

آواز

RTA

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

سرلیک ...
حافظه خردگاران ...
دینند د مهر مینده ...
Ketabton.com

اهمیت طراحی و دیزاین ...

کتاب او فرهنگ ...

صحبت اختصاصی با وحید قاسمی ...

تأثیر گذاری نقد بر روال سینمای افغانی ...

ستد یوهای تلویزیون ...

ژونالیزم ...

شناسایی کارمندان موفق ...



هیئت رهبری رادیو تلویزیون ملی افغانستان و مدیریت مجله آواز گزیش جلالتمآب داکتر سید مخدوم رهین
رابعه حیث وزیر اطلاعات و فرهنگ کشور تبریک گفته خواستار بهروزی و کامگاری شان در عرصه پیشبرد وظایف هستند.



تقریر
بسمه

صاحب امتیاز : رادیو تلویزیون ملی

تحت نظر : داکتر عبدالواحد نظری ، جاوید فرهاد

و شمس راد

مدیرمسئول : لمیه احمدزی

تایپ : خانم فاطمه هاشمی

گرافیک و دیزاین : غلام مصطفی حمیدی

نشانی : وزیر محمد اکبر خان سرک ۱۳ ریاست

عمومی رادیو تلویزیون ملی

تلفون : ۲۱۰۳۱۶۴

تیراژ : ۱۰۰

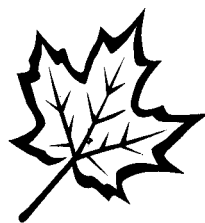
ایمل ادرس : Awazrta@yahoo.com

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

شرح پشته : سینا قاسمی

چاپ : مطبعه آزادی

S1102



در برگ های این شماره

سرلیک

رویدادهای فرهنگی

حرفه خبرنگاری

کتاب او فرهنگ

د سینما د هنر مخینه

جغرافیای یک غزل

صحبت اختصاصی با وحید قاسمی

د غز چینه

نیم نگاهی بر سیر سینما افغانی

طلا تپه

اهمیت طراحی و دیزاین

تأثیرگذاری نقد بر روال سینمای افغانی

شناسایی کارمندان موفق

سناریو به ...

سندپوهای تلویزیون

الیوم هنری ، صفحه شعر و دیگر مطالب ...

سرليک



د افغانستان ملي راډيو ټلويزيون ورځ تر بلې د خپلو هيوادوالو د غوښتنو او وړانديزونو په پام کې نيولو سره سم، د پراختيا او بري په لور گامونه اخلي. دا مهال د هيواد په کچه گڼ شمير خصوصي تصويري او غږيزې رسنۍ د فعاليت په حال کې دي خو ملي ټلويزيون پدغه ډگر کې دځانگړتياوو او نوښتونو پر مټ اوس هغه بريد ته رسيدلی چې د خپلو مينه والو او په هيواد مينو افغانانو قناعت ترلاسه کړې. ملي راډيو ټلويزيون پدې وروستيو کې خپلو موخو ته د رسيدو لپاره د افغانستان د اسلامي جمهوريت د ولسمشرۍ د ټاکنو په برخه کې نه سترې کيدونکې هلې ځلې وکړې، پدغه بهير کې د راډيو ټلويزيون کارکوونکي د هيواد ټولو ولايتونو ته ولاړل او هلته يې له خلکو سره مخامخ وليدل، د هغوی ستونزې، غوښتنې او وړاندیزونه يې وخت په وخت خپاره او د چارواکو تر غوږو ورسول. ملي راډيو ټلويزيون پدغه ملي پروسه کې مهمه ونډه واخيسته او خپل رول يې په ملي کچه ترسره کړ.

د افغانستان ملي راډيو ټلويزيون خپلې دغه لاسته راوړنې کافي نه بولي او هڅه کوي چې لاهم د هر افغان تر زړه ورسېږي او د خورېدلو هيوادوالو غوښتنو ته ځان ورسوي، همدې موخې ته د رسيدو لپاره پدې وروستيو کې ملي راډيو ټلويزيون توانيد چې د هيواد په دوو لسو ولايتونو کې خپلې سيمه ايزې نشراتي دستگاوي فعالې او خپرونې پيل کړي، او س پدغو سيمو کې زمونږ هيوادوال کولی شي چې په عادي انتنونو سره د هيواد او سيمې وروستي حالت، پرمختگ، ستونزو، د يو او بل د ژوند له څرنگوالي خبر او ټولې خپرونې په رڼه ښه وگوري. لدې سره جوخت د چارواکو د هلو ځلو له مخې ملي راډيو ټلويزيون اوس د يوې بلې ۴۰ متره تاوړ په درولو سره د لنک سيستم يا دکمرو په نصب او فعالولو سره توانيدلی چې د کابل ښار له بيلابيلو سيمو څخه ځينې مهمې پيښې او کنفرانسونه په ژوندۍ ښه خپاره کړي.

که څه هم چې ملي راډيو ټلويزيون اوس په نويو او پرمختللو تخنيکي وسايلو سمبال شوی او لاهم د سمباليدو په حال کې ده نو چارواکو د هلو ځلو له مخې د راډيو ټلويزيون کارکوونکو ته وخت په وخت له نويو تخنيکي وسايلو او د ژورناليزم له اساساتو سره د بلديتيا لپاره ښوونيز او روزنيز ورکشاپونه جوړ شوي او اوس کارکوونکو دا وړتيا ترلاسه کړې چې په ټولو نويو وسايلو مسلکي گټه واخلي او په خپلو ټولو خپرونو کې مسلکي اصول او قواعد په پام کې ونيسي. پردې سربيره ملي راډيو ټلويزيون غواړي چې نوي کال په رارسيدو او بهير کې خپلې خپرونې لا اغيزمنې او د هيوادوالو ټولې اړتياوې پکې په پام کې ونيسي.

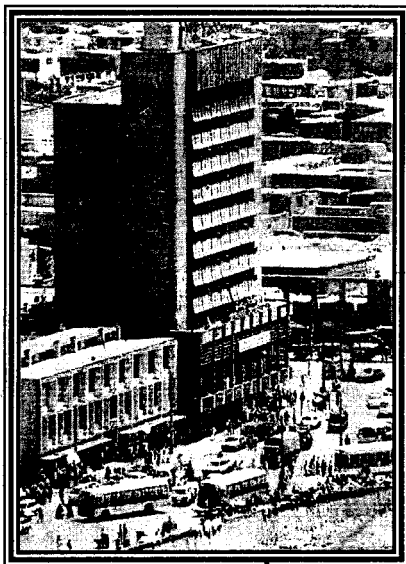
رویداد های فرهنگی

هريک : لميه احمدزی مدير عمومي مجله آواز ، سيد محمد صديقي مدير عمومي مطالعات تخنيكي ، انجنيير غلام جيلاني مدير عمومي بررسي پروژه هاي آمريت پلان ، مسعود مولايي مدير عمومي اطلاعات راډيو افغانستان ، دوست محمد مدير عمومي روزنه تلويزيون ، شير محمد ترابي مدير عمومي آرت و گرافيك ، عبدالرزاق مديرتپهء داخلي ، هميشه گل مدير عمومي آمريت ولايات ، محمد الله عضو آمريت معارف اسلامي و خانم فروزان مدير عمومي برنامه ازبكي ، كه خدمات صادقانه و ارزشمند را در زمينهء كاري انجام داده اند ، توسط داکتر عبدالعواحد نظري رئيس عمومي راډيو تلويزيون ملي افغانستان و سيد نادر احمدي معاون رياست عمومي تفويض نمود .



مدال افتخاري استقلال

مقام محترم وزارت اطلاعات و فرهنگ ده واحد مدال افتخاري را به مناسبت نودمين سال روزاستقلال كشوركه نمائي از «طاق ظفر» وشعاع افتاب دران حك گرديده به ۱۰ كارمندا .



دكابل تاريخي ښار د ۲۰۲۴ كال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنگي پايتخت په توگه وټاكل شو .

دكابل ښارچي ويل كي دپري پنځه زره كلن تاريخ لري دتلي ياميزان د مياشتي به ۲۵ نيټه دآذر بايجان په پايتخت كي داسلامي هېوادونو دفرهنگ دوزيرانو په شپږمه غونډه كي د ۲۰۲۴ كال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنگي پايتخت په توگه اعلام شو .

داطلاعاتواو فرهنگ وزارت داعلامي په خپرولو سره دغه موضوع يو برياليتوب وباله او د ۲۰۲۴ كال لپاره دكابل دچمتو كولو په مقصد دښار يانو د همكاري غوښتنه كړي ده .

دوه كاله مخكي دليبيادطرابلس په ښاركي داسلامي كنفرانس دغروهېوادونو په پنځم كنفرانس كي دافغانستان دغزني تاريخي ښار ۲۰۱۳ كال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنگي پايتخت په توگه ټاكل شوي و .

فرهنگ

رویداد های دزدان آثار باستانی در هرات، گرفتار شدند

مقبره «گوهرشاد بیگم» آثار و ابنیه بسیار ارزشمندی را در خود جای داده است که از شاهکار های هنر معماری و کاشی کاری قرن نهم هجری به شمار می رود.

افزایش دزدی آثار باستانی، فرهنگیان و فر هنگ دوستان ولایت هرات را به شدت نگران ساخته است.

مقامات پولیس هرات می گویند: شب گذشته، چهار تن از دزدان آثار باستانی، به صورت ماهرانه ای به محوطه گنبد گوهرشاد بیگم

هجوم آورده و قصد دزدی چهار تخته سنگ مقبره این محل تاریخی هرات را داشتند.

سمنوال «نورخان نیک زاده» سخنگوی قوماندانی امنیه هرات گفت: پس از این که پولیس در جریان این دزدی قرار گرفت گروهی را به منطقه فرستاد که در نتیجه سارقین در خارج ساختن سنگ های متذکره ناکام ماندند.

اقای نیک زاد افزود: پس از بررسی هایی که از سوی پولیس انجام شد، دو تن به اتهام دزدی آثار تاریخی بازداشت شدند و تحقیقات از آنها آغاز گردید، اما دو تن دیگر از این دزدان موفق به فرار شدند.

مسئولین ریاست اطلاعات و فرهنگ ولایت هرات میگویند: سنگهایی که دزدان قصد دزدی آنها را داشتند مربوط به دوره تیموریها میباشد که قدمت تاریخی آنها به بیش از ۵۰۰ سال می رسد.

«نعمت الله سروری» رئیس اطلاعات و فرهنگ ولایت هرات از این اقدام پولیس قدردانی نمود و از آنان خواست تا سایر همداستان افراد بازداشت شده را شناسایی و به پنجه قانون بسپارند.

سرقت میراث فرهنگی در ولایت هرات تازگی ندارد. چندی پیش ۲۲ قلم آثار تاریخی گران بها از موزیم دولتی هرات و چندین قلم آثار تاریخی دیگر از موزیم غیر دولتی سلطانی در این ولایت سرقت شد که تا اکنون از سرنوشت آثار دزدی شده معلوماتی در دست نیست.

با اینکه نیروهای امنیتی در هرات به ارتباط سرقت آثار تاریخی موزیم ارگ یکتا را بازداشت کرده بودند، اما مرگ غیر طبیعی فرد گرفتار شده همچنان این موضوع را در هاله ای از ابهام قرار داده است.

کارشناسان فرهنگی در هرات بر این باورند که دزدی آثار تاریخی در ولایت هرات به یکی از عمده ترین نگرانی ها در این ولایت مبدل شده است.

سیما ترانه ازدواج نمود

«سیما ترانه» در میان هنرمندان موفق و خوش آواز کشور به زودترین فرصت به جایگاه هنری راه یافت و با آواز دلنشین و ترانه های زیبایش قلب همه گان را تسخیر کرد.

سیما ترانه از هنرمندانیست که به تازگی ازدواج کرده است گفته می شود نام همسر سیما ترانه محمد عمر رفایی است از سرزمین مصر می باشد و تحصیلات خود را در رشته انجینیری تکمیل نموده است.

در جواب سوالی که آیا همسر تان هنر دوست است می گوید:

اگر موضوع هنرم مطرح نمی بود، چندین سال از ازدواج می گذشت. همسرم با این امر موافق است. محفل عروسی را خیلی ساده و بدون تجمل در نظر داشتیم؛ اما زمانی که هنرمندان گرامی آگاهی حاصل کردند، بنده را زیاد قدر نمودند و هر کدام به نوبه خویش سهم هنری و خوشی شان را ادا کردند که از صمیم قلب از ایشان ممنون و سپاسگزارم.





محمد اجمل ختک سیاستمدار و شاعر مشهور زبان پشتو در اثر
مریضی ایکه عاید حالش شده بود روز دوشنبه ۱۹ دلو به عمر ۸۵
سالگی جهان فانی را وداع گفت.

وی به حیث سناتور و عضو حزب عوامی ملی اجرایی وظیفه
نموده و چندین کتاب شعر و نثر به زبان پشتو و اردو تالیف نموده
است.

اجمل ختک در ۱۵ سپتامبر سال ۱۹۲۶ در قریه «اکوره ختک»
تولد شده بود. وی دو مرتبه به حیث رئیس حزب عوامی نشنل
اجرای وظیفه نموده و در سال ۱۹۷۳ به حیث سکرتر جنرال
حزب اجرایی وظیفه نموده بود و در سال ۲۰۰۸ برنده جایزه کمال
فن نیز شده.

ختک سالهای زیادی در افغانستان تبعید شد و به حیث مهمان
دولتی دیده می شد. اولین شعر وی در سال ۱۹۴۴ در مجله
پشتون و اولین مجموعه شعری وی به نام «دغیرت چیغه»
در سال ۱۹۵۸ اقبال چاپ یافت که بعداً این اثر در افغانستان و
پاکستان ممنوع اعلام شد.



سخی راهی شاعر و تنصیف ساز بی بدیل کشور داعی اجل را
نیک گفت.

اناالله انا الیه راجعون

سخی راهی در سال ۱۳۳۳ در شهر کابل چشم به جهان گشود و
در سال ۱۳۶۴ به حیث کارمند رسمی در رادیو تلویزیون ملی
مقرر شد مرحوم راهی در شعبات مختلف رادیو تلویزیون ملی
ایفای وظیفه نموده است و نه تنها یک شاعر و نویسنده موفق بود
بلکه تنصیف بسیاری از آهنگ های هنرمندان نامور کشور را آماده
و باری نموده است و هم چنان یکی از همکاران مستعد قلمی مجله
اواز هم بود.

نام و ترانه های درخشان راهی همیشه رفیق دلهای درد آشنای
ما و نسل های بعدی خواهد بود.

مرحوم غلام سخی راهی به تاریخ ۲۰ دلو سال روان از اثر
سکته قلبی به وفات نمود. هیت رهبری و کارمندان ریاست
عمومی رادیو تلویزیون ملی و اداره مجله اواز و فات این
فرزند فرهنگ کشور را یک ضایعه بزرگ خوانده و برای
دوستان مرحومی صبر جمیل و به متوفی جنت فردوس را از
خداوند منان استدعا دارد
روحش شاد باد.

حرفهء خبرنگاری

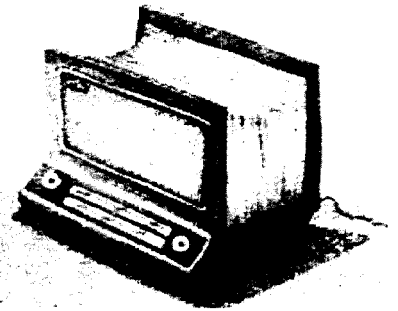
۱۳۸۸

اهمیت قائلند. در نتیجه خبرنگاران باید با حرفه خود آشنایی داشته باشند تا با رفتار غیرحرفه ای به کسی صدمه نزنند. میشود گفت خبرنگار حرفه ای کسی است که مانند صاحبان حرفه های دیگر (مثلا پزشکان و مهندسان) از ضوابط حرفه ای پیروی کند.

افراد از راههای مختلفی به حرفهء خبرنگاری وارد میشوند. در برخی کشورها مقررات خاصی وجود ندارد و دست کم رسماً عنوان (خبرنگار) در انحصار کسانی نیست که آموزش یا تجربه خاصی داشته باشند؛ اما در عمل مسؤولان رسانه ها به دنبال کسانی هستند که بتوانند بنویسند، یا در جلومیکروفن یا دوربین ظاهر شوند و از مسایل روز باخبر باشند؛ حتی چنین افرادی هم معمولاً از کارآموزی، بادرآمد پایین، آغاز میکنند و غالباً تا دو سال در این مرحله میمانند. کسانی که میخواهند به حرفهء خبرنگاری وارد شوند، چه بسا پس از پایان

بی تجربه بنا کنند، ساختمان حتماً دیریا زود فرو خواهد ریخت. يك مثال دیگر: آیامیل دارید در هواپیمایی سوار شوید که پیلوت آن هرگز آموزش ندیده باشد؟

خبرنگاری چطور؟ ظاهراً بسیاری فکر میکنند هرکسی میتواند بدون آموزش یا دانش تخصصی به کار خبرنگاری بپردازد. آیا این فکر درست است؟ ما خبرنگاران درگیرکاری هستیم که به بلوغ فکری و احساس مسوولیت نیاز دارد. درست مانند داکتر یا پیلوت کار نیازموده، خبرنگاری هم که هرچه دلش میخواهد بنویسد، میتواند آسیب بسیار به بار بیاورد. چنین خبرنگاری میتواند حیثیت فرد بیگناهی را به باد بدهد. یا با پخش دروغ یا اطلاعات نادرست خشونت یا آشوب به پا کند، وجه بسا باعث شود که عده ای جانشان را از دست بدهند. خبرنگاران در شکل دادن به افکار عمومی نقش دارند. مردم برای گفته های آنان



خبرنگار کیست؟

خبرنگار کیست؟ آیا هرکسی میتواند خودش را خبرنگار بنامد و هرچه میخواهد بنویسد یا پخش کند؟ اگر پرسش این بود که «آیا هرکسی میتواند خودش را داکتر بنامد؟» پاسخ دادن به آن دشوار نبود: البته که نه! برای داکتر شدن دانش، آموزش و تجربه لازم است، اگر نه بیمار عمر درازی نخواهد داشت. هر حرفهء دیگری هم به دانش، آموزش و تجربه نیاز دارد. اگر ساختمانی چند طبقه را معماری

* انتخاب مهم ترین و دقیق ترین اطلاعات.

* تهیه و عرضه مطلب گرد آوری شده به اشکال مختلف ، مانند گزارش، مصاحبه ، مقاله، یا تفسیر.

* اظهار نظر در باره رویدادها.

* درخواست مطلب از خبر نگاران دیگر.

* بررسی و ویراستاری مطالب دیگران.

اطلاعات دقیق به مردم کمک میکند تا در مورد آنچه در کشورشان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند :

خبرنگاران معمولاً مقدار زیادی اطلاعات را پردازش میکنند و به شکلی درمی آورند که برای عده

بقیه صفحه ۵۰

مردم کمک میکند تا در مورد آنچه که در کشورشان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند. مردم میتوانند با استفاده از رسانه ها ، مهارت ها و دانش خود را افزایش بدهند. سرگرمی هم، به ویژه در اروپا و امریکا ، بخش بزرگی از فعالیت رسانه هاست. البته ، مطلب یا برنامه سرگرم کننده ای که با دقت تهیه شده باشد، میتواند اطلاع رسان و آموزنده هم باشد.

خبرنگار ممکن است در يك روز معمولی کار خود در يك ، چند، یا تمام فعالیت های زیر اشتراک کند:

* حضور در صحنه و وقوع خبر یا برنامه از پیش تعیین شده.

* گردآوری و پژوهش در باره اطلاعات و نظرات تحقیق در باره اخبار.



تحصیل دانشگاهی در يك رشته دیگر ، برای آموزش تخصص خبرنگاری دوباره به دانشگاه بروند . در برخی کشور ها برای ورود به حرفه خبرنگاری محدودیت هایی مانند گزینش و گذراندن دوره های آموزشی خاص وجود دارد که غالباً توسط دولت ایجاد شده اند. حتی پس از طی این مراحل هم ممکن است لازم باشد فرد مجوزی دریافت کند تا بتواند به کار خبرنگاری پردازد. این مجوز را ممکن است اتحادیه خبرنگاران ، یا يك نهاد دولتی صادر کند، و ممکن است لازم باشد که اعتبار آن به طور منظم تمدید شود.

کار خبر نگار چیست؟

به عقیده بنیانگذار بی بی سی ، جان ریث، وظایف اصلی این سازمان عبارت بود از: آگاهی، آموزشی، و سرگرمی. امروز هم کار بیشتر خبرنگاران همین است ، چه در روزنامه ، چه در رادیو یا تلویزیون و چه در اینترنت. اطلاعات دقیق به



د سینما د هنر مخینه

داکتر عبدالواحد نظری

دنولسمې پېړۍ په دوهمه څلرمه کي زیات شمیر مخترعانو خپل هاند او هڅي د عکاسي هنر کشف ته وقف کړي اوله همدغه لاري يې د سینما تاریخ د زیرندي څخه مخکي دوره کي، د ثبت د تخنیک اود خوځنده تصویرونو دوراندي کولو په برخه کي زیات شمیر لاسته راوړني دڅیړونکو او مینه والو په واک کي ورکړي. په لومړیو پړاوونو کي ددې موضوع څخه د عکاسي لپاره د زمان له مخي ډیر اوږد وخت په کار و. د عکاسي حساسو موادو پرمختگ او دکامري د لنزونو کارونه، دنور ورکولو دمدوۍ واټن په ورو ورو راکم کړ، تر هغه ځایه چی په ۱۸۷۰م لسیزه کي بشر بریالي شو تر څودیو عکس اخستل دیوې ثانیه څخه په نسبتاً لږ وخت کي چمتو کړي. اوس دیوې خوځندی موضوع څخه دتصویر اخستني شونتیا لپاره د سینما بنداري ته

وړاندي کيږي او په ننداره کي يې په پوره توگه تر لاسه سوی وه. په پیل کي هنر ووايم که صنعت یوازي په دي خاطر منځته را نغي چی دبشر هیله وه په داسي حال کي لکه مخکي چی مووویل عکاسي منځته راغلي وه، نو ددي فن پوهانو کو شش کاوه چی دا عکسونه خوځنده کړي اود انسان دسترگو دهغه خاصیت څخه په گټه چی تر یوه وخته تصویر ساتي لپاره يې راز تجربي تر سره کولي یا د حرکت مختلف انځورونه به يې په لاس رسمول او یا داسي وسایل جوړ کړل چی تر یوه حده دا احساس ولیدونکي ته پیدا کاوه

انځورونه دیوې دایري په بڼه د صفحي په مخ په ترتیب راتلل او یا به د منظم پټۍ په څیر په پرله پسي توگه دیوې استوانه ای سطحي په خوا او شا څرخیده. څرنگه چی په دغه سیستم که یوازي له کم شمیر انځورونو څخه گټه اخستل کیده، نو ځکه ننداري ته وړاندي شوي حرکتونه په طبیعي توگه ډیر ساده او تکراري وه. دهغه ابزارو او سامان آلاتو لپاره چی دنوموړي طریقې په مرسته یی د حرکت شونتیا رامنځ ته کړه ډول ډول او پېچلي وسيلي لکه (زوپتروپ) (Zoetrope) (پراکسینوسکوپ) (Praxinoscope) او (استروبو سکوپ) (Stroboscope) او نور د جادویی فانوس سره چی یوازي یو انځور به یی د پردي پر مخه په تیاره کوټه کي ښکاره کاوه یو ځای سول او دخوځنده تصویرونو ابتدایي شکل یی

جوړ کړ.

ددې ټولوسره ډیر داسي مخترعین بي له دي چی و خو ځنده تصویرونو ته لاره پیدا کړي د سینما په منځته راتلو کي ډیره مهمه ونډه لوبولي ده.

په ۱۸۷۸م کال کي ادوارد ایبریج

(Edward Muybridge)

دڅلورويشتو کالو یو تر بل تر څنگ د ایښودلو په نتیجه کي چی دیوه ځغلنده آس تصویرونه واخستل. په ۱۸۸۲ کال کي یو ځناور پیژندونکي فرانسوي ژول مار تین دمایبریج څخه په الهام اخستلو داسي یوه وسیله چی



پایله کی وزیر یدی.

اگوست او لویی لومیر (Lumiere Brothers) چی خپله د عکاسی

دیوی فابریکی خاوندان وه او د پلاره ورته پاته وه دخپلي لومړنی دستگاه د سینما تو گراف

(Cinematographe) په نوم

ونومول هغه نوم چی تر اوسه دخوځنده تصویرونو دندارې په نامه مشهور دی.

لومړنی ننداره د لومیر د ورونو دفلمونو په ۱۸۹۵م کال ددسمبر په ۲۸ مه په پاریس کی پیل سوه. دالو مړني فلمونه لنډ مستند فلمونه وه.

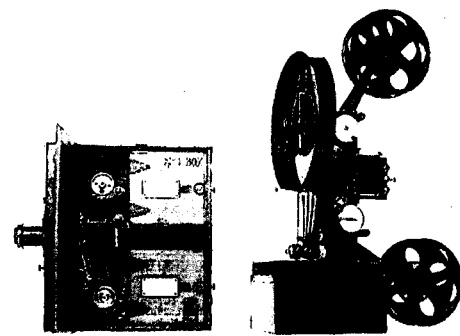
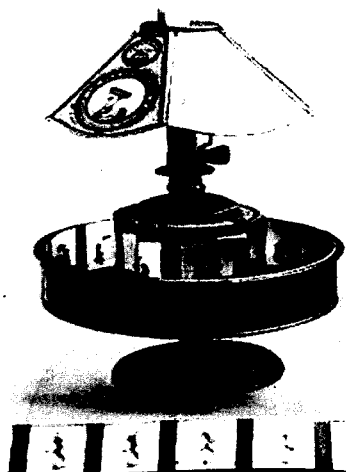
د شلمی پیری په لومړی لسیزه کی مور ددی شاهدان و چی سینما دیوه صنعت په توگه د نړیوال فنی اصولو پر بنیاد دنړی دتفریح په یوه وسیلې تبدیل کیږي. د لومړنیو خوځنده تصویرونو په اخستو کی، کامری یو ثابت موقعیت او یو اجمالی لید وصحنی ته ورته وال درلود ولي په تدریج سره د صحنی دمختلفو زاویو څخه فلم واخستل شو، شاتونه اورده سول. دی تکنیک د دراما تیک بیان لپاره دلوبغاریو په وسیله لاره هواره کړل سوه.

دادیسون او لو میر د ورونو فلمونه ډیر ساده وه او تر یوی دقیقې پوري به یی وخت نیوي، خو کرار کرار دا سی فلمونه جوړ سول چی تر دریو دقیقو پوري رسیدل تر څو چی په ۱۹۰۳هـ ل کال کی د ریل غټه غلا (The Great Train Robber) په نامه فلم چی ۱۳ دقیقې وو په جوړیدو سره د سینما تاریخ دیوه نوي پړاو پرانیست ځکه چی د سینمایی بیان ځینی مهمی بیلگی لکه موازي مونتاژ، کلوز اپ (Close up) او خاص ډرا ما تیک

امریکا کی ادیسون خپل فونو گراف (Fonograph) کی د ریغ ثبتول تر سره کړی وو او غوښتل یی چی تصویر هم ور سره یو ځای کړي. ده د تصویر د بنودلو په خاطر دیوه مار پیچه استوانی با ندي تجربه کول چی وروسته د جورج ایستمن (Eastman) چی خپل سلو لو بیډي پتی یی بازار ته عرضه کړي وه، په استفادی سره خپله کامره د کینتوسکوپ په نامه جوړه کړه، چی تر شپږو سوو تصویرونو پوري یی ثبتول، ولي دده کینتوسکوپ

(Kinetoscope) یوازي یو کس په یوه وخت کی لیدلای سواي. چی دیوه سوري څخه به لیدل کیږدي. ددغو سیستمو څخه یو هم دماکس او امیسل سکلا دا نوو سکی Max and Emile skladano) (wsk و، چی په هغه کی ددو پتیو څخه استفاده کیده چی یو ځای به یی حرکت کاوه.

د سینما او فلم ننداره په نني ډول د ادیسون (Tomas Adeison) دنظریاتو او لو میر د ورونو چی د اخستل سویو تصویرونو پتی یی دجادیوی فانوس په ذریعه پر پرده ښکاره کیده په



د عکاسی دتوپک په نامه یادیده د حیواناتو د حرکت دمطالعی په خاطر جوړه کړه، دا وسیله چی توپک ته ورته وه، په یوه ثانیه کی دوولس عکسونه دیوی بڼینه یی گردې ورقی پر مخ چی په توپک کی تاویدل ا خستل. همدا راز ایتین ماری (Etienne Marey) لومړي سري وو چی دحرکت دا خستلو په خاطر ددا سی موادو څخه گټه وا خستل چی دکتور وه. که څه هم دده مقصد دا نه و چی هغه پر پرده ښکاره کړي بلکه دحرکت مطالعه وه، خو دده دا کار دنورو مخترا نو دالهام سبب سو.

بلا څره دنولسمی پیری په ورستیو کلنو کی په مختلفو صنعتی هیوادو کی دپخوا نیو تجربو پر بنیاد یو په بل پسي خپلي کامری او پرو جکتورونه چی خوځنده تصویرونه یی ښکاره کول، ثبت او ننداریته وړاندي کول. ددی کار عمده ونډه ادیسون او دیکسون

(Adeison and Dickson) په متحده ایالاتو او دلو میر ورونو ته په فرا نسه کی ور په برخه سو. ځکه په

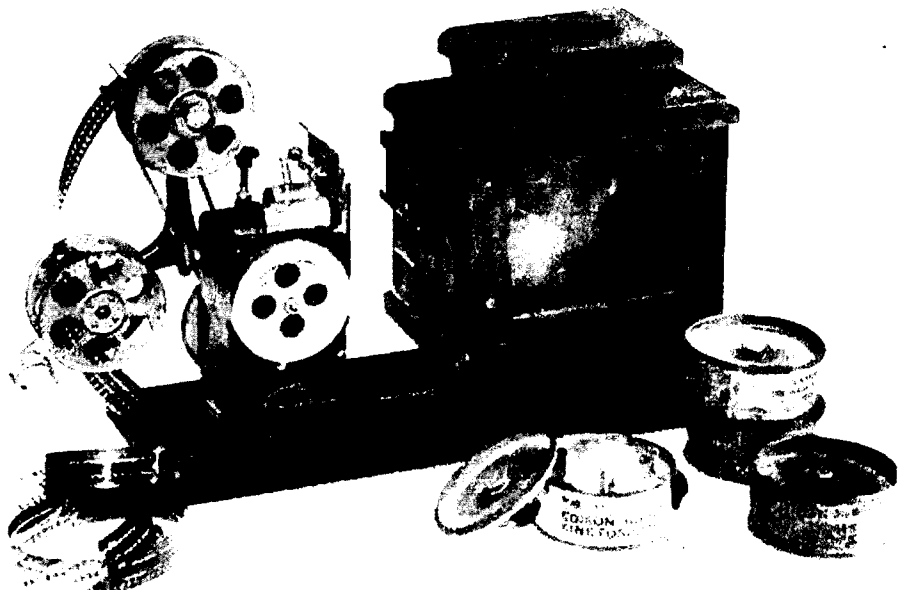
بيان در لود..

تير وخت ته په كتوسره، د سينما توگرافي ياتصوير دثبت وسيلي اصولي او علمي تعريف او دهغي خانگري تياوي په ساده اولنده توگه په دي ډول بيانيري. چي يوه كامره، په صحنه كي د موضوع له حركت څخه، دثابتو عكسونو مجموعه دعكاسي حساس فلم، ديوي رني (شفاف) پټي پر مخ ثبتوي اوديوه پروجكتور (ننداريزي دستگاه) په واسطه دعكسونو دهمدغي مجموعي غټ شوي تصوير، په تياره سالون كي دپردې مخته ليردوي. خو دكامري په دننه كي دراخركند شوي فلم، حساسيت او سرعت لا يوه ستونزه وه. اوپه

وراندي كولو لپاره يودول دنور په وړاندي حساس فلم د ايستمن له خوا د اديسون په واک كي وركړ شو. نوموړي فلم ۳۵ ملي مترو په شاو خوا كي پلن وو.

دا راز فلم د سينما له دراماتيكوامكاناتو نه په گټه داشونتيا ترلاسه كړه چي لور داستانونه او دهغو د عاطفي اغيزو سره يوځاي دپردې پرمخ ننداري ته وړاندي كيدو جوگه شو. د اورډو فلمونو توليد دعامه ننداري دسترو سالونونو دجوړيدو عامل وگرځيد. او دكانسرتونو اوتياترونو پخواني سالونونو د فلم بنودلو لپاره اماده سول. ..

سينما د شلمي پيري هغه زيرنده وه چي دپير ژري د او و م هنرنوم وگاته نه يوازي چي نوم يي ترلاسه كړ ټوله نور هنرونه لكه ادبيات، مجسمه جوړول،



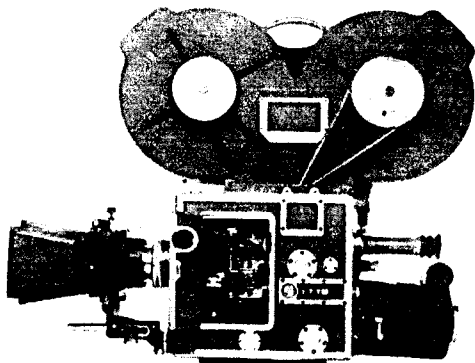
تياتر، موزيك، رسامي، مهندسي او رقص يي په خپل خدمت كي وگمارل اود عصري تخنيك دانكشافاتو څخه په گټه اخستو يي په دپير لږ وخت كي دپركنو په

همدغه اساس وو چي په ثانيه كي د ۱۶ تصويرونو معادل سرعت د اديسون اونورو په واسطه داستفادي وړ وگرځيده. دنوموړو تصويرونو دثبت او

زرونو كي خائنه خاي پيدا كړ او دنوي عصر په لور، په زړه پوري، اغيزمن هنر او فن بدل سو. د دنيا په گوډ گوډ كي، سينما گاني جوړي سوي، د فلم جوړولوستديوگاني، اودزده كړي او ترينگ مركزونه جوړ سول، دپرو مينه والو دخپل بخت ازمايلو په خاطر دي نوي هنر ته مخه وكړه او په دپير لږ وخت كي يي خپله خانگري ژبه پيدا كړه، سينمايي وسايلو وده وكړه. ددي هنردلا تنوع په خاطرونو ابعاد اوپردې پيدا كړي.(۱)

او په افغانستان كي د سينما تاريخ د اميرامان الله خان دواكمني د ۱۹۲۲، ۱۹۲۵ ميلادي كلونو ياني له اروپا څخه هيواد ته د دوي د سفر دراه وروسته وخت سره تړاو لري. په همدغو كلونوكي لومړي بي غبره فلم دپغمان په سلطنتي باغ او دكابل دعسكري كلوپ كي د درباريانو او پوځي افسرا خپله شاه امان الله خان او علامه محمود طرزي د افغانستان د ژورناليزم پلار هم گډون كوي .

د (عشق او دوستي) فلم درشيد لطيفي چي هغه وخت دپو هني ننداري مسوول و. د نشاط ملك خيل اونورو دتياتر دلو بغارو په مرسته لكه عبدالرحمن بينا، احمدضياراتب زاد، نورمحمد افغان په ۱۳۲۵ هـ ل كال كي دلاهور ښار د فلم جوړوني ديوي كمپني په مرسته (هما فلم) كي پاي ته ورسوه. دافلم ددي په خاطر لاهور ته يووړل شو چي ديوي خوا د فلم جوړولو تخنيكي وسايل او مسلكي پرسونل دلته نه وو او بل هلته بنځينه لوبغاړي په



مخه کړه. نوموړي فلمونه دليدونکو له خوا لومړی د ښار په يواځني سينما يا نني دکابل سينما کي کتل کيده، بيا وروسته د بهزاد سينما چي په باغ نواب کي يي موقعيت درلود او د پامير سينما ته د فلم دنداري لپاره تلل.

دغه فلمونه د اطلاعاتو او کلتور وزارت دپوهني ننداري رياست د فلم دتوريد دعمومي مديريت لخوا له بهر څخه دکرايي په بڼه هيواد ته واريديل، ترڅوچي دوخت په تيريدو سره د (فيض محمد خيرزاده) په نوم يو روڼ اندي او منور شخص چي لوړي زده کړي يي په امريکا کي پاي ته رسولي وي، دښکلو هنرونو په نامه ديوې موسسي بنياد کښېښود او دنورو هنري او تعليمي پروگرامونو تر څنگ د (مانند عقاب) ۱۳۴۳ هـ.ل په نوم فلم دجوړيدو په فکر کي شو. ده د فلم سناريو وليکله اود داپيرکت او پر وديوس دنده هم دده په غاړه وه. د فلم اخستو چاري يي (محمد اسحق ستارزاده) ترسره کړي. په نوموړي فلم کي د ظاهر هويدا نه پرته، چي د فلم په يوه صحنه را څر گنديري، يوه کوچنی نجلی دناجيه په نامه په مرکزي رول کي برخه اخستي ده.

پاڼی ۳۰

تو جه دخپل ملگري وخوا ته واړوي فلم لکه دا کثرو هندي فلمونو په شان ميلو دراماتيک جوړښت لري او په ساز او آواز پيل کيږي او د فلم په اوږدو کي هم دا ساز او آواز ځای کړی شوی دی. خو دخو شحالي ځای دلته دی چي د لومړنی افغاني فلم لپاره افغاني سندري چي د (استاد بريښنا) له خوا کمپوز سوي دي، چي د فلم د ښکلا نقطې

(۱) تاريخ سينما مولف ديويډ يوردول اوکرسټين تامسون)

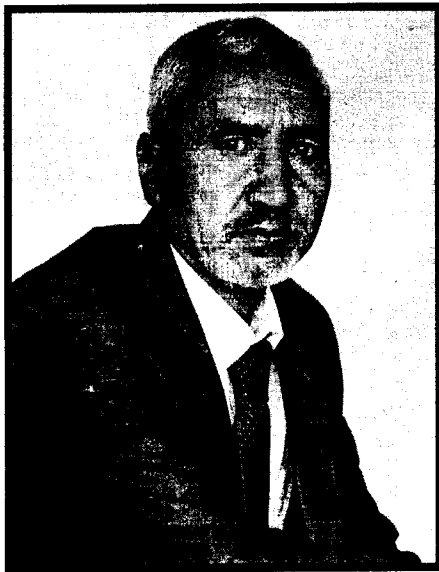
هم همدا سندري دي. دشاتو نوکمپوزيشن په بڼه وجه ترسره سوي دي او ځيني شاتونه پر سپکټيو او عمق هم لري. فلم ديوه لومړني فلم په صفت تر ډيره حده دمنظمو او حساب شوو شاتونو در لوڼو نکي دي. چي دا کار تر ډيره حده دگمنامه دا بيرکټر هرالد لو نيس دکار بڼه بيلگه ده.

داچي دغه فلم زرونو ته لاره وموندله، که نه؟ د فلم پر جوړښت او نيمگړتياوو څه ليکل، چي له نن څخه ۶۳ کاله مخکي دهيواد اوضاع او حالت او دوخت دلزامو فني او تخنيکي شونتياوو او ذهني، فرهنگي شرايطو په نظر کي نيولو سره بايد هغه له پامه ونه باسو. فلم بايد يادو شوو شرايطو ته په پام سره وڅيړو. په هر صورت دغه نوي بنسټ لکه څرنگه چي هيله وه او غوښتنه تري کيده، په خواشيني سره پراختيا ونه موندل، او بل څوک هم د فلم دتوليد په برخه کي لاس په کار نشو.

دولت هم (د فلم جوړوني) دغه دلگښت نه دک هنر سره هومره مينه او علاقه ونه ښودل، له همدې امله خلکو د ايراني، هندي او امريکايي فلمونو ته

اساني موندل کيدي او په کابل کي داکار گران اوناممکن و. په نوموړي فلم کي نشاط ملک خپل دشاعر په رول کي عبدالرحمن بينا ديوه نظامي کپتان او يو پيښوری نجلي (زيب قريشي) دمریم په رول کي راڅرگنديدل. او ددايرکټ چاري يي د(هرالد لونيس) په غاړه وي. دغه فلم د سينما په تاريخ کي په افغانستان کي لومړني فلم وو، چي دري څلويښت دقيقې وخت يي دپردي پر مخ نيوی او دهغه وخت سينما کابل او دولايټونو په نورو سينما گانو کي ننداري ته وړاندي شو. کولاي شو چي دغه فلم د فلم جوړوني لومړني هسته او دراتلونکو ځوانو او استعداد لرونکو فلم جوړونکو دلاري څراغ وگڼو. او هم دمرحوم لطيفي او بيا په خانگري توگه دنشاط ملک خپل زحمتونه چي نوموړي فلم يي په خپله شخصي سرمايه او څه ناڅه دنورو په مرسته جوړ کړ په قدر سره وستايو. (دا فلم کله چي زه دافغان فلم دريا ست چاري را تر غاړي وي ديوه چا څخه، چي ډير پيسو ته اړ وو او دنشاط ملک خپل دکورنی څخه و، دپيسو مقابل کي تر لاسه).

دا لومړنی افغاني فلم تر ډيره تياتري جوړښت لري او لکه څنگه چي دننامه څخه يي پيدا ده د عشق او دوستي پر بنياد جوړ شويدي، خو دجوړښت له خوا ډير ساده او کليشه يي دی، دوه دو ستان چي يو يي شاعر او بل يي کپتان دی او دواړه ديوې انجلۍ سره مينه لري، خو انجلۍ خپله بيا دشا عر سره مينه لري، شاعر کله چي دخپل ملگري له خوا مجبور يږي چي دهمدي انجلۍ لپاره مرکه وکړي دخپل ملگرتوب په پاس غواړي چي دنجلۍ



اهمیت طراحی و دیزاین

عزیزه احمد زی



بدون دکور و طراحی ثبت شود تاثیر کمتر خواهد داشت برای بینندگان که اتاق بدون دکور و چهار دیوار باشد طبعاً "خوش آیند نیست". پس در هر برنامه و نمایش دیزاین جزمهم و اساسی را تشکیل می دهد.

پرسش - فن آوری جدید چقدر در کارهای تان سهولت به بار آورده؟

پاسخ - صحنه آرایایی اکنون آنقدر پیشرفت کرده که عمل دراماتیک و تمثیل را قوی تر و بهتر جلوه می دهد. به کمک اختراعات جدید و صحنه آرایایی جدید توسط کامپیوتر و سیستم جدید دیجیتال، صحنه را به طور دقیق تر برجسته و تصاویر گوناگون عقب صحنه را روشنتر نشان می دهد. و با کار بر برق و نورافکن ها برای تغییر صحنه ها نیز کمک موثر در استیژ دارد که بیننده را مشغول و محو تماشا و نمایش می نماید.

پرسش - تاکنون در صحنه آرایایی و دیزاین فیلم های سینمایی سهم گرفته اید؟

پاسخ - بلی در دو فیلم سینمایی به

۱۳۵۸ شامل کار در اداره آرت و گرافیک شد و از همان آوان تا امروز به صدها اثر دکوری در آرشیف تلویزیون دارد.

آقای تیرابی در مورد اداره آرت و گرافیک چنین معلومات ارایه نمود.

اداره آرت و گرافیک از ابتدای نشرات تلویزیون ایجاد شده و بنیان گذار آن آقای «نبی اله هنرمل» می باشد. شعبات گرافیک، دیزاین، مکیژ و نجار خانه در هماهنگی با نشرات برنامه های تلویزیونی اجرای وظایف می نمایند.

پرسش - لطف نموده در مورد ارزشمندی دکور در برنامه های تلویزیون نظرتان را بگویید؟

پاسخ - دکور یا صحنه آرایایی در تلویزیون، یکی از وجوه بصری مهم و اثر گذار در بیان هنر های دیداری محسوب می شود. که نمی توان به ساده گی از آن گذشت در طراحی و دکور تحلیل همه جانبه و تفاهم با کارگردان برنامه ها و هویت فرهنگی کشور باید در نظر گرفت هرگاه نمایش

نقش صحنه آرایایی و دکور در برجسته گی، جلوه و جلایش استیژ در دیده بیننده مهم و تاثیر انگیز است. به هم آمیختن رنگ ها توسط طراح، تنظیم و جابه جاسازی کپشن ها و صحنه آرایایی یا آذین توسط هنر گرافیک نقش بساعده در نمایشات تیاتر، نشرات تلویزیون و سینما می داشته باشد.

در این صفحه محله آواز صحبتی با آقای شیر محمد تیرابی مدیر عمومی اداره آرت و گرافیک تلویزیون ملی داریم و در مورد دکوریشن برنامه ها که امید مورد علاقه قرار گیرد:

آقای تیرابی یکی از اولین فارغان پوهنحی هنرهای پوهنتون کابل است وی در سال



بدر نظر گرفتن فرهنگ مردم باید تا دکورهای خود را با زمان تطابق دهیم و این خیلی موثر خواهد بود. امیدارم تا در آینده نزدیک به همچو دکورها دسترسی پیدا کنیم. یکی از مهم ترین عوامل ساختاری که تاثیر بیشتر حضور شخصیت ها می شود دکور و لباس است در مورد، آقای رفیق ایاز کارمند مجرب و فعال اداره آرت و گرافیک میگوید:

لباس یکی از عوامل موفقیت و پر بیننده شدن، تئاتر، فلم و نمایش محسوب می شود.

بیننده به هرنوع پوشش به ویژه در فلم های تاریخی، اهمیت زیادی می دهد. نمایش تئاتر «میرویس خان نیکه» به اساس نوشته استاد مستعد مرحوم «عبدالغفور برشنا» دایرکت گردید.

از همان آغاز تحقیقات و سعی را در باره آثار تاریخی آغاز کردم مخصوصاً از آثار و نقاشی استاد مرحوم برشنا دیدن کردم. با کمی تفاوت نمونه لباس را آماده و به دسترس هنرمندان تئاتر میرویس نیکه گذاشتم.

وی در مورد دکور گفت که براساس اندازه و محاسبه تهیه و ترتیب می گردد. زمانی که دکور نصب شد سپس دیزاین به اشکال گوناگون صورت می گیرد.

پرسش - لطف نموده در مورد کار برد رنگها، نور و اهمیت آن در دکور و دیزاین روشنی اندازید؟

پاسخ - در نمایش ها کار برد رنگ مربوط به خواست کارگردان است اگر نمایش های هنرمندان برجسته ترو روشنتر نمایان

صفت دکوریشن و آرت دایرکتر سهم داشته ام؛ یکی فلم فرانسوی به نام «صلح را دوست دارم» و دوم فلم جاپانی «ستاره سرباز» و حال مصروف تهیه دکور بعضی صحنه های فلم افغانی «مولانا» که دربرگیرنده زنده گی نامه مولانا جلال الدین محمد بلخی است می باشم.

پرسش - در مورد صحنه آرای بزرگداشت از مناسبت های مختلف برنامه های عیدی نوروزی ارزش دکور و طراحی چقدر مهم است؟



پاسخ - در قسمت دیکور و طراحی برنامه های فوق العاده تلویزیونی کار هایی را به شکل ظرفیانه با هم بافت می دهیم چه از نگه مخلوط رنگها و طراحی آن وجه از نگاه نجاری، حکاکی و استفاده از تکه های کاج و کاغذ های زر ورق دار که نور های رنگارنگ را جذب و انعکاس زیبا و جلوه گر می داشته باشد تهیه می نمایم تا برنامه جذابتر، خاص را از خود نشان دهد. پرسش - پیشنهادتان به خاطر بهبود و رونق و جذابیت دیکور در تلویزیون چیست؟

پاسخ - پیشنهاد من در قسمت نوآوری دکور های جدید این است که فن آوری معاصر با توجه به خواستهای زمان و

گردد، در دیزاین از رنگ های سفید کریمی، آبی روشن کار گرفته می شود و رنگ های تاریک اکثراً در نمایش های تاریخی به کار گرفته می شود به همین ترتیب استفاده از نور یا لایت های رنگارنگ هم نقش عمده ای را دارند.

اصلاً دکور و دیزاین به روحیه برنامه تهیه می گردد، کارگردان موضوع برنامه را با ما در میان می گذارد و سپس اداره ما دکور را تهیه می نمایند.

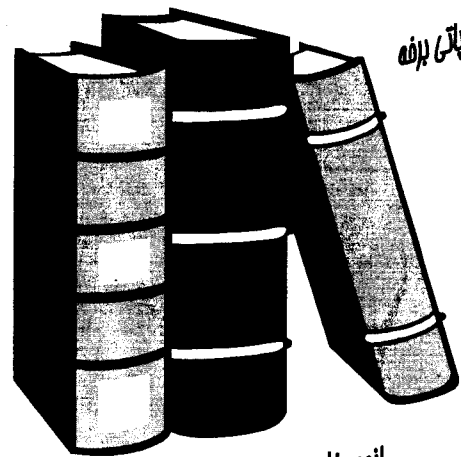
پرسش - آیا آرشیفی برای نگهداری لباس و دیزاین دارید؟

پاسخ - باتأسف که آرشیفی وجود ندارد. لباس هایی که برای تئاتر میرویس نیکه، مولانا و به ده ها قسم لباس و دیزاین آماده گردیده در تحویل خانه پی که امکان سالم ماندن آنها کمتر است، نگهداری می شود.

پرسش - برای بهتر شدن کیفیت کار چه نظر دارید؟

پاسخ - اشخاص مجرب و دانسته را به کارگماردن و از فکر و اندیشه ظرفیانه آنها استفاده کردن ضروری است. تشکر و جهان سپاس از شما.

کتاب او فرهنگ



پاڼی برهه

لواز وفا د سندر

خیال:

«هر څوک هومره حقیقت ترلاسه کوي، او مومي، چې د لاسته راوړلو له پاره یې ځان چمتو کړی وي. د فرد له ظرفیت څخه زیات څه د هغه د ذهن له کنټرولي څاڅي او وینځل کېږي» هارولد کلمپ

خیال د انسان د پوهې د الوت بې پولو قلمرو دی. خیال د هستۍ له پولو اوږې، نیستي تجربه کوي، او انسان د زمان او مکان له منگولو ازادوي. خیال د فردې ازادۍ اصلي ډگر دی. په خیال کې نه لیدلې ایتویا تجربه کولای شو. د واقعیت ټول فصل له خیال څخه راوتې. فرد پرته له خیال هیڅ نه لري. په خیال کې د شعور او پوهې ټولې پولې، دیوالونه، د اور سیندونه، او لوړې ژورې شکل او خاصیت له لاسه ورکوي. په خیال کې موږ هیڅ پوله نشي تم کولای. زه یم خو خیال مې له ماشومتوبه ویده کړی. ما به چې خوبونه موندل موږ به ویالې ته لیږم. او ویالې به

یوازې شورسین... کاوه. له هغې وروسته یې ښوونځي ته ولېږم، مکتبي شوم! او کتاب مې مسلک شو. کتابونه مې ولوستل او ولیکل خو ځان مې پوره ونه لیده. خپل کتابتون مې په کتابونو ډک دی. رښتې هره ورځ نوي او نوي کتابونه معرفي کوي. کتابونه او دا فرهنگ چې څومره غواړې شته او لا ډیر دی! خو زه یې لیک. څه شی لیکم چې له لیک او تورو بهر پاتې کېږي. ښايي دا کومه بې شکله هندسه وي، ښايي زه د کوم بې شکله کلام په راژباړلو اخته وم! ښايي خواب په خپل خیال کې ومومم. دا هغه یوازینی شیهه ده چې خیال پیلولای شم.

نن موږ له دې ننگونې سره مخ یو چې څرنگه خپله کمي پرمختیا په کيفي خوا ک واړو.

موږ په خپل کمي ظرفیت(اجازه راکړئ چې، ذهني حسي، عاطفي... په کمي ظرفیت يادې کړم) کيفي ظرفیت ته څه ډول

لاره ورکړو، ښايي خیال! «په نسري کې یوازې یو شی شته، خیال! حقیقت په ټينګه توګه په شعور پورې تړلی دی، نه په بهرنيو پېښو پورې.

بشر په هغه څه اوږې چې تصور کولای یې شي!

په واقعیت کې د ځمکې ستوری د یوه ژوندي موجود په څیر خوري، ځنې او ساه را کاري.

موږ په یوه داسې نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لویه برخه یې حتا موږ ته د تصور وړ نه ده!

موږ یوازې په سلو کې یوه برخه وینو. د خیال ډیوه به ولکو، ځکه چې په سلو کې ۹۹ تیاره هستی کې ژوند کول!

موږ ادبي تاریخ لرو، موږ عرفان او معنویت لرو، شمس او رحمان بابا لرو. او هغوی ژوندی وینا لا اوس هم موږ ته د خیال ګوڅې روښانوي.

«وینا له ځان سره کولای شم، یا هغه چا

ســــره چې خان په کې ووينم، وينا
کوم» شمس

تمدنونه راټوکيږي، ځوانيږي، زړيږي، مري
او انسان لا ځان ليکي.

نو د ۱ د کتابونو فصل دې مبارک وي خو
لا مو-هسې چې اړتيا ورته لرو-د خيال
فانوس نه دی رڼا کړی!

انسان فرهنگي موجود دی. انسان ژبور
دی. انسان تمدن پنځوي. انسان ځمکه،
ژوي، سيندونه، سمندرونه، ستوري،
سپوږمې، ايل کوي. انسان پر هرڅه د
خپلې فتحې بيرغ ودروي. انسان تمدني
فاتح دی، خو زموږ بری، زموږ پرمختګ،
زموږ د ستورو او سمندرونو جګړه، زموږ
له خوا د فضا کلابندول څومره موږ ته
سوله، ډاډ، امن، او فطري لذت را کوي؟

انسان د ځمکې پر لويشت لويشت
فصلونو، غرونو، سيندونو، ځنگلونو، او د
ځمکې له پاسه يا دننه بالفعله او بالقوه
شتمنيو خپل نوم ليکلی. همدا زموږ بشري
فرهنگ دی، خو لا په سلو کې ۹۹ تياره
واقعيت په مخ کې دی. موږ يوازې د نړۍ
يوه سلمه ليدلې! په دې ۹۹ سلنه تياره کې
به زموږ بشري علوم څومره قد باسي؟!

له حواسو د خيال په لور کډه کول:

بيا د يادولو وړ ده چې موږ په يوه داسې
نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لويه برخه يې
حتا موږ ته د تصور وړ نه دی.»
بشر خپلې فزيکي وينې را ايسار کړی.

بشر يوازې د سترګو، غوږو، خولې او نورو
بنکاره حواسو له لارې پوهه او خبرتيا مني.
نننی انسان هغه څه مني چې په سترګو او
نورو حواسو کې يې ځاييږي. انسان خپل
لرغونی خوب ورک کړی. انسان خوب
خيال گڼي، خيال پوچ خرافات او چې ډير
يې خوبونه او خيالونه په غير کې
کيشکاري، نو روانشناس ډاکټر ته ورځي
او ځان په مخدرو داروگانو د خوبونو او
خيالونو له بې شکله او بې حجه هندسو
راوباسي.

زموږ تمدن يو مادي تمدن دی. فرهنگ مو
هم مادي-ذهني دی. او له همدې هندسي
چاپيرياله پرته بل رښتيا نه وينو. موږ ځانونه
نيم پرايستلي. موږ خپله نيمه برخه ژوند
کو. موږ نيم ژوندي يو. شپه، خيال، خوب
د خوبونو تجربې نه منو او ځکه ژوند نيم
په نيمه بایلو. بشر يعني هغه ژوندي چې
خپل نيم ژوند کوي!

Anti material ضد ماده يا

موږ د معلوماتي پوهو په ديوالونو کې پټ
شوي يو، خو هندارې هره ورځ زموږ
خيږې زړې، سپرې او مرګ ته نږدې را
پېژني. راشي. وګوري ددې مادي-تمدني
دېدې ها خوا څه شته؟

نوی فزيک د مادي په وړاندې د ضد مادي
نظريه را پورته کوي. په مادي اتومونو کې
هغه الکټرون چې ماده يې رامېنځ ته کړې

او د هستې پرخواوښا را څرخي، منفي بار
لري. او د هغه اتوم په هسته کې چې له
پروتون او نيوترون تشکيل شوی، پروتون
مثبت بار لري.

خو په ضد ماده کې حالت ددې پر خلاف
دی. يعني په ضد ماده کې د الکټرون بار
مثبت دی چې هغه پوزيترون نومي. او د
پروتون بار بيا د مادي پر خلاف دلته منفي
دی.

د فزيک د پوهانو د نظريو له مخې که
چيرې د مادي د يوې ذرې له يوې ذرې
ضدې مادي سره ټکر پېښ شي، ډيره ستره
چاودنه به رامېنځ ته شي. چې ټوله هستي
به په نيستی واړوي.

ځکه نو موږ په ۹۹ سلنه تياره کې لاره
وهو! د فزيک د علم له مخې د ضد مادي
په جهانونو کې قوانين په بشپړه توګه د
مادي نړۍ پر خلاف عمل کوي. يعني که
هلته يو څه ټيل وهې د وړاندې تګ پرځای
په څټ را ځي. يا که يو څه غورځوې هغه
پورته ځيږي.

هماغسې چې يو فرد زوکړه کوي، لويږي،
ځوانيږي، زړيږي او مري! تمدنونه،
فرهنگونه، څيزونه او ځمکه او نور ستوري
هم زوکړه، ځواني، زړښت او رژيدل او
ورکيدل لري. موږ په يوه ژوندۍ نړۍ کې
اوسو.

د فرهنگ سرچينه:

د ځمکې پرمخ ټول بدلونونه هغه

جغرافیای

بازخوانی چند رویکرد در اندیشه مولانا

بازخوانی چند رویکرد را در جغرافیای یک غزل "مولانا" با خوانش خود غزل، آغاز میکنیم:

«بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
 داغ تو دارد این دلم، جای دگر نمی شود
 دیده عقل مست تو، چرخه چرخ پست تو
 گوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شود
 جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
 عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود
 خمیر من و خمیر من، باغ من و بهار من
 خواب من و قرار من، بی تو بسر نمی شود
 جاه و جلال من تویی، ملک و مال من تویی
 آب زلال من تویی، بی تو بسر نمی شود
 گاه سبوی وفا روی، گاه سبوی جفا روی
 آن منی کجا روی، بی تو بسر نمی شود
 دل بنهد بر کنی، تو به کنش بشکنی
 این همه خود تو می کنی، بی تو بسر نمی شود
 بی تو اگر بسر شدی، زیر جهان زیر شدی
 باغ ارم سقر شدی، بی تو بسر نمی شود
 گر تو سری قدم شوم، ورتو کفی علم شوم



ور بروی عدم شوم، بی تو بسر نمی شود
 خواب مرا ببسته ای، نقش مرا بسته ای
 وز همه ام گسسته ای، بی تو بسر نمی شود
 گر تو نباشی یار من، گشت خراب کار من
 مونس و غمگسار من، بی تو بسر نمی شود
 بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مرده گی خوشم
 سر زغم تو چون کشم، بی تو بسر نمی شود
 هر چه بگویم ای سند، نیست جدا ز نیک و بد
 هم تو بگو به لطف خود، بی تو بسر نمی شود»

هنجار شکنی در شعر:

یکی از ویژه گی های مهم در شعر مولانا، «هنجار شکنی هنجار مند» از قاعده های متعارف و شکستادن مرز های دست و پاگیر است. عامل مهم این هنجار شکنی (سنت شکنی در شعر) سیلان اندیشه مواج و جوشان در ذهن مولاناست.

مولانا به دلیل داشتن اندیشه باز و گسترده فکری وسیع، قواعد سنتی قافیه و افعیل عروضی را، ظرف دارای ظرفیت کاربردی برای ریختن اندیشه نمی داند و به همین منظور، اشاره ژرفی به این مسأله دارد:

«رستم ازین بیت و غزل، ای شه و سلطان ازل
مفتعلن مفتعلن، مفتعلن کشت مرا
قافیه و مغلطه را، گو همه سیلاب ببر
پوست بود، پوست بود، در خور مغز شعرا»
و یا:

«قافیه اندیشم و دلدار من

گویدم مندیش جز دیدار من»

با استناد بر همین پنداشت است که مولانا، در پاره یی از موارد - با تعدد - می خواهد زولانه های دست و پاگیر قافیه را در یک غزل دارای چارچوب هنجارمند بشکند و عنصر موسیقایی را در «سرشت کلام» گسترش بدهد.

ویژه گی دیگر مولانا، تکیه بر ذات موسیقی درونی واژه ها و افاده بار معنایی آنها در بافت زبان است. مثلاً در

بیت دوم غزل بالا، واژه های «مست و پست و دست» و در بیت سوم واژه های «جوش و نوش و خروش» - افزون بر هم جنس بودن آوایی شان - تناسب موسیقایی عجیبی را در شعر - ایجاد می کنند. این روش به عنوان برجسته ترین رویکرد در شعر مولانا - و در بسیاری از غزلیات دیوان کبیر - قابل رویت است.

عنصر موسیقی در غزل های مولانا، مولود «جذبه و سماع» عارفانه است؛ گاهی بار این موسیقیت به حدی سیلانیت که در غزل مشهور «بی همگان بسر شود...» با وصف هنجار شکنی مولانا از کاربرد قافیه های متعدد در سرپای یک غزل، «ردیف» جای قافیه را پر می کند و شاعر سر مست از جام اندیشه، غزل را با ردیف پی میگیرد و خلاء قافیه را با هم آوایی و آهنگین بودن واژه ها پر میکند:

بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
* داغ تو دارد این دلم، جای دگر نمی شود
دیده عقل مست تو، چرخه چرخ پست تو
* گوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شود
جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
* عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود
با آنکه در بیت نخست واژه های «بسر» و «دگر» قافیه اند؛ اما با توجه به اصل رعایت مسأله قافیه در چارچوب یک غزل، بیت های دیگر، قافیه ندارند و صرف به کاربرد

ردیف «بی تو بسر نمی شود» بسنده شده است.

کاربرد واژه های هم معنا:

واژه های هم معنا در این غزل مولانا (و در بسیاری از غزلهای دیگرش) و جناس های واژگانی در سرپای این غزل، خود را می نمایانند مانند: به کارگیری واژه های «جاه و جلال» و «ملکت و مال» در بیت پنجم و «مونس و غمگسار» در بیت دهم.

به کارگیری پارادوکس های (تناقض نمایی) لفظی:

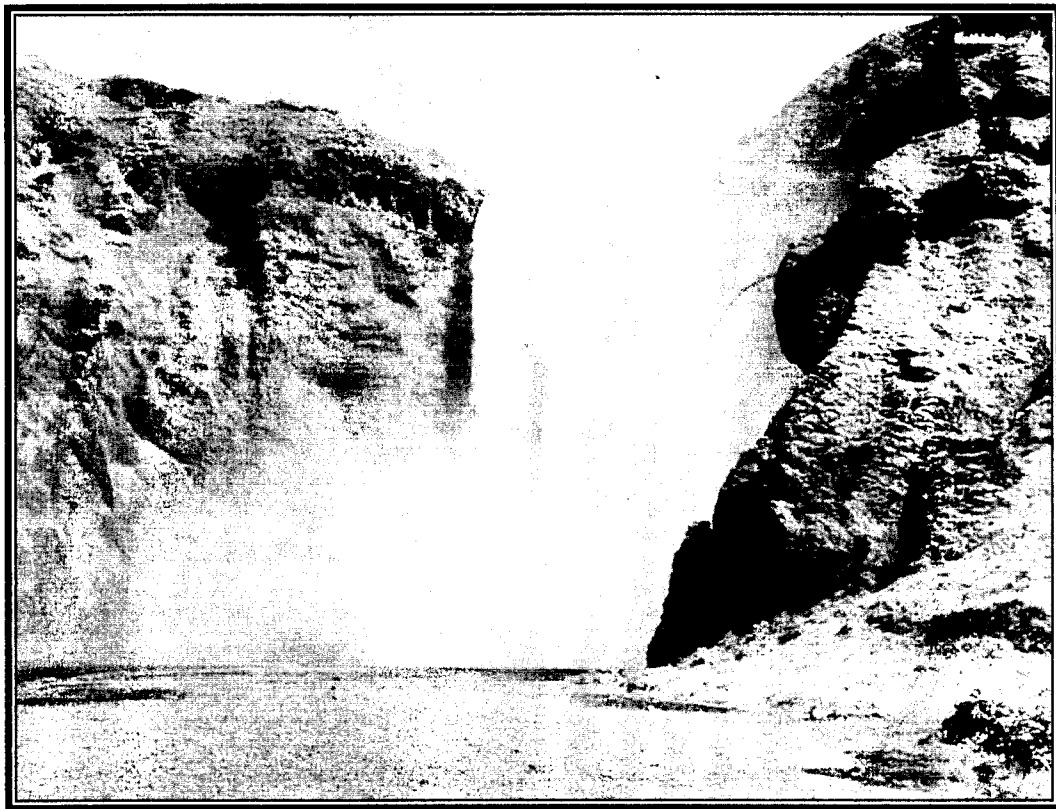
پارادوکس Paradox (تناقض نمایی) در لغت، به مفهوم موضوعی است «که در ظاهر ناسازگار و مخالف عقل سلیم است، بی آن که الیزاماً غلط باشد». در تعبیر دیگر: پارادوکس عبارت است از آوردن "مفهوم تناقض نمایی که در آغاز درست به نظر می آید."

مولانا با توجه به میزان اثر گذاری اندیشه اش در بسیاری از موارد، از روش ایجاد پارادوکس های لفظی و معنوی استفاده نموده است.

غزل مشهور بی همگان بسر شود...» از شمار آن غزلهایی است که شاعر در برخی از موارد، از این روش هنری در کاربرد «کلمه و کلام» - به فراوانی - کار گرفته است. به گونه مثال استفاده از واژه های «وفا» و «جفا»

بقیه ۵۴

د پښتانه



انور وفاسمند

شعر په يوه مانا رېتم دی، آهنگ دی، هارموني دی، او شعر اندول دی.

که موږ د ونې په پاڼو د باد د څپو اورېدلو ته کېښو، نو هغه هم يو شعر را اوږوي. خو بې مانا!

که چېرې د مرغه نارې واورو، نو بيا د شعر ځانله کالې اوږو خو بې مانا.

ډير غږونه دي چې رېتم او آهنگ لري، خو مانا نلري يا موږ يې په مانا نه پوهېږو يا موږ تر اوسه نه دي مانا کړي، نو هستي ټوله شاعرانه شوه او زموږ غوږونه بيسواده!

موږ د ماناوالي ژبې شعر اوږو، زده کوو او شعر بيا ليکو، خو څه وخت به د باد او سيند، توپان او باران، لمر او سپوږمۍ د غږونو شعر په يوه نوې ټولگه کې انځوروي؟

هی هی، د طبيعت هر غږ ژوندی شعر دی. باد شعر دی او توپان ژوندی شعر دی. پسرلنی نياگی او د وړانو زيارتونو وچې ونې شعرونه دي. غږ او په غږه کې ویده ماران او د گوربت خالي شعرونه دي. دنيا د شعر له جنس څخه جوړه ده او زه له کتاب پرته شعر نه لرم.

خمکه د اروا ښوونځی دی. اروا ددی لپاره د بدن جامه اغوستي، چې د خدای ویش او اگاه همکار او خدمتگار شي، بدن د اروا موقت کور دی. اروا شپه او ورځ د خپل کور په لور گوري. د اروا کور په نور او صوت کې دی.

موږ د عمر په دام کې د زوکړې، ځوانۍ او زړښت له ستوني تیرېږو او دا خپل سرنوشت گڼو، خو اروا تلپاتی دی. اروا د حال په زمان کې دی، او د خدای زمان دی. اروا د کالېوت په خاورین کور کې خوب وړي او داسې گڼي چې ذهن ډیر هوښیار او غمخور سلطان دی.

اروا به د غږ او رڼا د جام په څښلو سره راوېښیږي او د ذهن پاچاهي به پر ځان پای ته رسوي. اروا د غږ په سپوږمکۍ کې خپل ورک وطن ته ستنیږي.

موږ هغه څه یو چې باید واوسو. موږ پخپل دقیق موقعیت او شرایطو کې یو. روح ددی لپاره د کالېوت په خاورین کور کې ډیره شوی چې د ازادۍ عشق او حکمت په لاره کې خپلې زده کړې بشپړې کړي، نو ټول هغه څه یو چې باید واوسو. آه موږ هرڅه لرو، موږ ټول اړتیا ور څه لرو؛ نور او غږ د روح غذا ده. شکر خدایا پر دې شپه!

شپه پخه ده. زموږ فزیکي غري هم ورو ورو ارام کوي. دغو غرو کړی ورځ خپلي چارې ښي سرته رسولي، او اوس ارامی او چوپتیا ته لېواله دي. د لاسو، پښو له ارام پاتې کیدلو سره سترګې او غوږونه هم ارام کوي، ذهن هم ویدیري، خاطري او انگیرنې هم هیریري؛ خو په دې لوی سکون کې د مور دننه نور حواس راوینیږي. مور د بلې سترګې له لارې نه پیژندلې ځمکې او هستې گورو. مور بدن نلرو خو گورو. پښې نلرو، خوگرځو. خوله او ژبه او غاښونه نلرو خو غړیږو. غوږونه نلرو، خو اورو. مور هیڅ څرګند حسي غري نلرو، خو هرڅه حس کو، حسا ګلان، رنگونه ښکلاوي، او ددغه جنت ټوله تجربه وړیا ده او دا زموږ لپاره الهی میلمستیا ده، نو زه هم تاسو او ځان پریږدم چې د خیال په سترګه د اسمانونو په میلمستیا ووځي.

مور د غږ سندربول یو. مور د غږ روباب او شپیلې، ویلون او سرنده یاستو. مور خپل اصل غږوو. غږ زموږ اصل دی. غږ په مور کې بهیږي. د مور زړه پر هغه زاړه او لرغوني شاعر ټک دی. شاعر زموږ د زړه دنیا په خپله مینه خوځوي، او مور مینه کوو، ځکه چې پرته له مینې هیڅ شی وجود نلري. ټول غږونه مو د مینې لپاره دي. نومونه مو د مینې په لور پلونه دي. مور په مین کلام سره د مینې کیهان ته ور دروو.

غږ عاشق دی. غږ عشق دی. هر غږ په معشوق پسې یوه ورکه چيغه ده. مور غږیږو، ځکه د عشق په کور پسې لاره نیسو. غږونه زموږ پلونه او ګامونه دي د هغه سپین یار په لور. مور په غږ کې بیرته کور ته ستیږو. غږ دکور لاره پیژني، او دادی بیا هم پل پورته کوو.

مور بې له دې چې پوه شو، د غږ په لور لاره وهو. مور د غږ په وزرو سپاره یو. غږ زموږ کور دی. غږ زموږ جنس دی. غږ مور راوړي او پرايښي یو، او دادی په غږ کې لاره وهو. پر مور د مینې غږ شوی. پر مور د مینې غږ راځي او مور د مینې غږ چاپیره کړي یو. مور خو، د خوب پر وزرو الوزو، خپل سپین کور ته ستیږو. اه کور خو همدلته دی. کور خو زړه دی. شاعر هم زړه دی. مینه هم د شاعر او زړه ګډه سندره ده. راځی غوږ شو، خپل زړه ته غوږ شو. د زړه شاعره وایه زه نور نه غږیږم، زه نور نه غږیږم.

ژوند او چارې مو هغسې چې الله یې غواړي. او مور هرڅه الله ته سپارلي، هرڅه د الله دي. مور ژوند لرو، کورنۍ لرو، چاپیریال او هیواد لرو او ریښتیني دا چې خدای لرو. خدای دا ټوله هستي جوړه کړې او دا لوی ډگر زموږ ښوونځی دی. مور ددې پوښتنې ځواب پیداوو چې ژوند د څه لپاره دی؟ له اسمانونو څخه د روح لیرې کیدل او په ماده او مکان او زمان کې میشته کیدل د څه لپاره دي؟ او یوازې همدا شپه یې وخت دی چې تر ټول ستره زده کړه وکړو. هو که هرڅه د خدای په نامه، د خدای لپاره او د خالصانه مینې له مخې سرته ورسو، نو د ژوند لویه روژه به مو نیولې وي. ذهن ترکنترول لاندې ولره او ټول پام د خدای پر حضور راټول کړه، د هستۍ د مکتب بیرنۍ فصل همدا دی.

روژه او ذهن پاک ساتل زموږ په زړونو کې د مینې رودونه راوینوي. مور روژه پرځان، پرخپلو حواسو او پر خپل ذهن جوړه کوو چې د زړه کور اباد کړو. مور سپین زړه د دنیا تر ټولو خوراګونو او میوو او شهوتونو لوړ ګڼو. مور د دنیا دکور ترڅنګ د زړه کور جوړو. زموږ ټوله ښکلا په زړه کې پټه ده. ایا کله زړه ته ورغلي یو؟ مور چې د ذهن او حواسو روژه نیسو، نو د د غږ او رڼا سمندر دننه غیږه را ته خلاصوي او مور پر مور د نور او کلام خوراک کوي.

د مادي شپې د چوپ اقلیم په دننه کې زموږ د غږ او صوت کاروان تردې شیبې له تاسو سره د ابدیت په لور لاره ونیوه. مور غږ راوړي او غږ مو مخکښ دی. غږ مو تګلوری دی. غږ مور وربولي. مور د غږ په پلو او زینو د ورک کور لاره نیسو. مور خو، ټول څو. دادی اروا ستر کاروان دی. مور هغې خوا ته څو چې د مینې او بقا کور مو دی. مور د مینې په لور منزل وهو. ایا دغه غږونه چې مور یې کاروو؛ دومره ښایسته دي چې د مینې هیواد ته پښه کیږدي؟ اه هینه، مینه یوازنی کلمه ده چې د کور ور به پیداکړي.

هو مور مینې پیداکړي یو. مینه مو بقا ده. مینه ده چې پایو. مور مینه یو؛ پیدا مو کړه؛ مور ټول د مینې له جنس څخه یو. برکت دی وي پر دې پیژندنې! بس لویه خبره همدا وه، غوږ به شو چې زموږ په تل کې ویده مینه څه سرودونه را ته غږوي!

چنانکه خواننده گان ارجمند اطلاع دارند، وحید قاسمی، از سه دهه بدینسو به حیث هنرمند مستعد، در بخش آوازخوانی و آهنگ سازی در کشور عزیز ما افغانستان مطرح است. تلاشها و کارکرد های هنری ایشان تا اکنون نشان داده که وی یک آواز خوان ساده آماتور نیست، بلکه توانسته است از داشته ها و میراث های علمی و هنری پدر کلان خویش (استاد قاسم افغان) در راه تکامل هنر موسیقی سرزمین ما بهره گیری ———. قاسمی در سال های اخیر، سفر هایی به افغانستان داشته و افزون بر برگزاری کنسرت های دلچسب در کابل و ولایات کشور، به مطالعه و تحقیق مزید پیرامون موسیقی محلی نیز پرداخته که خوشبختانه تا حال دستاورد هایی هم داشته است.

اینک ما، با ایشان گفتگوی و—————ی داریم که پیشکش می شود:

پرسش : وحید قاسمی ! به اجازه ی شما، از مقدمه گویی در اینجا می گذریم و خواهش می کنم در مورد کار کرد های هنری تان و این که چه زمانی همکاری های تان را با رادیو و تلویزیون افغانستان آغاز کردید، برای خواننده گان ارجمند اندکی معلومات ارایه نمایید ؟

پاسخ : در سال ۱۳۵۶ هجری، با تشکیل گروه موسیقی به نام « شاین » که با همکاری دوستانی به نام های عبدالله قاسمی، قاسم قاسمی و توریالی نواز در کابل صورت گرفت، کار را با اجرای موسیقی (پاپ) و به کار برد آلات موسیقی غربی و رعایت استاندارد موسیقی غرب آغاز کردیم که از همان طریق، آهنگهای وطنی و خارجی و نیز آهنگ هایی که از ساخته های خود م بود تقدیم علاقه مندان می نمودیم . چنانکه برای مدت دونیم سال، یک سلسله کنسرت ها را در دانشگاه کابل، لیسه ها، سینما پارک، سینما زینب، گویتة انستیتوت، سفارتخانه های مقیم در کابل و برخی از محافل خصوصی و عمومی اجرا نمودیم . خوشبختانه شیوه کار هنری ما در آن سال ها، مورد استقبال مردم و به خصوص نسل جوان کشور قرار گرفت . چنانکه هنرمندان جوانی که بعد از این شروع به کار کردند، از همین شیوه پیروی نمودند که به تشکیل گروه هایی مانند: گروه باران ، گروه گل سرخ و غیره منتهی شد ؛ و اما، همکاری من با رادیو، تلویزیون افغانستان، با نواختن گیتار و همراهی گروه آماتور رادیو تلویزیون در سال ۱۳۵۷ آغاز شد .



صحبت اختصاصی با وحید قاسمی

آواز خندان
و آهنگساز
ارجمند

پرسش : اعضای این گروه کی ها بودند ؟

پاسخ : اعضای گروه آماتور رادیو تلویزیون در آن سال عبارت بودند از ببرک وسا، مسحوریمال، فواد طاهری، خلیل صمیمی، عبدالله اعتمادی، چترام، عمر شکیب و اینجانب .

پرسش: میتوانی نام بعضی از آهنگ هایی را متذکر شوی که در آن سال ها به ثبت و نشر رسانیدی؟

پاسخ : البته کار گروه متذکره تقریباً دو سال دوام داشت و اگرچه طی این مدت کار های هنری زیادی صورت گرفت، ولی از آن جمله، چند تایی که به یاد مانده مثلاً، "ته زما یار نشی" به آواز رحیم غمزده، "باده ها خالیست خالی" به آواز احمد ظاهر، "تو عمر دو باره" به آواز امیرجان صبوری، "من قصه ی دل گویم" با آواز وحید قاسمی و عمر شکیب، ترانه ی کودکان به نام "آسمان رنگ تو است قشنگ" و غیره بود .

پرسش: لطفاً در مورد تحصیلات رسمی و آموزش های هنری تان بگوئید ؟

پاسخ : تحصیلات رسمی را در دانشگاه کابل و در بخش زبان ادبیات دری در سال ۱۳۶۵ هجری به پایان رسانیدم و اساسات موسیقی شرقی را از کاکایم استاد یعقوب قاسمی و پدرم یوسف قاسمی آموختم . ولی ابتدایی ترین آموزشها پیرامون

موسیقی غربی را از استاد «سر مست» و تیوری موسیقی غربی، اساسات آرمونی و اکورد را از ببرک وسا فرا گرفتم.

پرسش : تا اکنون چه تعداد آهنگ ها در آرشیف رادیو و تلویزیون کشور دارید ؟

پاسخ : حدود چهل آهنگ در رادیو و بیست آهنگ تصویری در آرشیف تلویزیون دارم .

پرسش: باوجود آنکه آواز خوانی و آهنگ سازی باهم تداخل بنیادی دارند، ولی در عین زمان دو بخش جداگانه از کار کردن های هنری اند، یعنی یک آواز خوان نمی تواند در عین زمان آهنگ ساز هم باشد، در حالیکه شما باوجود این که آواز می خوانید، آهنگ ساز مستعد هم هستید ، پس ممکن است بگوئید که کار آهنگ سازی را چه زمانی آغاز کردید ؟

پاسخ: اولین آهنگ را در سال ۱۳۵۷ ساختم که مطلع شعر آن چنین بود :

" دل را به ناز از کفم آن لاله روگرفت " و شاعرش آقای « نوید » است. این آهنگ در همان سال به ستدیو های رادیو افغانستان به ثبت رسید و آواز خوانان به سبک کارم علاقه مندی نشان دادند و به ساختن آهنگ برای آنان ادامه دادم . چنانکه پسان ها آهنگ های دیگری برای «محبوب الله محبوب» به مطلع زیر ساختم : " بسته جان نا توانم را به مویی " که شعر از نعیم میر زاد است . آهنگ " اشکم ولی به پای عزیزان چکیده ام " که شعر از روی معیری است و توسط خانم سلما خوانده شده نیز از ساخته های من می باشد، چنانکه همین اکنون، یک بخش عمده ی کار هایم را آهنگ سازی تشکیل میدهد .

پرسش: کتابی را به نام " فوقو برگ چنار

" که توأم با یک حلقه سی دی بوده و مشمول شماری از ترانه های زیبای کودکان افغان است، مطالعه کرده ام و سی دی آنرا هم شنیدم که بیانگر کار مشترک شما و دوستان دیگر بود . می خواهم بپرسم که آیا شما پیشینه کاری با کودکان و آشنایی به ادبیات و موسیقی خاص آنها داشتید ؟

پاسخ : من در سال های ۱۳۶۰ هجری، برای مدت چهار سال معلم موسیقی در کودکان شمله و شیر پور بودم که تجارب خوبی از آن دوران به دست آوردم . در مورد کتاب و سی دی که شما از آن یاد کردید، باید بگویم که در سال ۱۹۶۷ میلادی کتاب حاوی ترانه های کودکان به همکاری وزارت اطلاعات و فرهنگ و خانم «لويس پاسکال» امریکایی نژاد به چاپ رسیده بود. مگر متأسفانه این کتاب به مرور زمان از دسترس خارج شده جز اوراقی چند، آنهم کهنه و فرسوده چیزی از آن باقی نمانده بود . بنابراین، خانم لورین سکاتا پژوهشگر امور موسیقی شمال افغانستان، مرا به خانم پاسکال معرفی نمود و پس از آن من و خانم پاسکال تصمیم گرفتیم با پشتیبانی انجمن آینده و جغرافیای بین المللی ، این مجموعه ی ترانه ها را مجدداً گردآوری نماییم که به همکاری گروهی از کودکان افغان مقیم شهر تورنتو و تعدادی چند از کودکان مقیم امریکا و حمایت والدین آنان به کار آغاز کردیم . از متن اصلی کتاب، هشت ترانه را باز سازی نمودیم که چهار آهنگ آن از ساخته های استاد غلام حسین و چهار دیگر آن از ترانه های کودک بود . باید افزود که چهار ترانه ی دیگر شامل این کتاب، عبارت از دیالوگ های کوتاه کودک است که در زبان



آلتین غونډی

پوهاند رزاقی نړیوال

پورگان) جوزجان یا شبرگان په پنځه کیلو مترۍ کې د مزار شریف د لویۍ لارې په ګینه خوا کې پرته ده .

دا غونډۍ د یوې بلې غونډۍ چې ایمیشۍ تپه ورته ویل کیږي په دوه مترۍ کې پرته ده په ۱۹۷۸ افغانۍ او شوروی لرغون پیژندونکي په دې بریالي شول چې هلته د سیمه ایزو حکمرانانو ، پاچهانو او شهزادگانو شپږمهم قبرونه را برسیره کړی له نوموړۍ قبرونو څخه ۲۱۶۱۸ توتۍ طلا ، نقره ایز او برونزی

جوزجان کې موقعیت لري نو هلته ورته ځینې آلتین غونډۍ او ځینې ورتنه طلا تپه وایي . او داچې ولی په طلایه او یا آلتین تپې شهرت پیدا کړی دی علت یې دادی چې ددې غونډۍ د ځینو بر خو د وېجاړ توب او دزمانې په تیریدلو سره د لرغونۍ زمانې د طلايۍ فرا ګمنتو نو (توتو) د زیات شمیروکشفیدلو له کبله پرې ددې سیمې خلک دې ته و ګمارل چې د طلا تپې نوم پرې کیږدي . آلتین غونډۍ د شبرغان (اسه

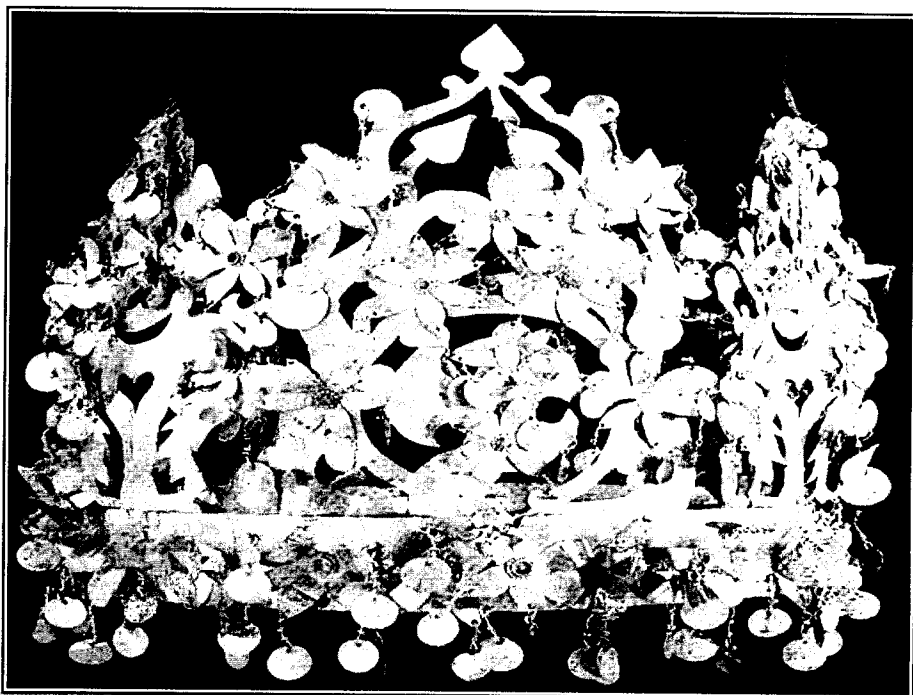
لکه چې څرګنده ده زموږ دګران هیواد لرغونۍ ګران بیه آثارچې څوکاله دمخه د نندارې لپاره اروپایي هیواددنو اوامریکا ته وړل شوی ، اوس یې نندارې په امریکاکی هم پای ته رسیدونکی دی نو څه رنگه چې دا آثار له آلتین تپې څخه تر لاسه شوي وي لازمه لیدل کیږي چې په دې اړه یو څه معلومات وړاندې شي:

دآلتین کلمې ته په از بیکی ژبه سره زر (طلا) ویل کیږي او آلتین تپه په مجموع کې د سرورزو غونډۍ یا طلا تپه یادېږي ، داچې دا تپه په

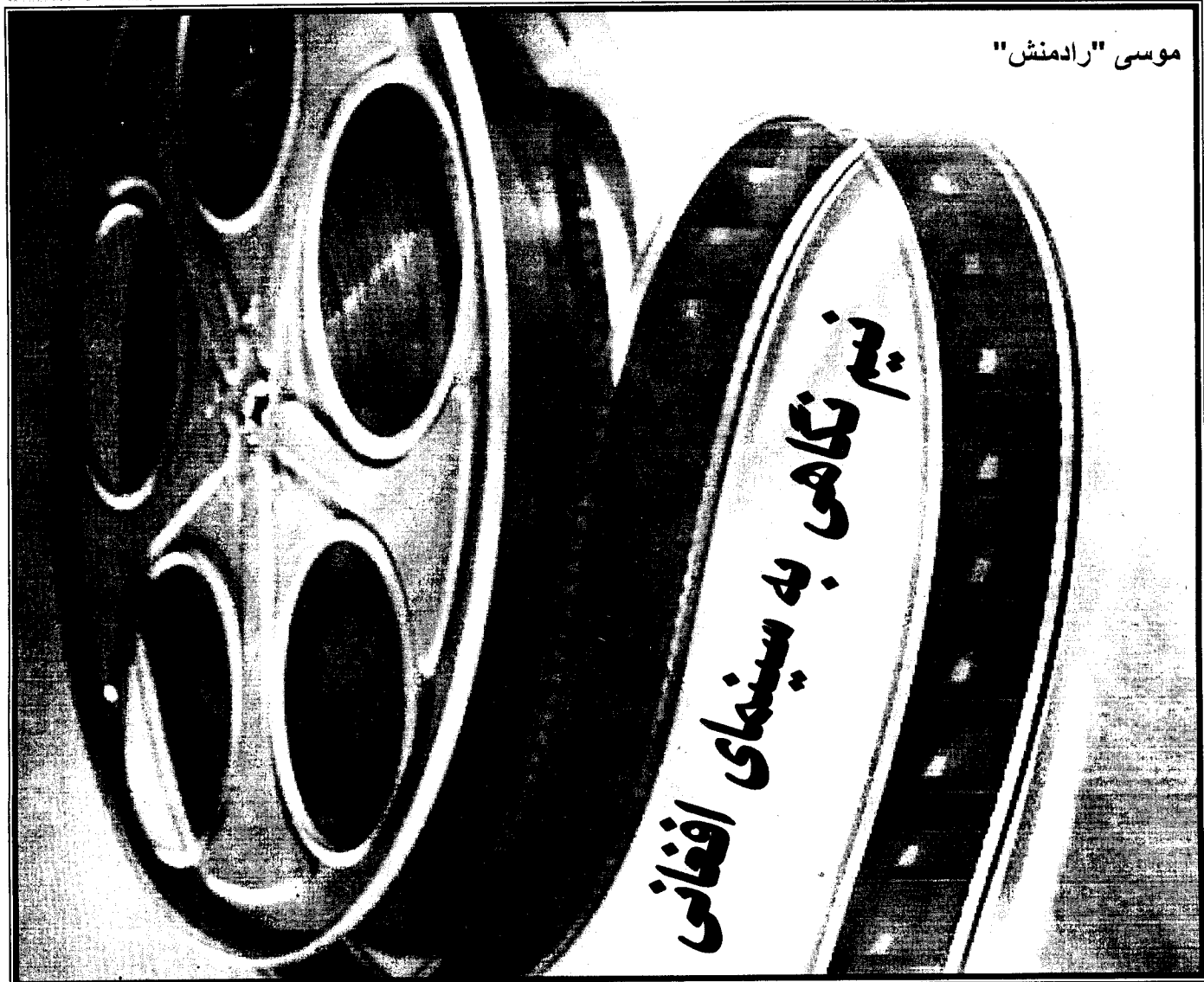
قېضى په لاستوګي په برجسته ډول له سرو زرو اچول شوی دي دهنري جوړښت له پلوه دابنماران چي لکي او سريبي په متناظر ډول دي په واقعيت کي دپاچا د هيبث او پـرتم انعکاس ورکونکي دي وروسته تر هغي چي د تزئيناتو او جوړښت له نظره د طلا تپي په آثارو کي ليدل کيږي ، ددي ورته والي زياتره څرګنده د ګندهارا په ديکوراتيف (ديکوريشن) په څر ګنده توګه ليدل کيږي په تيره بيا د بنامار تېلور د طلايي پاڼي برجستگي لکه طلايي تزئينات له دي جملې وړنه کـړي ، غوړوالي په طلايي کمر بند کي طلايي ټاپونو ورته والي لري. طلا تپه زموږ د هيواد د لرغونو سرشارو فرهنگي شتمنيو يوه بى ساري بيلګه شميرل کيږي او دهغي يو شمير بى ساري او قيمتداره آثار له ۱۳۸۶ کال راهيسې د نړيوالې نندارې مورد ګرځيدلي دي چي همداوس دامريکا د متحد ايالاتونو په ځينو ايالاتو کي د نندارچاينو د پوره دلچسپي وړ آثار دي.

دهغو په پای کي د شبرغان د گاز د جر قدق ځانګه پرته ده چي شاوخوا کـروندې او ساختمانونه يي د جگړو او پوځي عملياتو په وجه ويجاړ او يا له منځه تلل دي . په دي سربيره د التين تپي څخه څه ليرې يمچک تپه (gemehik-Tepa) پرته ده او داهم هغه تپه ده چي دپوځي موضوعگانو د کنيدلو په مهال يي زياته برخه ويجاړه شوي ده . د موجوده سندونو په بناد بنامارانويا (Grie-fon) سمبول د طلا تپي په کشف شوو آثارو کي شته دي . دچاقو او پيش

اثار له يو شمير رومي ، پارتي او هنري سکو سره يو ځای لاس ته راغلل. طلا تپه دساختماني سبک او پلان د ترلاسه شوو آثارو له مخي د منځني آسيا جنوبې آثارو سره ورته والي لري . دايمشیک (ايمشي) په غونډي کي په ۱۹۶۹ م دو باره کنيډني يي پيل شولي ، ددي غونډي لومړنی سطح له پورته څخه د لاندی خواته په کوشاني دورې پوري اړه لري ددي تپي په سيمه کي نوري تپي هم شته ده چي دهغي سيمي داوسيدونکو له خوا په بيلا بيلو نومونو يادي شوي او



موسی "رادمنش"



خواننده عزیز!

ممکن تا به حال کودکی را دیده باشید که به منظور تجسم فکری و ذهنی اش روی زمین دراز کشیده و آدمک های زاده تخیل یا اسباب بازی اش، جلوی چشم هایش را گرفته و با آن ها بازی را به اجرا بگیرد.

بنیان بصری فلم ها نیز بر همین منوال استوار است، در واقع این کودک مانند فلمساز، با تجسم تصوراتش را تخمین زده قالب بندی کرده است.

«آندری بادن» منتقد فرانسوی در کتاب تأثیرگذار خود با عنوان «سینما چیست؟» برای توصیف این حس بینندگان فلم که خود را در همان موقعیت زمانی، مکانی فلم روی پرده می بینند، از اصطلاح (حضور) استفاده کرده است، حضور چیزها و امور را به شکل که رخ می دهند، منتقل می کند، کیفیتی که نه نقاشی و نه عکاسی قادر به انتقال آن نیستند، وقتی تابلوی نقاشی یا عکاسی را تماشا

کنیم، همواره با وجود سطح تصویر آگا هیم و هرگز از آن دور نمی شویم. اما هنگام تماشای فلم اتفاق دیگر می افتد، ما به جای توجه به سطح تصویر به دورن فضای تصویر روی پرده (اکران) می رویم فضایی که بسیار واقعی و سه بعدی می نماید.

همین گمانه زنی، تخیل، فکر کردن، تجسم یابی، و حضور ذهن برای مباحثه میان همفکران و دوستان که می خواهند،

ایجادگری نمایند، اسباب مهیا کردن، مرکز پانهادی را برای تصویرسازی به وجود می آورد. خیالات، ایجاد مفکوره برای غنای هنر و فرهنگ، هماهنگی برای پیشبرد ساختار های فلم در کشور، میان حلقه ای از شایقین هنر سینمادربهارسال ۱۳۵۴ هـ ش ۱۹۷۵ جوانه زد و با تفاهم وحدت نظر، آقایان هریک : انجینر لطیف احمدی، مرحوم تئوریالی شفق، عارف مراد، عمر صدیقی، عبدالرحمان

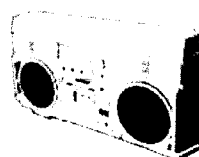
قول انجینیر لطیف احمدی
مسوول آریانا فلم ایجاد نمودند .
ما وحدت نظر ، نظریات خود
را باهم متحد می ساختیم ، بیگانه
کی دورنگی میان ما رخنه
نداشت ، خالصتا " فخر فروشی
نداشتیم ، هر کدام در جمع بندی
تدارکات ، تجهیزات تخنیکی
انتخاب سوژه ، قدر دانی
وارزش دهی از کوچکترین کار
تایزرگترین کار برای اکمال اثر
سعی مجدانه به خرج داده و هر
فلمی را که ما تهیه و تولید می
نمودیم ، فکر می نمودیم که هر
کدام ما درساختار آن سهم
مساویانه داریم . افتخار از
نویسنده (فلمنامه نویس) کار
گردان اثر تهیه کننده ، (مدیر
تولید) ، فلمبردار هنر پیشه گان ،
همه و همه دست به دست هم
امور را با مسوولیت بیش برده و
به آفرینش اثر اقدام می نمودیم
تا اثر روی اکران (پرده) اقبال
نمایش یابد و مردم از تماشای
فلم لذت ببرند .
زیرا در آن زمان این چنین روش
و هماهنگی که خود جوش بودند
و یک حلقه ای که اندیشه را در
رشته (تصویرسینما) منعکس
می نمودند ، خیلی جالب و قابل
درنگ است . به پندارند با این که
اگر هنر فلم و سینماگری با
اندیشمندی ، تصویر گر فضیلت
های انسانی و نمایشگر اندیشه
سالم اجتماعی باشد بدون شک ،
این گام های استوار و این هنر
بزرگترین و بهترین هنرها
بوده و همچون چـراغی
فراراه آدمیان برای اندیشنده
گی ، جوینده گی و راهیابی
است .
ادامه دارد

مراد ، داکتر عبدالخالق قیوم و
نذیر بهبود زاده که مسوول نذیر
فلم بودن ، موسسه فلمسازی
آریا فلم را بنیاد گذاشتند و امتیاز
را از وزارت اطلاعات
و فرهنگ وقت به دست آوردند .
در آن زمان ، این موسسه به
خاطریکه بنیه اقتصادی ضیف
داشت ، نخست به ساختار های
فلم های کسوتاه اشتغالی ،
از موسسات تجاری بطری آریا ،
بوت اهو نوشابه کوکاکولا را
منحیث فر آورده صنایع ملی
کشور در دست تهیه و تولید گر
فتند .

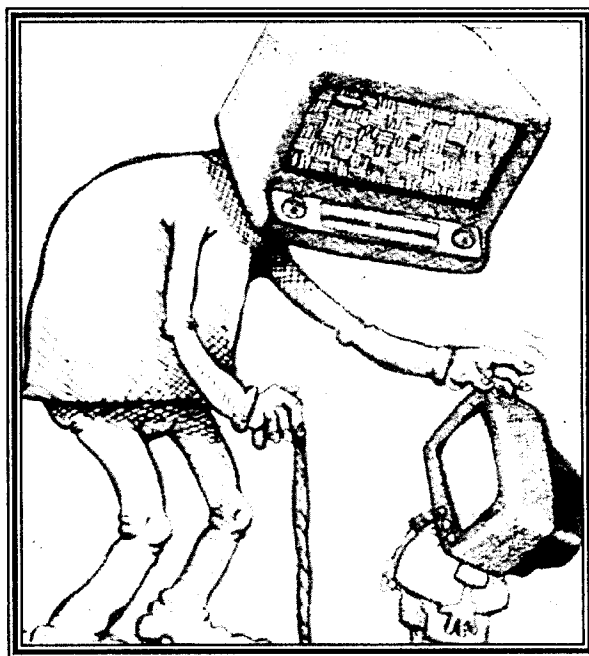
دیری نگذشت که با این حلقه پر
جوش ، عناصر فعال و بادرک
دیگر همچو فتح اله پرنس ، ایوب
معصومی ، اکرم خرمی ،
محمدجان گورن ، سمیع مونس ،
بصیره خاطره ، مینا شفق ، نوریه
، هما ، خورشید ، حمیده ، تورپیکی
، فقیر نبی ، عارف الدین ،
معرفت شاه ، نصیر القاس ، نا
صر عزیز ، صبور توفان ،
ابراهیم طغیان شاه محمود شارق
، شاه جهان و قادر فروخ ، قادر
طاهری ، عبدالله وطن دوست که
یک گروه کار باهمی و صمیمانه ،
صادقانه جهت بر آوردن هدف
در یک فضای خیلی توان مند ،
موسسه را به سوی آفرینش ،
پرمحتوا به سوی تصویرگیری
میلان دادند و آثار می از تولیدات
موسسه آریانا فلم در سیر
سینمای افغانی نخستین فلم
رنگی در نوار ۳۵ ملی متری
فلم داستانی (سیاه موی و جلالی) ،
مجسمه ها می خندند ، غلام عشق
، مزرعه سبز گناه ، را باکار
پیگرانه و دوستانه ، یکی ، پی
دیگر با اعتماد و هماهنگی به



د طنز نن او پرون ته ځغلنده نظر



د هېواد د بياوړي طنز لیکونکي محمد عمر ننگيار سره مرکه پوښتنه: په افغانستان کې د طنز د تاريخ په هکله څه ووايست. دغه ادبي، هنري ژانر تر ننه پوري کوم پړاوونه يې وهلي دي؟
 خواب: د طنز ژانر چې په انگرېزي کې د Satire د لفظ سره معادل شمېرل کېږي په نړۍ او په ځانگړي توگه د افغانستان په ادبي هنري بهير کې ځوان ژانر دی او په تېره بيا په پښتو ادب کې خامه خوله ماشوم گڼل کېږي. د پښتو په شفاهي ادب کې په بېلابېلو فورمونو کې د ډېر پخوا نه طنزي څړيکي ليدلې شو. د ساري په توگه وايي ډېر کلونه پخوا څو تنه د هېواد ښاغلي پوهان او ليکوال په لغمان کې د استاد الفت صاحب مېلمانه ول. مازديگر له کوټې نه ووتل څو د باندې د کوربه دکور شاوخوا د ښکلي شين طبيعت ننداره وکړي. مېلمنو هلته ليري وليدل دوه خره سره غاړه په غاړه شوي دي د مېلمنو نه يوه الفت صاحب ته مخه کړه او ورته يې وويل: کوره په خـــــــرو کې هم الفت شته. هغه وخندل او خــــواب يې ورکـــــــر: هو لــــکه زه چې په تاســــو کې يــــم . ويل کېږي چې په پښتو کې د طنز د بنسټ ډبره خوشحال خان خټک ايښې ده، درحمان بابا دابيت هم د طنز ښه بېلگه گڼل کېږي: څه عادل پاچا پيدا شو او رنگريز د دين غمخـــــــور خپــــل پلار تــــري په عدل په فتوا وژنی خپــــل ورور او وروسته استاد الفت په نظم او نثر کې ډېر ښه طنزي اثار له خانه پرې ايښي دي چې دالاندې بېت يې د ساري په توگه وړاندې کوم: نن په يـــــــو پسي روان سبا پـــــــه بل پسي ځي کله په رېـــــــري پسي ځي کله اوربل پسي ځي خو زما په يادښت د هجري شمسي په شپېتمو کلونو کې عبدالمنان ملگري ميرزا حميدی، کاتب پاڅون، استاد طلاياز حبيب زی، ډاکټر واحد نظري، محمود نظري او کله هم ما دپښتو ادب د معاصر بڼ په چمن کې دخپلې وسې پوري کار کړی دی چې په وطن کې دروان ناوړين او دهغه ناوړه اغېزې د ادب او هنر په چاپېريال کې دغه ادبي، هنري تگ لوری يې څه پخ کړی او ځېنې وخت يې هم په تپه ودرولی هم دی، ځکه په دې برخه کې د پام وړ لاسته راوړني نلرو . پوښتنه: د طنز د اهميت اړ اغيزې په هکله کومو ټکو ته زيات ارزښت ورکوی؟ ولې لا تر اوسه پښتو طنز له سطحې څخه ډېر وړاندې نه دی تللی او لا هم په ژورناليستيکي لومو کې لاس او پښې وهي؟



خواب: طنز په کنايي غندنه او په رموز پوهونه ده يا دا چي طنز د بيان هغه ډول دی چي خدا او توکي په جامه کي د نوش ونيش تومنه ولري. د طنز دنده داده چي فردي او ټولنيز فسادونو او عيونه د خلکو د پوهوني او خبرېدو له پاره په ټکلي هنري انځور د خپل اندازي څخه ستر وټايي او خپله د عاطفي څخه ډکه خبره دلوستونکي په ذهن کي دمنلو وړ وگرځي. په طنزي ليکنو کي که چيري نيشخند او توکي د ابتدال او اضمحاک ټولي ته نه وي رسېدلي د طنز اغېزه بډاي کوي. ځکه چي طنز يو ظريف هنر دی بايد چي تل د بي خونده ټوکو، سپکو فکاهيو چي د هجو او هزل په بازار کي خريدار لري پاک اومنزه وي. د طنز بل اساسي او جوړونکي عنصر خدا ده ځرنگه چي وايي خدا د ژوند مالګه ده نو ځکه خو په دغه ادبي، هنري ژانر کي آگاهانه خدا يوه مالګينه او په زړه پوري خدا ده. په خاي او مناسبه خدا همغسې چي د طنز د تومني جوهر دی په هغه کي د ترڅو حقايقو د بيان پياوړي وسيله ده.

طنز ليکونکي خپل مقصد د ابهام په لافه کي رندانه پېچي څو چي لاپسي اغېزمنه شي. طنز ليکونکي په ظاهره کي سري خندوي چي دا خدا د زړه سوي له مخي ده که څه هم لوستونکي خپه کوي خو خندوي يي خو په اصل کي

فکر کولو ته يي اړ باسي. د طنز ساحه هزل او هجوي ته ډېره پراخه ده، طنز ليکونکي تر هزل ليکونکي ډېر ليري ويني او سوچ پيري کوي. هزل هغه شعر يا نثر دی چي چا ناندې ناروا وایي يا هغي توکي دي چي اخلاق او ادب خلاف وي.

هجو بيا په لغت کي د چا د عيبنو غندنه، ته وایي يا په نېغه د چا عيب او بد ويل دی. خو په لنډ ډول ويلي شو چي طنز د دوستانو د روح خندول، هزل د اورېدونکو خندول او هجو د بد کړو کوونکو له پاره سلاح ده. طنز، هجو او هزل دري سره خدا لري خو د طنز خدا ترڅه ده څوک په چرت کي اچوي، د هزل خدا د ساعت تېري خدا ده او د هجو خدا بيا د کرکي او دېمنۍ خدا ده.

ددې تعريفاتو له مخي په ډاګه ښکاري چي طنز د فانتازيو او ډراماتيکو جوړښتونو په درلودلو سره قوي او ژور هنري انداز لري ځکه خو ددغي هنري، ادبي فورم سم کارول گران کار دی او د گوتو په شمار ليکوالو ورته مخه اړولي ده چي څوک لکه زه په سطح او څوک يي تل ته ورنږدې شوي دي. او نه يوازي په ژورناليستيکي فورم کي بلکه په ډېرو نورو هنري، ادبي قالبونو کي طنزي ليکني کوي.

پوښتنه: لومړنی طنز مو کله وليکل او ولي دی ادبي ژانر ته

مو مخه وکړه؟ آيا د ادب په نورو برخو کي مو هم طبع آزمويلي ده او که نه، ما کله کله له تاسو څخه شعرونه هم اورېدلي دي؟

خواب: مخکي له دي نه چي طنز ليکلو ته زړه غټ کړم، کله چي دکابل پوهنتون د فلسفي او ټولنيزو علومو د پوهنځي محصل وم، د محصلينو د کلتوري پروگرامونو د جوړېدو د پاره د محصلينو يوه دولس کسيزه کميت جوړ شو ښاغلو استادانو هر يو جنيد شريف او مرحوم شهيد دکتور شجاع يي پالنه کوله او ورسره جوخت دپالنډوي ټولني کي هم داسي يوه کلتوري کميته جوړه وه چي ما په دواړو کي گډون درلود او هلته مي په لومړي ځل د سټېژ دپاره ډرامي ليکلي او په خپله مي هم د لوبغاړي په توګه په کي برخه اخيسته.

په هغو کلونو کي زموږ کلتوري کميتي ډېري نندارې جوړې کړي دا هنري نندارې نه يوازي دکابل پوهنتون په ادیتوريم کي بلکه د پارک سينما او زينب نندارې د سينما پر سټېژونو کي مو کابل ښاريانو ته وښودې او ان خبره مو ولاياتو ته هم ووته دساري په توګه زابل، کندهار او هلمند ولايتونو کي مو خپلي هنري نندارې وښودې. ددغو کمېټي تمثيلي پارچو او ډرامو لارښوونکي گرامي استادان عزيزالله هدف او استاد بيسد صاحب ول چي زموږ سره يي

ډېري خواړي گاللي وي چي ورنه تل مشکور يو. په همدغه کلونو کي ياني په کال ۱۳۵۶ هجري شمسي کي دافغانستان راډيو دهنر او ادبياتو څانګه اعلان خپور کړ چي دغه څانګه ته مينه وال وروسته د يوې ازمويني څخه مني زه او زما څو تنو ملگرو دغي ازمويني ته چمتو شو او په پای کي ۱۲۰ تنو څخه يوازي نږدې ۱۴ تنه ترې بريالي راووتل چي په دغه بريالي ډله کي زه هم ښه برېښدلی وم او هماغه وو چي د هنر او ادبياتو د پښتو ډرام او ديالوګ په څانګه کي کار وروسته د ورځنيو زده کړو څخه پيل کړ. هلته د عبدالمنان ملگري، استاد ف. فضلي، کاتب پاڅون، استاد رفيق صادق، داوود فاراني او امين افغانپور سره له نږدې اشنا شوم او له هر يوه څخه مي په خپل وار څه څه زده کول، کال دوه مي په دغه څانګه کي تمثيل او وروسته له څه مودې مي تمثيلي پارچي، راډيو ډرامونه، او د راډيو پرله پسې داستانونو سربېره کورني ژوند، بزګر او کارګر خبرونو ته مي ديالوګونه هم ليکل، په همدغه کلونو کي مي دباندنيو ليکوالو ځېني آثار په پښتو واورول او د راډيو ډرام او يا هم د راډيو پرله پسې داستان په توګه د وخت د راډيو څخه خپاره شول. همدا شان د شپيتمو کلونو په پيل کي مي کله چي دتلويزيون د پاټي ۶۴

شناسایی کارمندان موفق RTA



پخش می نمایند.
باید گفت که تهیه کننده گی یک هنر است و فن نیست هر کار هنری از زمانی شروع می شود که فرد، آن کار هنری را تجربه کرده باشد. به اساس این گفته، خانم مسعوده فروز احمدزی کارمند اداره هنر و ادبیات رادیو از کودکی به شنیدن رادیو علاقه مفـرط داشت و زمانی که شامل مکتب شد از صنف ۸،۷ همکاری قلمی خویشرا با برنامه های رادیو افغانستان آغاز نمود. و پس از فراغت از لیسه آریانا در سال ۱۳۶۶ شامل کار رسمی در اداره هنر و ادبیات رادیو افغانستان شد.

خانم محموده صایم کارگردان برنامه شب هنگام هنر و ادبیات تلویزیون یکی از کارمندان با تجربه و سابقه دار است که تقریباً ۲۳ سال از زمان کارش در ساحه تلویزیون می گذرد.

خانم محموده در عرصه انتخاب موزیک متن و تصویر مصمم و پرتلاش است. در ابتدا، برنامه هایی چون: از هر چمن سمنی رادیو و اکنون برنامه شب هنگام تلویزیون و برخی برنامه های فوق العاده را به مناسبت های مختلف تهیه و کارگردانی می نماید. سلامتی و پیروزی برای وی خواهانیم.

در آغاز کار آموزشی و عملی برنامه سازی را با تهیه کننده گان مجرب در تهیه و جمع آوری مطالب و ثبت آغاز کرد، سپس به طور مستقلانه تهیه کننده برنامه « پیام صبا گاهان » و برنامه هایی چون: زمزمه های شب هنگام رادیو را به پیش می برد. خانم مسعوده از پرودیو سران موفق و سابقه دار رادیو می باشد. موفقیت شان را در این عرصه خواهانیم.

اداره مجله آواز برای ارج گذاری از خدمات کارمندان فعال و مستعد که همواره در پشت کمره تلویزیون و میکروفون رادیو محتوا و مواد برنامه را به نگارش درمی آورند، و آن را آماده پخش امواج نشراتی می سازند، شناسایی می نماید. معدود کسانی هستند که با آن آشنایی داشته و همه تصوری نمایند که مجری یا گوینده برنامه را تهیه نموده، در صورتی که تهیه کننده گانی که برنامه هارابه صورت زیبا و سلیقه های مختلف را در نظر گرفته و با همکاری انجینیران تخنیک در بخش ثبت آماده



نصرالله یعقوبی در سال ۱۳۵۱ خورشیدی شامل «مکتب سیاه گرد» ولسوالی غوربند ولایت پروان شد و در سال ۱۳۶۰ شامل انستیتوت معلوماتی و تکنالوژی مخابرات و سپس از سپری نمودن پنج سال دروس مسلکی در رشته رادیو تلویزیون با درجه نخست شامل خدمت عسکری شد. در سال ۱۳۶۸ در عرصه رادیو تلویزیون ملی مقرر و تا اکنون که مدت ۲۰ سال می شود در بخش تکنیک فرستنده ها از جمله فرستنده تلویزیون، ورکشاپ مرکز ترمیماتی فرستنده های موج کوتاه و موج متوسط بکه توت، وظایف یش را موفقانه پیشبرده و از مدت ۸ سال بدین سو به حیث مدیر عمومی فرستنده های یکه توت اجرای وظیفه می نماید. خدمات مثمیری را در نشر و پخش نشرات رادیو تلویزیون انجام داده است. برای آقای یعقوبی سرفرازی کامل ثمن داریم.



حنیفه واحد مختار فرزند عبدالله واحد در سال ۱۳۴۷ در شهر کابل در یک خانواده روشنفکر چشم به جهان گشود.

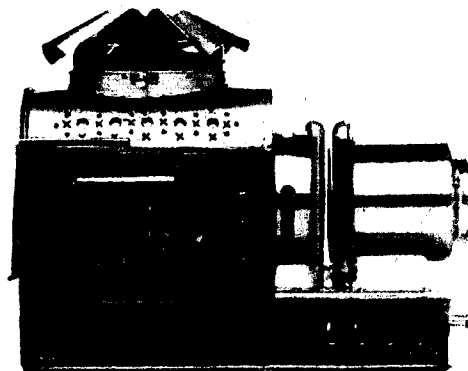
وی پس از صنف دوازدهم لیسه مریم در سال ۱۳۶۲ با رادیو تلویزیون ملی به همکاری خویش آغاز نمود سپس در سال ۱۳۸۱ به حیث گوینده و در رادیو تلویزیون ملی مقرر شد و از آنزمان به این طرف با علاقمندی و با قبول شرایط دشوار که در کشور حاکم بود به وظیفه خود ادامه می دهد خانم واحد مختار که از مدت ۲۶ سال به این سو با رادیو تلویزیون ملی همکاری دارد تحسین نامه های بی شماری را در جریان اجرای برنامه های

رادیویی و تلویزیونی دریافت نموده است و اکنون هم بهترین برنامه هایی چون پرطاووس، رادیو، زمزمه هایی شب هنگام رادیو و تلویزیون، مشعلداران هنر در تلویزیون، شهر ما خانه ما ترانه ها و سخنها، یکدسته گل، یک شاخه و چند گل، سرویس های خبری رادیو و تلویزیون، قرائت برنامه های دست اول در رادیو و تلویزیون، تبصره های سیاسی و برنامه های ادبی، ذوقی، تفریحی و سیاسی را در بیرون از محوطه رادیو تلویزیون به شکل رسمی به پیش می برد. حنیفه واحد مختار ازدواج کرده و دوپسر و دوختر دارد.



د سینما د هنر مځینه

(مانند عقاب) یو په زړه پوري مستند فلم دی چې معموله اصطلاح ددې راز فلم لپاره (هنري مستند فلم) دی چې هنري اصطلاح دهغو صحنو څخه دی چې دایرکت سوي دي. دا دیوي وري انجلی کیسه ده چې دی کلي دهلکانو دخبرو په اور یدو سره دا هم تصمیم نیسي چې دکور څخه دخپلي کورنۍ له اجازي نه پرته دکابل ښارته ځي او هلته دهغه کال داستقلال د جشن په زړه پوري مراسمو او مناظرو په ننداره بوختیږي چې په مستند ډول اخستل سويدي او ورسره (منتاز) یو ځای سوي دي. د فلم نوم د نجلی دخواست څخه اخستل سويدي، چې غواړي دبانې غوندي والوزي او ټوله شیان دپورته څخه وويني، ددې فلم دچاپ چاري هم په هند کې ترسره کيږي، د(عشق و دوستي) او (مانند عقاب) فلمونه دهيواد دهنري فلمونو دتوليد په لاره کې دخوانو سينماگرانو د پټو استعدادونو د راويښيدو او پرمختيا



لپاره ښه لارښود اوبيلگي وي، دوخت او شرايطو په نظرکې نيولو دنيمگرتيا سره سره دپام او ستايني وړ دي.

تردې وروسته، دخلکو د غوښتنو دوخت او زمان دغوښتنې دخوانو او روښانفکرو فرهنگيانو دهڅو او تلاښ له مخي دلومړي ځل لپاره په ۱۳۴۴ کال دمطبوعاتو درياست په تشکيل کې د فلم اخستلو او عکاسي عمومي مديريت جوړشو چې بيا وروسته يې دافغان فلم موسسي په چوکات کې په کار او فعاليت پيل کړ. دغه موسسه لومړي دخبري فلمونو په جوړيدو، ددولتي غونډو د پرانستلو او بهرته د شاه سفرونو ته انعکاس ورکوي چې بيا وروسته دهنري فلمونو توليد ته لاس اچوي. ددې موسسي دلاپراتورپه برخه کې امريکايي، ترکي، فرانسوي او هندي معلمينو د دريو کلو په موده کې عملي او نظري زده کړي ورکړي.

لومړنی توليدي مستند خبري فلم چې د افغان فلم په لابراتوار کې جوړ سو د ۱۳۶۶ هـ ل کال په ژمي کې د افغان فلم دافتتاح نه مخکې جوړ سو چې ديوگوسلاويا د جمهور رئيس مارشال تيتو دسفر څخه کابل ته وو چې په ۲۴ ساعتو کې يې ټول مراحل ترسره سول، ددې لنډ فلم مسلکي کارکونکي (فلم اخستونکي سونه رام تلووار او محمداسحق ستارزاده دلاپراتوار په برخه کې سليم نورزي، سلطان استالفي، سيدمصطفي، سيدکريم روفي، گل

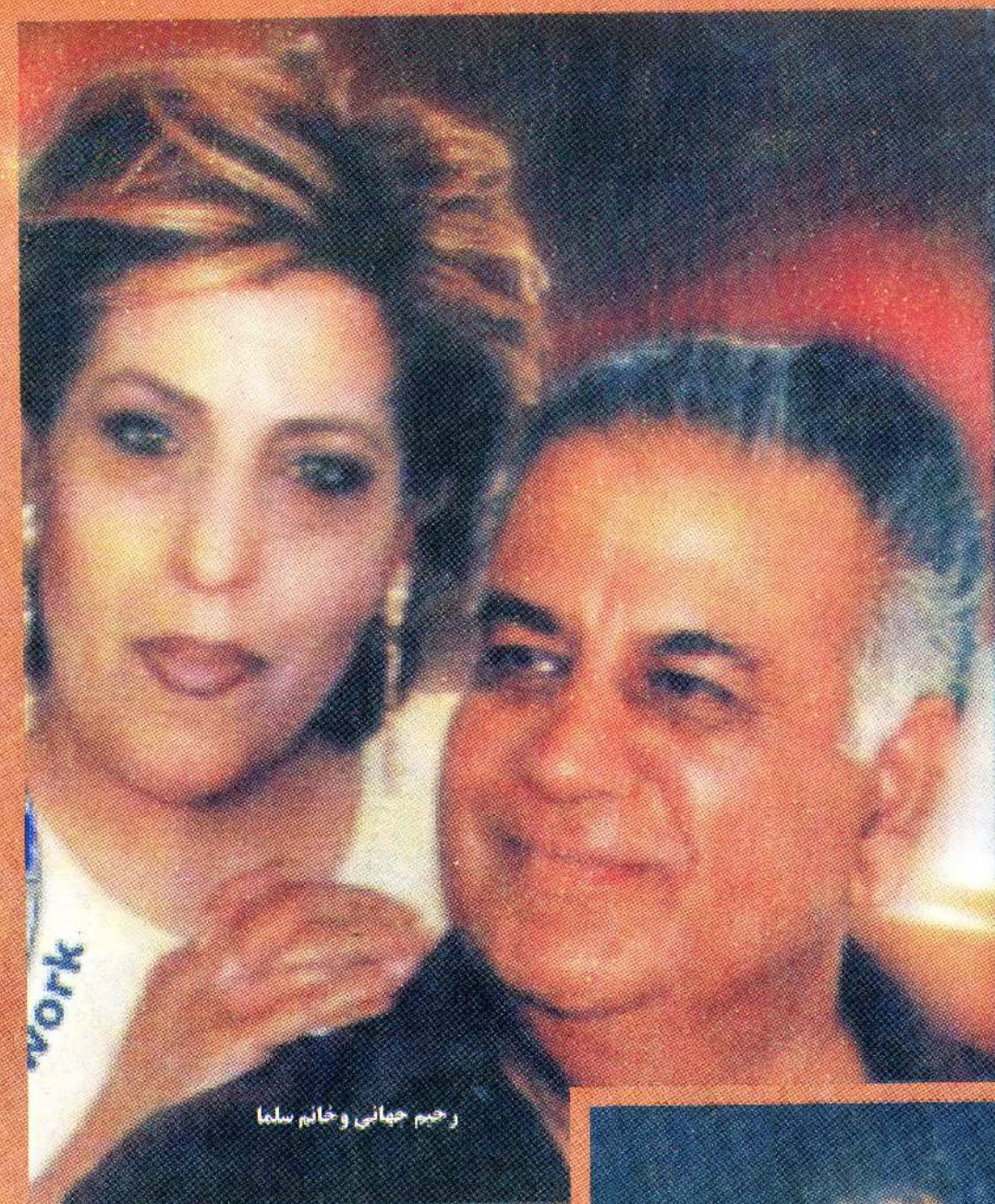
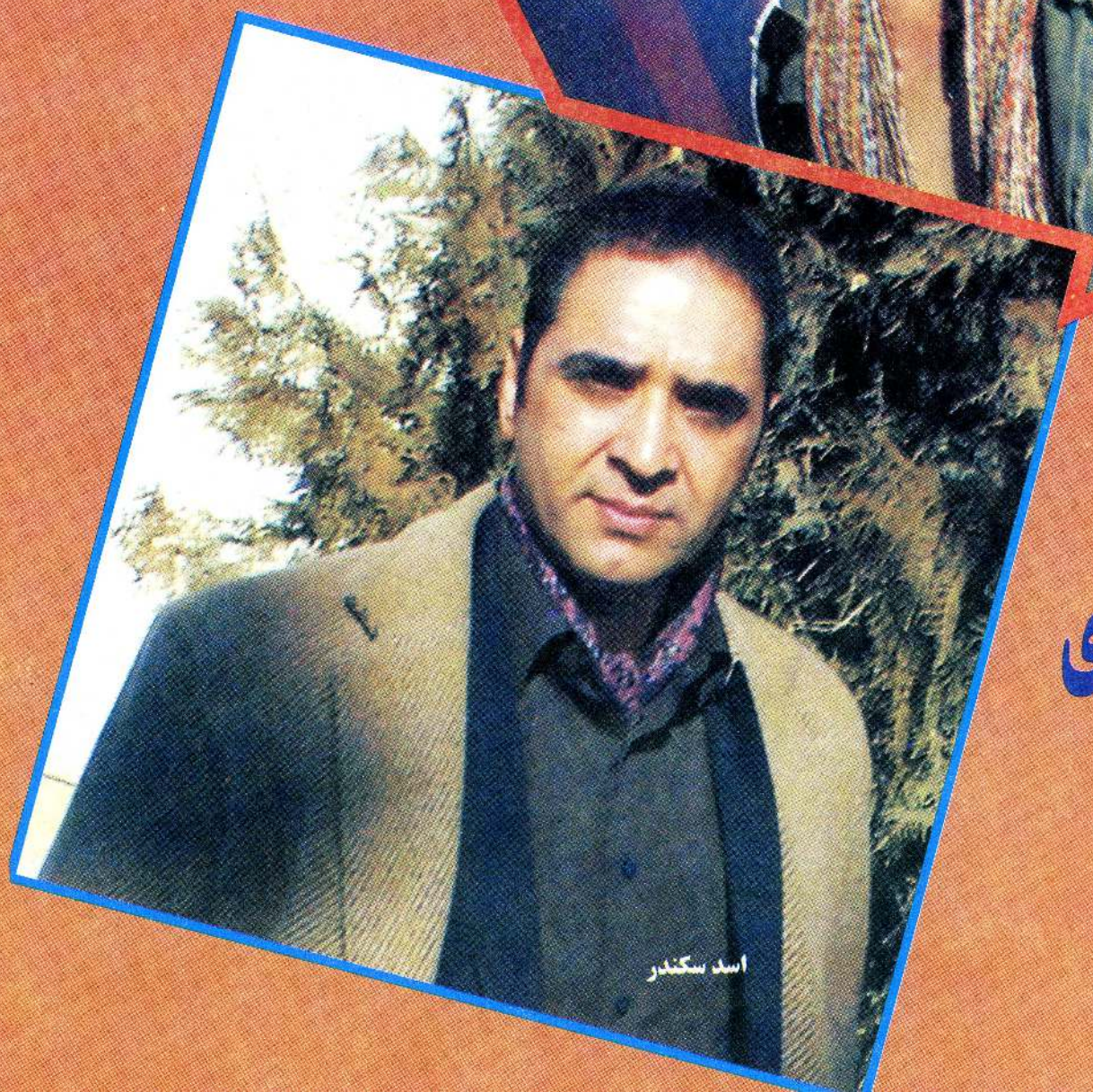
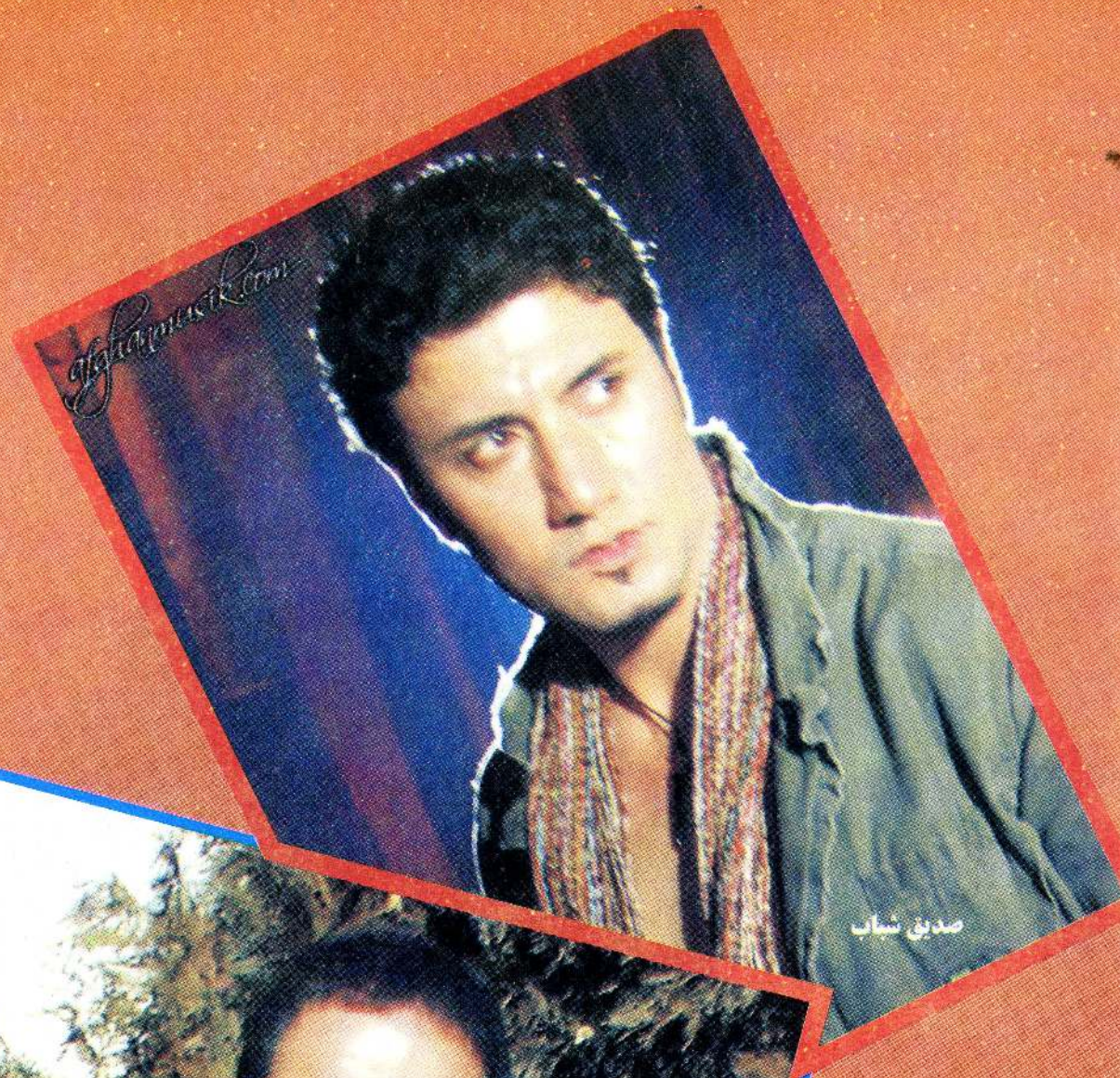
احمدطبيب، منتازور محمد انور صابري او سوند مين عبدالرحمن صفتي و.

په همدې ترتيب د افغان فلم ځانگړي کرار کرار دهنري فلمونو په توليد کار پيل کړ چې دافغان فلم تر څنگ يو شمير اشخاصو د فلمونو د توليد امتياز دوخت اطلاعاتو او فرهنگ وزارت څخه په شخصي توگه ترلاسه کړ. په همدې ترتيب د فلم جوړوني هنر او سينما زموږ په هيواد کې خپله لاره ورو ورو او په مقدماتي بڼه ترسره کړه او ټولني ته يې د خوانو سينماگرانو او تازه کارو استعدادونو ورپه برخه کړل، چې دهغوي هنري کارونه زموږ دهيواد د فلم جوړوني او سينما توگرافي په برخه کې ښه لاسته راوړني دي.

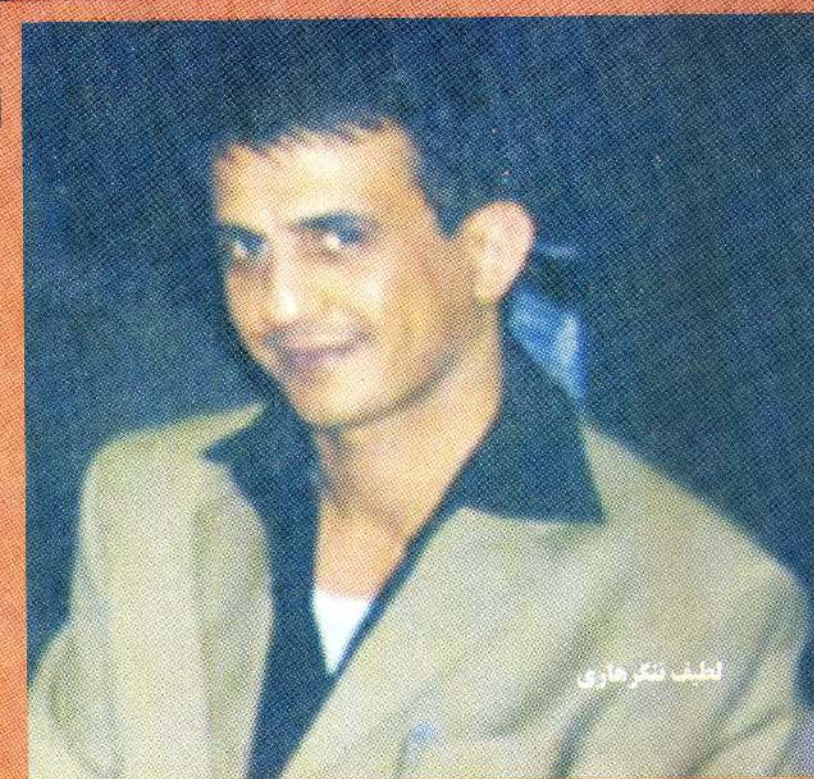
(مانند عقاب) له فلم نه وروسته بيا دپنځو کلونوپه بهير کې هيڅ هنري افغانی فلم نه جوړېږي خو په دغوکلونو کې ديوې ملي سينمايي هستې دجوړيدوله پاره په دولتي او غير دولتي کچه د پام وړ اقدامات پيلېږي. چې له هغه جملې څخه دخينو سينمايي کورسونو دايږيدل، و خارج ته د سينما په برخه کې تحصيلي بورسونو ته دمحصلينو استول، اوله خارجيانو سره دخينو مستندو او هنري فلمونو کې دافغانی سينما گرانو برخه اخيسته ددې اقداماتو ښه بيلگي دي.



خانم سیما ترانه و محمد عمر رفایی



الہوم ہنری





قصه‌ها

ای دلم از صحبت اهل دستان معذور باش
 یونانی بنا اهل بل بگریز و بس مسرور باش
 بد ظلمت را بکن از دست و پای خسرو باش
 با خمیر روشن ای دل، زیر چتر دستور باش
 نایب کی دست هلو و حرص ویران کند
 تیغ قانع را مسدود ساز و هم معذور باش
 بر زبان خلق بسوزن صد بلا دارد به پی
 عاقبت خواهی به خلوت از همه مستور باش
 از شراب آب انگوری، ترا برهیز بساز
 از می وحدت گهی مست و گهی مخمور باش
 نفس جسون زنجیر می بندد و دست زینهار
 در پی قطع هوای نفس چون سباطور باش
 بر حصول علم کوشش باش تساهلاری رفیق
 در دیار اهل عرفان ای عقیق منقول باش
 لطیف عقیق

لزمانی لیونی

لیونی دزمانی یم که منصوریم دخپل وخت زه
 چي دحق توره می کبلی که یونوریم دخپل وخت زه
 دگریوان کچکول می ډک کړ دحسرت په ملغلرو
 چي له اوښکو خیرات غوارم خومجبوریم دخپل وخت زه
 دزخمی پرهرپه شونډوښکولوم دغم خیالونه
 دخپل تن په سروتناکوپروت رنخوریم دخپل وخت زه
 یوملنګ یم بیبرسري، له دنیا بیزاره سوي
 ستا دنورپه میومست یم چي مغروریم دخپل وخت زه
 شیخه خه الله دي مل شه زه یوغیریم نه نریم
 دپیغام په خیر ملنګ یم خوباتووریم دخپل وخت زه
 عبدالاحدپیغام

روح آزاد

غریبان را به احسان یاد کردن
 مریضان را به درمان شاد کردن
 یتیمان را سرشک از رو گرفتن
 بنای مسکنت بر باد کردن
 اسیران را ز پیا زولانه کردن
 جهان ایمن از بیداد کردن
 برای راحت و آسایش خالق
 تمام عمر عدل و داد کردن
 به بیگس غم شریکی ها نمودن
 به مفلس سیم و زامداد کردن
 به تدریس و به تعلیم و تعلم
 ده ها شاگرد را استاد کردن
 خزان جور را از بیخ کن کردن
 بهار معزلت بتیاد کردن
 به خلق تشنه گان آبی فشان کردن
 زمین خار را آباد کردن
 نباشد آنقدر در خور تحسین
 که روحی را ز غم آزاد کردن
 احمد ضیا قاری زاده

سید عبدالوهاب

نه شاعر نه زه ادیب یم

دی بازار کی زه غریب یم

که خه هم په دغه باغ کی

د بنایستو گلو طالب یم

شاعری دعوه ره نکړم

دی مقام خه بی نصیب یم

گاهی زه که اشعار وایم

خوږمن زره سره قریب یم

شاعری بنایسته دنیا کی

زه بی نظمه بی ترتیب یم

ځود و روند په دغه لار زه

ډیر محتاج د یو طبیب یم

هر دیده که عبرتی نگیرد کور است

هر شهد که لذتی نبخشد شور است

رختیکه تغییر نپذیرد کفن است

آن خانه که تبدیل نیابد گور است

حضرت پیدل



غزل

چی له تاسره په سـر کاندې سودا
بل به نه وي هـسی ما غـوندی شیدا
نه به ما غوندی شیدا وي په جهان کی
نه به تا غـوندی دلبر شي بل پیدا
ما په صبر تا په جور او جفا وکـره
ولی نشي د ژړا پـه خای خندا
بی دا ستا له مخه کون دی که مکان دی
بڼه توینه می نه په دا شي نه پـه دا
جدایی به دی هیڅ رنگ قبوله نکـرم
څو می نه وي روح کالبوت سره جدا
لکه وروستو مقدیان وړاندې امام و

ما په تا پسی ده کـری افتدا

زه یو نه یم درست جهان په تا مین دی

که بادشاه دی ددی دهر که گدا

کشکی خط دی مانیه وما را کـری

چی له ماسره وعده کړي د فردا

زه پخپله په تا نه یم مین شوی

ستا له رویه په ما شوی ده ندا

زه په تا باندې مین یم له ازله

نه چې کړی می نن ورځ ده ابتدا

چی دا ستا د عاشقی په تیغ شهید شم

د "رحمان" غاړه به هله شي ادا

د "رحمان" و زیري رنگ وته نظر کړه

چی مدام په تاپسی کاتـدی ژړا



حضرت بیدل

آهنگ جلالیکه بمش زیر شـود

چون وانگری جمال تاثیر شـود

آن بادعه شعله گـون که دارد خورشید

در ساغر ماه چـون رسد شیر شـود

خیل وطن نه راکړه

دغـریبو بینـوا څخه خبر دارشـه

تـه دخلکو هیـواد والو سره همکارشـه

پـه زیارونـو زحمتو نـو لاس پکارشـه

تـه په خپـله دوطـن بڼکلی معمارشـه

په راحت کی به ښه ژوندکـری خبر دارشـه

عـبرت واخـله خپل هیـواد ته وفادار شـه

ده پـره دی وطن دښـو نه لاس وړ دارشـه

دستاژ وند او مـرگ پدی کی ، ښه وینیارشـه

دظاـهـرویناواوړه بڼـه بیـدارشـه

خپـل وطن ته وفا دار شه خدمت گـدار شـه

داوطن خـوپه یوازی نه جـوړیـری

زیار زحمت زموـن پر دوطن بڼـه آبادی ده

مونـږ به تر څـو پوری دبل لاسته هیله مندیو

که دی زیـار زحمت پـه خپل لاس وایستـو

داتیر شـوی وختـونه درپـه یادکـره

لذت دپـردی په وطـن کی که ته پـوه شي

خپـل وطن دی کـور دی هم کـه ول دی

په هیـواد کی په دښه ژوند خاوندشـي

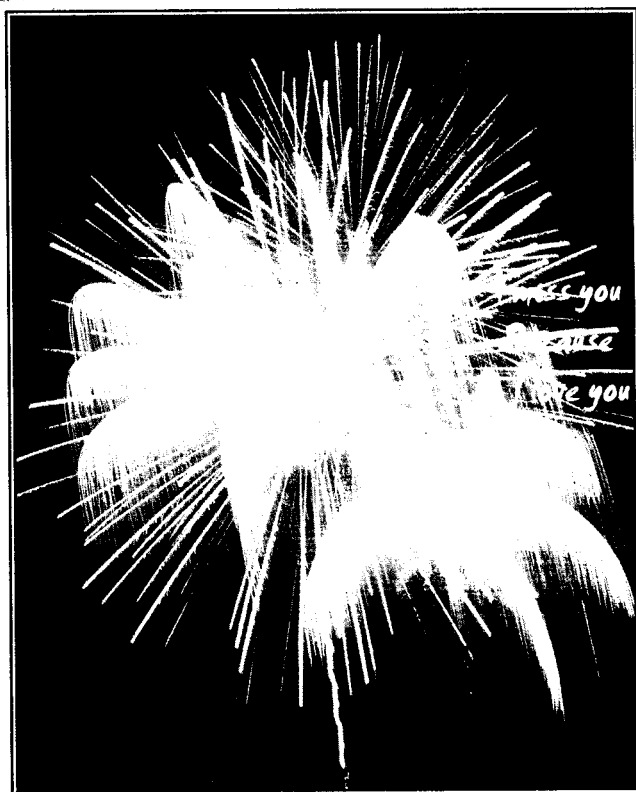
عبدالظاهر



انکار و جدل به خود فروشان گفتند
تصدیق و سلامت به خموشان گفتند
ان معنی راحت که جهان طالب اوست
حرف است که با پنبه بگوشان گفتند
حضرت بیدل

راز

ورخ کي پنځه و خټه به
اول می خدای
دویم جاتان
او دریم تا یادوم
لمره پرده می وکړه ، رازمی
خپل کړه
یواځی ته پو هیږي
چی زما په ځنوکي یو دوه
تاره
وینښته سپین شوي
اجمل تور مان



هجران

سالها، و ماه ها و هفته ها
ترا ندیده ام
اکنون
می دانم
درخت تمام فصل خزان
چه هجران کشید
تا آمدن بهار

ترشکوا فراه وال



محمد امین یادگاری مدیر عمومی استودیوهای تلویزیون



عبدالاحد "مرزا"

ستدیوهای تلویزیون ملی

جواب : با روی کار آمدن حکومت موقت ، تلویزیون ملی دو باره آغاز به فعالیت نمود. در سال ۱۳۸۲ خورشیدی مطابق با توافقات (بن) توافقیانه باز سازی تلویزیون ملی میان دولت افغانستان و جاپان به امضا رسید و در دو مرحله تلویزیون ملی باز سازی گردید.

۱- منتاژ: ستدیو ها از سیستم انالوگ به سیستم جدید (دیجیتال) که کار آن در تاریخ ۸ سرطان ۱۳۸۳ آغاز شد.

۲: نصب دستگاه ترانسمیتور و سپس بخش ساختمانی ستدیوها که به این ترتیب کار تلویزیون ملی از سیستم کهنه به یک سیستم جدید و معیاری تبدیل گردید.

تهویه ، ساحه ۶۰ کیلو متری کابل را تحت پوشش نشراتی قرار داده بود. اداره مجله آواز به سلسله معرفی و شناسایی بخش های شعبات مختلف رادیو تلویزیون این بارستدیو های تلویزیون ملی را به معرفی گرفته و توجه شمارا به خوانش مصاحبه محمد امین یادگاری مدیر عمومی ستدیو های ثبت و کاپی تلویزیون ملی که مدت ۲۹ سال را در بخش های مختلف استدیو های تلویزیون ملی ایفای وظیفه می نماید، جلب می دارد.

سوال- نخست لطف نموده در مورد باز سازی مجدد ستدیو های تلویزیون ملی معلومات ارائه فرمایید ؟

دستگاه تلویزیون ملی افغانستان که در زمانش از مدرن ترین دستگاه های پیشیناز در منطقه محسوب می شد ، بر اساس عقد قرارداد میان دولت های افغانستان و جاپان در سال (۱۳۵۵) شکل گرفت. بعد از گذشت زمان معینی و پس از ایجاد، اعمار ، اكمال و نصب وسایل و تجهیزات تخنیکی در حمل سال (۱۳۵۷) به نشرات آزمایشی آغاز نمود.

ترانسمیتور تلویزیون افغانستان در قله کوه آسمایی در ارتفاع (۳۰۰) متر از سطح شهر کابل نصب شده و ارتفاع پایه آنتن آن (۳۰) متر از چهار جهت روی فریکوئنسی (۲۵/۱۷۵) MHZ —————

طاقة (۲kw) مجهز با سیستم برق و

سوال- : لطفا" در مورد نحوه کار و تعداد سندیوها معلومات دهید؟

جواب: مواد و مطالب جمع آوری شده برنامه های تلویزیون توسط انجینیران متجرب در ۹ سندیو به منظور ثبت و کاپی و نشر زنده یا مستقیم آماده می شود که به صورت مختصر میتوان در مورد نحوه کار سندیو گفت که :

۱- سندیو اخبار که از ابتداء به منظور پخش سرویس های خبری ایجاد شده بود که فعلا" نظر به ضرورت تعداد زیاد برنامه ها مطابق ، برنامهء تخنیک در این سندیوها ثبت میگردد.

۲- سندیوی کنترول که از این سندیونظر به ضرورت نشرات صورت میگیرد.

۳- سندیوی پرو دکشن یاسندیوهای مرکزی : از این سندیو بر علاوه از نشر سرویس های خبری از تعدادی برنامه های دیگر به طور زنده یا مستقیم استفاده می شود .

۴- سندیوهای Aberol و Aberol در این سندیوها برنامه های مختلف ثبت ، کاپی و ایدیت میگردد.

۵- سندیوی انانس : این یک سندیوی کوچک پرو دکشن است که در آنجا دوبلهء فلم های هنری ، علمی ، مستند ، جهان حیوانات ، سریال ها و گزارش های روزمره اطلاعات و دیگر برنامه های تلویزیون ثبت می شود .

۶- سندیوی HD: این سندیو با وسایل

مدرن و پیشرفته آماده گردیده که متأسفانه کمتر از آن استفاده به عمل میاید ، ولی با آن هم در قسمت ایدیت برنامه ها از آن استفاده می شود. ۷- سندیوهای سیدمقدس نگاه : در این سندیوها اکثرا" برنامه هایی از قبیل مباحثه ، کلکین ، شب مهتاب ، در جستجوی حقایق ، آیینء شهر ، فرهنگ مردم و شماری از برنامه های دیگر ثبت میگردد .

۸- سندیوی اخبار بین المللی : که در آن ایدیت و منتاژ اخبار بین المللی صورت میگیرد.

۹- سندیوی ترانسفر (Tran star): سندیو کاری است که با وسایل و تجهیزات تخنیک آماده شده است . در این سندیو CD, Dvd, VHS و کمره های مختلف کسبه با دستگاه تلویزیون مطابقت نمی کند، به کست های دیجیتال بیتاکم انتقال و یا ترانسفر شده و آمادهء نشر می شود .

سوال- در چند سال اخیر چه تحولات و تغییراتی از نقطه نظر تخنیک در سندیو تلویزیون ملی رونما گردیده است ؟

جواب : تلویزیون ملی در سالهای اخیر رشد و توسعه قابل ملاحظه یی نموده و این پروسه در حال گسترش میباشد.

بی مورد نخواهد بود به چند موضوع ذیل اشاره شود. تغییر سیستم انالوگ به سیستم دیجیتال. تغییر سیستم دیجیتال HD که سیستم بسیار پیشرفته در جهان

معاصر می باشد. نصب وسایل و تجهیزات تخنیک مدرن و پیشرفته . آغاز نشرات ۲۴ ساعته و نشرات جهانی. ایجاد سندیوهای شبکهء کمپیوتر برای رویت برنامه ها.

ساختار سندیو های شبکهء دوم نشرات (تلویزیون کابل) که در آینده نه چندان دور ایجاد خواهد شد.

سوال- کدام روش در نظر گرفته شود تا برنامهء تلویزیونی از نگاه نوعیت روشنتر و زیباتر جلب توجه کند؟

جواب - اولین جز متصدی سندیو، این است که تحصیل در رشتهء تخنیک داشته دارای تجربهء کافی از جریان ثبت برنامه باشد . چهرهء مجری برنامه را طبیعی و زیبا تصویر برداری نماید کار بر دبه جای نور در تلویزیون ، مهمترین جز تصویر است که توسط آن کمره میتواند چهرهء نه چندان زیبا را، زیبا جلوه دهد.

سوال- به منظور بهتر شدن کار در سندیو ها چه پیشنهاد دارید؟

جواب - برگزار نمودن کورس های آموزشی کار برد و استفاده از وسایل تخنیک دیجیتال همچنان بلند بردن معاش کارمندان زیرا نظر به تنخواه کمی که انجینیران تلویزیون ملی دارند بیشتر کارمندان متجرب به تلویزیون های خصوصی جذب شدند و ما اکنون به کمبود کارمندان و انجینیران تخنیک متجرب مواجه هستیم .



سناريو به څنگه ليکي؟

نوی لیکوال باید د سناريو تر لیکنې وړاندې کومو اړخونو ته پام وکړي . لومړني فلمونه بې غږه او لنډ وو، سناريو یې نه وه، ډایرکټر به په ذهن کې یوه نقشه برابره کړه، د کاغذ په مخ به یې په اختصار سره ولیکله ، بیا به یې د فلم جوړولو ته مټې راوغښتلې. خو وروسته چې غږن فلمونه راووتل او فلمونه اوږده شول، د سناريو لیکنه د ډایرکټر له کار څخه بېله او په ضرورت بدله شوه.

سناريو ته د فلم کیسه ویلې شو، داسې کیسه چې د سینما د تصویرونو په ذریعه ویل کېږي. زموږ په هېواد کې د کیسې لیکل نوی کار نه دی، خو سناريو لیکنه نوی هنر دی. دلته تر هر چا د مخه ممکن هغه کسان سناريو لیکنې ته اقدام وکړي چې د کیسو او ډرامو په لیکلو کې تجربه لري. دوی که له کیسې او ډرامې سره د سناريو توپیرونو ته پام ونکړي، کار به یې نیمګړی وي.

کیسه په لیکلو سره بشپړېږي او د فلم جوړولو کار د سناريو په بشپړولو سره پیلېږي. سناريو د یو هیواد پنځه کلن پلان ته ورته بللی شو. په پلان کې ګڼ اټکلونه شوي وي، خو د تطبیق په وخت کې بېلابېل عوامل په اټکلونو اثر کوي. که ډېر بارانونه اوږي تر پېش بښي شوي اندازې به ډېر غم ولرو او که بهرنیان مرسته ونکړي د سرکونو د پخولو په برخه کې به خپلو هدفونو ته ونه رسېږو.

د سناريو تقدیر هم د مختلفو عواملو په لاس کې دی. د هغې په فلم کولو کې له ډایرکټر رانیولې تر یوې فرعي لوبغاړې پورې ټول برخه لري. د دوی ټولو ذوقونه استعدادونه او نظرات ممکن د سناريو په بدلولو اثر پرېښايي. په دې سر بېره فلم په ډېرو پیسو جوړېږي. د لګښت زیاتوالی کله نا کله ددې سبب ګرځي چې د سناريو لوری بدل شي.

سناريو هم هغه خبرې را اخلي چې په فلم کې باید وشي او هم هغه تصویرونه معرفي کوي چې په فلم کې یې باید وویږي. د سناريو د تصویرونو په برخه کې د فلم جوړولو په وخت د تغییراتو امکان ډېر وي.

یوه لیکنه شاید د کاغذ په مخ قانع کوونکې وي او ډایرکټر ته هم ښه معلومه شي خو کله چې فلم ځینې جوړېږي بیا ستونزې پکې پیدا شي.

له پاسنیو توضیحاتو منظور دا دی چې سناريو لیکونکي ته لویه حوصله په کار ده، دده کار د شعر او داستان برخلاف، یوازې دده نه دی، په بشپړولو کې یې نور هم شریک دي.



معلومات زیاتوي.

هغه پېښې چې ټکر په کی ډېر دی خو په مکانی لحاظ حرکت په کی لږ وي او تر ډېره حده په یو ځای کی رامنځ کېږي. د ډرامی لپاره مناسبی دي هغه پېښې چې تصویري اړخ یې پیاوړی دی، د فلم لیکولو لپاره ښه دي. سناریو د ډرامی په نسبت کیسی ته نژدی ده. کیسه د خبرو اترو او توصیف په مټ په مخ ځي او سناریو د خبرو اترو او تصویرونو مجموعه ده. لیکوال چې غواړي نکل یا کیسه په سناریو بدله کړي، د داستاني او ډراماتیک زمان توپیر یې بایدپه پام کی وي. د آدم خان د نکل داستاني زمان له هماغه وخته پیلېږي چې دده پلار حسن خان، زوی نلري او یو ملنگ ورته دعا کوي چې خدای زوی ورکړی خو ددغه نکل ډراماتیک زمان ډېر کلونه وروسته هغه وخت پیلېږي چې آدم خان په درځانی باندې زړه بایلي.

د یوه داستان، داستاني زمانه ممکن پنځوس کاله وي خو ډراماتیکه زمانه یې پنځه میاشتې وي. د اصلي واقعي د پېښېدو وخت ته ډراماتیک زمان وايي. د سناریو لیکنی لپاره درې کاره په کار دي: یو دا چې سناریو گاني ولیکو او په ابتدا کی د خپلو هڅو له ناکامی نا امید نه شو. بله دا چې سناریو گاني ولولو. البته، زمونږ په وطن کی داسی سناریوگانی چې په فن پوره وڅرخي، په آسانه نه پیدا کېږي. دریمه لاره دا ده چې کامیاب فلمونه په دقت وگورو او جوړښت ته یې پام وکړو.

یو فلم معمولا دوه ساعته وي. که موږ د فلم هره دقیقه په یو مخ کی ولیکو، یو سل او شل مخه سناریو به ولرو. معلومات زیاتوي.

یو سلو شل مخه په دریو برخو ووېشو: له لومړي تر دېشم مخه، له دېشم تر نوییم مخه، له نوییم تر یوسلو شلم مخه. د فلم په لومړیو لسو دقیقو او یا د سناریو په لومړیو لسو مخونو کی باید مخاطب پوه شي چې اصلي کرکټر څوک دی؟ څه مشکل لري؟ څه غواړي؟ اړتیا یې څه ده؟ او فلم د څه شي

ثابتول غواړي؟ (د شکسپیر د اتللو په ډرامه کی ددی خبری د ثابتولو هڅه شوی ده چې حسود او رخه گر بنیادم هم خان تباہ کوي او هم هغه څوک چې خوښېږي یې.) د شلم او دېشم مخ تر منځ معمولا یو مهم پیچومی وي، یوه داسی پېښه رامنځ ته کېږي چې د فلم کیسی ته نوی لوری ورکوي. منځنی برخه (د فلم له دېشمی تر نویمی دقیقې پوري) د ټکر او مخامخېدنې اصلي ساحه ده. د فلم د انتایمی او نویمی دقیقې تر منځ معمولا له دوهم لوی پیچومی سره مخامخ کېږو او د فلم کیسه نوی لوری خپلوي. د منځنی برخې وروستی دقیقې د غوټې پرانستنی (resolution) ته لاره اواروي.

په لومړیو لسو دقیقو کی د فلم په

په تیاتر کی د لیدونکو او لوبغاړو تر منځ مشخصه فاصله موجوده وي. ددی فاصلی غوښتنه دا ده چې لوبغاړي په نور آواز او فصیح و غږېږي چې نندارچیان یې په خبرو پوه شي. تیاتر خپل خاص دودونه لري او ننداره چې یې له لوبغاړو دا توقع نه لري چې له رښتینانو مکالمو سره سمی خبری ځنی واورې.

په کیسه کی کرکټرونه نه وینو، هر څه په خیال کی انځور وو. دغه شی امکان راکوي چې د داستان مکالمه په اسانی سره له واقعي مکالمی بېله کړو او تر وسه وسه یې د ښکلا او اختصار غوندی هدفونو لپاره استخدام کاندو. په کیسه کی چې دوه کسه له یو بل سره مخامخ شي او خبری شروع کړي، نو اکثره وخت یو بل ته سلام نه اچوي او نه سره متعارف روغېږ کوي خو په سینما کی چې مکالمه واقعیت ته نژدی ده، دوه کسه یو بل ته سلام اچوي، روغېږ سره کوي او بیا اصلي خبرو ته راځي.

په سینما کی کرکټر په سترگو وینو. دلته زموږ او کرکټرونو ترمنځ کومه مشخصه فاصله نه وي، کرکټر ممکن دومره نژدی وویږو لکه په کوټه کی چې راسره ناست وي.

د کیسی او سناریو ترمنځ یو بل مهم توپیر دا دی چې کیسه لیکوال د توصیف له لاری د کرکټر په هکله کی ډېر څه راته وایي او د هغه د زړه له حالونو موخبرولی شي خو د سناریو لیکونکي لاس دومره آزاد نه دی. د سناریو لیکونکی د ډرامی د لیکوال غوندی د خبرو اترو او عمل په ذریعه کرکټر راپېژني. دغه راز د خاصی صحنی یا د مختلفو پېښو د یو ځای کولو له لاری د کرکټر په هکله کی زموږ

موضوع پوهېدلي او موضوع یې خوښه شوی ده؟

آیا تر دېشمی دقیقې پوري د فلم لوری بدل شوی دی؟

آیا تر نویمی دقیقې پوري د فلم په کیسه کی بل لوی بدلون راغلی دی؟

د سناریو د لیکلو لپاره تر هر څه رومبی موضوع پیدا کړی یعنی دا ومومئ چې څوک د څه لپاره، څه کول غواړي او له کومو خنډونو سره مخامخ دی؟

د سناریو تر لیکلو دمخه اول د اصلي کرکټر یا کرکټرونو اړتیاوی معلومی کړی بیا یې سوانح ولیکئ. دا سوانح ممکن په درې څلورو مخونو یا حتی په لس دولس مخونو کی وي.

د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونو په هکله کی د معلوماتو لرل د سناریو د لیکلو په وخت کی زموږ کار اسانولی شي.

بهره ده چې د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونو په هکله کی بشپړ تصور ولرو. کرکټر باید د ظاهري بڼی، اجتماعي حالت او روحي وضعیت له اړخونو مطالعه شي.

پاتی ۴۸

تأثیری گذاری



سینمای افغانی

نقد بر روال

استفاده از راه خود را دو باره با مساعی سینماگران پیشرو و آگاه و جوانان مستعد دنبال نمود که تاپایان دم مادر ساختارهای فلم بلند و کوتاه هنری، مستند از سینمای مجرب خویش (مردان و زنان) است فرآورده‌هایی در سطح ملی و بین المللی داریم که عده‌شان مشمول رقابت در جشنواره‌های فن آوری معاصر داخلی و بیرونی و امتیازات و افتخاراتی را نیز از آن خود نموده اند.

اما با وجود این گام‌های استوار و موفقیت آمیز، بعضی از ساخته‌های فلمسازان ما دارای کاستی‌ها، نواقص تخنیکی و محتوایی می‌باشد که نیازمبرم به راه اندازی نقد و بررسی ها دارد.

در حالیکه در گذشته‌ها آثاری از مولفان عرصه مختلف علمی هنری، فرهنگی مانیز در بوته نقد قرار می

اندیشه‌های انسانی و سازنده، افراد جامعه در گذشت روز گاران شان تلقی می‌شد. گرچه در آن زمان، از سوی دولتمردان و مسؤولین مورد حمایت، پشتیبانی و ارزش مندی قرار می‌گرفت، بنابر وقوع حوادث و بحران صدمه شدید دید و مدتی از روند تکامل باز ماند و حتی دو پدیده عالی و انسانی (سینما و موسیقی) را حرام دانستند و از حرکت باز داشتند؛ ولی همانگونه که هرشب تاریک روز روشن رادری دارد، روزگاران تلخ و بحرانی نیز رخت بر بست و صفحه جدید جهت آرامش فکرو تلاش به وجود آمد، کشور به سوی آبادانی، نوسازی و پیشرفت در عرصه‌های مختلف ره‌گشایی نمود که درین روند، سینمای افغانی با یک موج نو و

سینمای افغانی، با پیشینه تاریخی خویش که از فلم «عشق و دوستی و مانند عقاب» آغاز شد و با فلم روزگاران، نخستین تولیدی است افغان فلم به راه افتاد و در زمان کوتاه گام به گام موسسات، تهیه‌کننده‌گان انفرادی ایجاد و با تولیدات فلم‌های داستانی هنری و فلم‌های مستند (داکو منتری) در نوارهای سینمایی ۷۵ ملی متر، ۳۵ ملی متر و ۱۶ ملی متر رنگی و سیاه و سفید، نوار تلویزیونی با ساختارهای متنوع از سینماگران پرتلاش و صاحب‌آزمون در سطح ملی و بین‌المللی راه باز کرده و افتخارات را تا آخر دهه شصت به کشور به ارمغان آورده بودند.

دریغ و درد که سینمای افغانی همچو دیگر پدیده‌های علمی و فرهنگی به مثابه یک پدیده مثبت و تأثیرگذار روی روان تماشاگران از انعکاس سلسله واقعیت‌ها در چوکات داستان فلم،



SaliJoon.Info

به همراه داشته باشد.

همچنان رونق یا بی محافل نقد
 نظردرمورد فلم های افغانی مارا
 به جاده فرهنگ پذیرش می
 کشاند و از جانبی سخن مارا با
 بیان روشن به گوش مسئولین
 امـــــورنیزمیر ساند تا آثار
 فلمی ما ارزش و اهمیت فراوان
 کسب نمایند.



گرفت و از آن مؤلفان و
 علاقمندان رشته ها بهترثمره می
 گرفتند ، نظریات سفید و سودمند
 منتقدان را پذیرفته و درآثار بعدی
 آنها در نظر گرفته و تطبیق می
 نمودند. درحال حاضر نقد و بررسی
 درمورد فلم های هنـــــری
 (داستانی) و فلم های
 مستند (داکومنتری) همانطور
 بر اصول نقد بر محور ارزیابی ،
 بررسی ، تحلیل و تجزیه
 و آنالیز (ANALIZE) اثر
 می چرخد ، تاسره را از
 تاسره منتقد جدا کرده عیوب و
 یا محاسن اثر را بر شمارد و
 صمیمانه و واقعبینانه مؤلف یا
 صاحب اثر را به سمت معین
 رهنمایی کند .
 بر بنیاد این هدف و به منظور رشد
 سینمای افغانی نیازمیرم به نقد و
 بررسی دارد و کار گردانان
 (فلمسازان) تهیه کننده گان
 ، نویسنده گان و خلاصه تصویر
 برداران ما و همه دست اندر
 کاران سینمای افغانی بهتراست
 نقد را پذیرند و به جریان راه
 اندازی نقد و بررسی که صورت
 می گیرد بیونندند و آنرا مخلصانه
 دنبال کنند .
 این جاست که تأثیر گذاری نقد و
 بررسی درباره فلم های افغانی
 رواج پیدا می کند و اهمیت آن
 بلند تر و قـــــویتر می گردد ،
 فلمسازان ما آرام ، آرام متوجه می
 شوند که فـــــردا فلم شان و یا
 اثرشان دریوته آزمایش و نقد
 قرار میگیرد . پس سعی میورزند
 تا محتاط باشند و درمورد اثر
 خود از نخستین روز اقدام به کار
 ، فنی و مسلکی فکر کنند نه
 ذوقی و آماتـــــوری بلکه همه
 موازین را در نظر داشته دریابند
 تا روی موازین کار و بینش
 فلمسازی در ساختار های خود
 عمیقاً ببیندیشند تا اثر شان عاری
 از عیوب بوده و محاسن را

کتاب او فرهنگ

پرمختیاري گټو چې نقشې يې زموږ د تېرو نسلونو له ذهنونو راوتلي. بشر په خپله ذهني کلا کې دېره دی. همدا ذهني کلا يې فرهنگ دی، ددېره يې ده او د هيلو ښار يې دی.

د تخنيک او تکنالوجۍ د عصر انسان يو ويشلې او ټوټه ټوټه انسان دی. له ده که د کيميا او فزيک او بيولوجۍ کتابونه ټول کړي، نو مخامخ د ډېرې عصر ته ور کډه کېږي. موږ ځمکه په خپله فرهنگي هندسه پوښلې. دا مادي فرهنگ انسان پنځولی. نو ښکاري چې مادي فرهنگ ماده دی، هومره چې ډېره، گل، غر، ستوری، او هر بل څيز ماده دی. موږ د مادي-فرهنگي اشباع په عصر کې ژوند کو. انسان لوی کميت له خپل ذهنه توليد کړی. کمي فرهنگ ورو ورو او ښايي د لوی بشري سرنوشت په پرتله ډير ژر زموږ کمي توليد د لگښت له کچې لوړ وڅيژی او اړ وځو چې ښکلي، رنگ شوي، صيقل او موبنل شوي توليدات سيندونو او سمندرونو ته وغورځول شي، ځکه روان مالي-اقتصادي بحران ددې زنګ کړنگا پورته کړې.

نن زموږ گيلې مړې دي. نن زموږ بدنونه په جامو پټ دي. نن د شپې له پاره هرڅوک تر يوه چټ لاندې خوب تيرولاي شي، خو خوند، ښکلا، مينه، ارامتيا، او هغه سوکاله چاپيريال چې زړونه مو پکې وزرې

وکړي او خپل لوی سفر په لور والوزي، چيرته دي؟ موږ چا لوت کړي يو؟ زموږ له خوبونو او خيالونو ډکې شپې چا را څخه غلا کړې؟!

د فرهنگ برخليک له ذهن څخه راوتې. ذهن څه لري؟! زه چې په هغه ورځ دنيا ته راغلم زما ذهن څه درلودل؟ ننني فکرونه، باورونه، اندېښنې، ښه راتلل او بدراتلل زما په ذهن کې له کومه شول؟ دا زايقه ما څرنگه زده کړه؟ زه څرنگه په دې پوه شوم چې دغه راز ژوند، فکر، باور، اخلاق لرل غوره او د نورو ښه نه دي؟ ما کله دا تجربه کړه چې زه پر نورو اصيل، ژغورل شوی او د ډاډمنې را روانې خاوند يم؟!

د ذهن هندسه:

زه د ذهن له فزيکي-مادي هندسې او د سلولونو د مرگ او ژوند په اړه څه نه وایم. زما د خبرو لوری د ذهن ذاتي کړه وړه دي. له دې لامله ذهن په څلورو برخو ويشل کېږي:

دوه لومړۍ برخې يې چې مخامخ له فزيکي حواسو سره اړيکه لري او باندنۍ نړۍ د هغو له لارې ذهن ته ورننوځي، د (خوش اينده او نا خوش اينده) يا ښه را تللو او بدراتللو په نامه را يادوو. ددغو دوو برخو کار دادي چې له فزيکي حواسو ترلاسه کړي توکي ښه يا بد وگڼي(روا/نا روا).

زه تازه ماشوم يم، نه مې څه بد راځي او نه ښه، نو څوک ما ته را ښيي چې زه یو څه

ښه يا بد وگڼم؟ کورنۍ، کوڅه، ښوونځی، کارځای... پرله پسې ماته وايي چې څه ښه دي او څه بد!

په دې توگه زموږ انگيرنې ذاتي نه دي، بلکې کسبي دي. هغه څه چې زه يې د ښو او بدو په لستونو کې کتاروم، د پلرونو، تېرو نسلونو فکرونه، باورونه، تجربې او ذايقي دي. انسان چې څومره په دې بهير کې ډوبېږي، له خپل فطرت سره چې نړۍ ته په بې طرفه دريځ گوري، ليرې کېږي.

کرم څه چې زه يې د خپلې کسبي پوهې او معلوماتو له مخې ښه يا بد نوموم، د ذهن دريمې برخې ته ځي. دا برخه د عقل او قضاوت برخه ده. دلته هغه قضاوتونه سر را اوچتوي، چې پلرو او نيکونو غوره بللي. په دې توگه زه د يوه جلا او خپلواک فرد په توگه بې حرکت پاتې کېږم، په ما کې د نورو فکرونه، باورونه او قضاوتونه د عمل جامه اغوندي او زه نو د ځان خاوند نه شوم، زه ژوند نه کوم.

نو انتخاب او قضاوت ما ونشو کړای. نورو، تللو نسلونو، مړيو زما پـرځای قضاوت وکړ. چاته يې مهال او چاته يې هم د چاندمارۍ برخليک وټاکه.

ددې برخې د کار له بشپړيدلو وروسته د ذهن څلورمه برخه په عمل لاس پورې کوي. دا د ذهن هماغه اجرائي. برخه، هماغه لرغونې(زه) ده. هغه څه چې ما په عادتې توگه ښه او بد، روا او ناروا، سپين

او تور، اسماني او شیطاني وپېژندل، ددغې برخې له خوا په لوړ غرور د عمل ډگر ته را وځي. نو چې زه دا ډول يرغمل شوی وم، له ما څه وشول؟! له ذهني-مادي فرهنگ څخه څه وشول؟!

موږ هرڅه وموندل، موږ د ځمکې، د سيندونو، غرونو، وچو دښتو، ځمکې کې پټې زيرمې ټول وموندل، خپل بيرغونه مو پرې ورپېول، خو د هستۍ خاوند مو ورک کړ. او تر ټولو غټ او ستر را څخه ورک شو. موږ هرڅه وينو، هرڅه اورو، خو هغه نه وينو او نه اورو او. نه هغه نيردې را سره شته» هغه سترگې چې ونشي کولای خدای وويني، په څه درد خوري.

هر فعاليت بايد خدای ته يو کار وي... که چېرې په هرڅه کې ښکلا ووينې، له هرڅه به خوند اخلې»

دا را نه ورکه لار، دا د هرڅه شته څښتن، او دا لومړنی برخليک به څنگه مومو؟

په خپلو کاغذي مالوماتو څه کولای شو! ذهن تر کومې پورې الوت کولای شي! لارې ته ورتللای شو، خو نه په فزيکي پښو، څښتن موندلی شو، خو نه په فزيکي سترگو! څوک خبر ښايي دا لار له دننه وي. ايا کله مو دننه سر وربښکاره کړی. ايا کوم ځل مو دننه څه ليدلي!

ايا کله مو د خيال وزرې ښه په خلاص زړه او ډاډ سره پرانيستي. يو ځل به وگورو، يو ځل به په خيال کې والوزو، چيرې به ولاړ شو چې ورک شو! نه ورکېږو، خدای هرچيرې شته!!

«خدای ولې د خلقت داستان دا ډول وليکه!» فرهنگ ددې پوښتنې له پاره څه ځواب لري؟

خدای هرڅه ښه او ښکلي پيداکړي. «ذهن په روح نه پوهيږي. د ذهن کلمې خوښې دي. د ذهن ښه او سمبول خوښ دي. لوبه يې خوښه ده. او ژوند ذهن ته يوه کيسه ده، يو داستان دی، چې په هغه کې دنيا ته راځي، يو شمير پيښې تيروي او مري. دا ډول فرد ته ژوند په خپله خدای دی!» نو که له ذهنه واوړو، له حواسو را ووځو، په چوپټيا خپل دننه ولاړ شو، ښايي، نه موندلي خوابونه ومومو.

زه څه يم، څوک يم او ولې يم؟ مړينه د څه له پاره ده، توپيرونه د چا په لاس پنځيدلي دي. هستۍ اشتباه کړې که زما قضاوتونه تياره دي؟ واقعيت لومړنی دی که زما قضاوتونه؟!

فرهنگي انسان همدا هڅه لري، غواړي پوښتنې ځواب کړي، غواړي، خپله معما مانا کړي. او انسان ليکي. يو سل کلن انسان چې وينه او خوب يوه کړې وي، نشي کولای ټول ليکل شوي کتابونه ولولي. خو سل کاله دمخه داسې نه وه، زر کاله دمخه لا نه وه، او لس زره کاله دمخه انسان کولای شول خپل ټول ليکل متن ژر ولولي او نور څه نه وي چې وخت پرې تير کړي. خو نننۍ انسان له ډيرو پوښتنو سره مخ دی که هغه لرغونی انسان چې ښايي يو کتاب، يوه صحيفه يې موندله چې ژوند ور

سره وکړي.

بې له شکه هغه څوک نه يم چې ددې ليک له پيلولو دمخه وم. رښتيا چې هره شيبه د اکاهۍ نوې شيبه او بله پورې ده.

انسان د واقعيت اوسيدونکی دی. نه واقعيت يا له فزيکي حواسو پټه هستي څه ډول تجربه کيدلای شي؟ د علم، اکاهۍ او معرفيت استاذانو تل يا غېر موندلی يا رڼا. غېر او رڼا د نړۍ د هر خلقت څټ ته پټ دي. موږ دغه دوه را نه ورکې سرچينې څنگه موندلی شو، چيرته ورپسې کله شو، چيرې هغه موندل کيدلای شي.

په دې غير مادي جنس پسې، مادي قلمرونه او مکاني حرکات نه دي په کار. انسان وړوکي کيهان دی. که انسان ځان ټول پرانيزي، دغو سرچينو ته لاره مومي، هغه هم په ځان کې. نو زه څوک يم چې بله خبره را کتار کړم. بس په همدې به سره جلا شو او خپل فردي کيهان ته به سر وربښکاره کړو.

ماخذونه:

حکمت اک

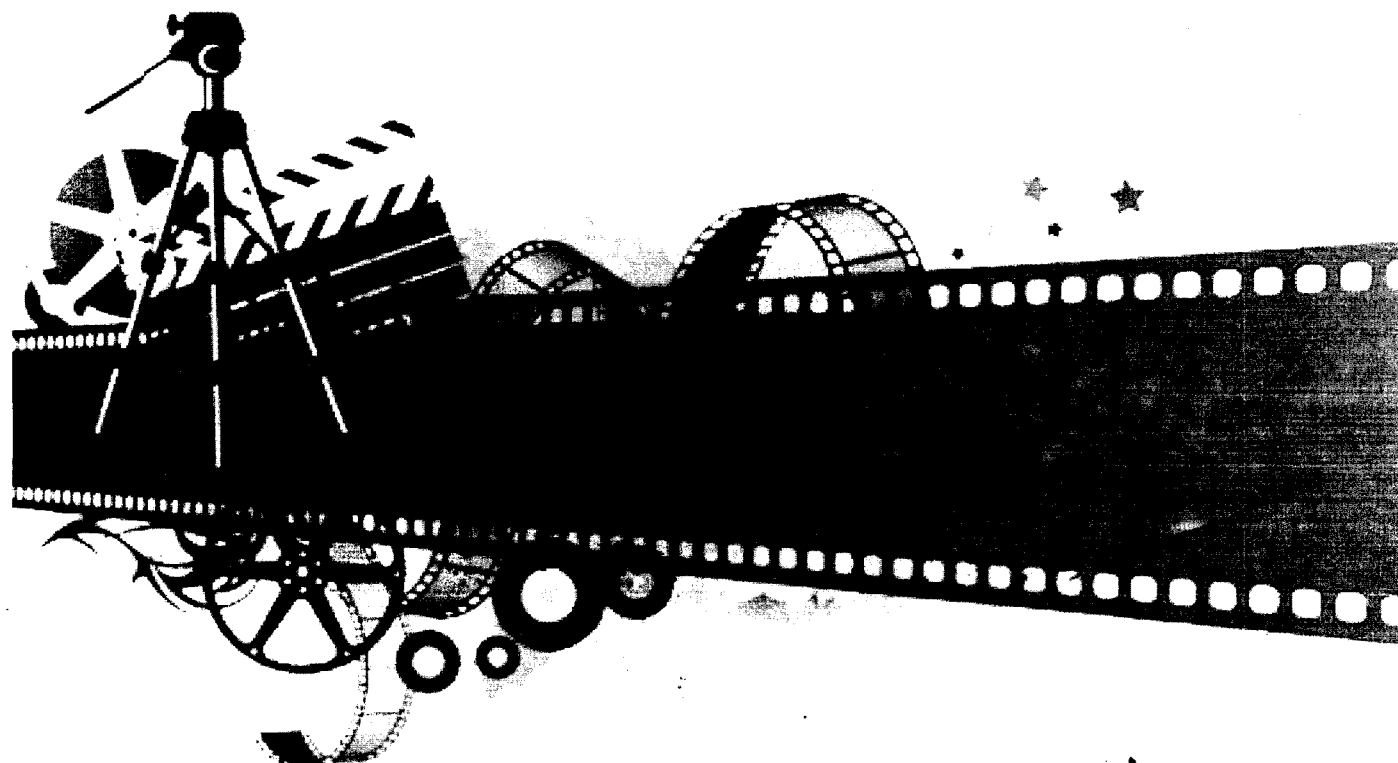
ليکوال: هارولد کلمپ

سختان ساتيا ساي بابا

ساتيا ساي بابا

مقالات سايت راه جاويدان

خط سوم



دو افغاني فلمونو جايزې وگټلې



دو افغاني مستندو فلمونو په نېپال کې دمستندو فلمونو په فستیوال کې جايزې وگټلې او وستايل شول.

دغه فستیوال دسما ياد جنوبي آسيا د آزادو خبريالانو د ټولنې لخوا په نېپال کې جوړ شوی وه.

په دغه فستیوال کې د شپږو مستندو افغاني فلمونو له ډلې څخه د (زندګۍ درمغاره) او (سرزمين من) دسبا سحر فلم له خوا جوړ شوی ده.

فلمونه نندارې ته وړاندې شوي چې ويل کيږي دليدونکو د پيرام يې خاڼه اړولی دی.

په خبرکي ويل شوي چې دغه فستیوال دوه کاري برخي درلودې چې يوه يې د فلمونو ننداره کول، او بله يې دمستندو فلمونو په اړه سيمينارو.

عشق پيری



مجموعه سي قسمت سريال «عشق پيری» تکميل و از طريق تلويزيون ملی افغانستان توليد و پخش شد. قرار است آماده گی به خاطر فلم برداری قسمت های بعدی سريال نیز گسرفته شود فلم نامه نويس سريال توسط یک تیم که در آن همایون فيروز، عارف بی ريا و غفار ظلام اشتراک دارند، نوشته شده است کارگردان صبور خنجی.

غفار ظلام، یاسمین یارمل و ترينا حمیدی بازیگران اصلی این سریال می باشد.

از نبی تنها چی خبراست



« نبی تنها » هنرپیشهء وفلم نامه نویس که بانمایش سریال « بلبل » موفقانه درخشید ونامش سرزبانهاست. اکنون مصروف تهیه فلم مستند (وضعیت گدا های شهر) است . فلم مستندی که قبلاً " تهیه نموده بود ، به نام « چرخ اول » در جشنوارهء بین المللی فلم مستند درکابل مقام نخست راکسب کرد .

آقای تنها ادامه سناریو سریال بلبل را نوشته اما منتظر دست به دعا به خاطر تصویب بودجه پولی آن از طرف وزارت اطلاعات و فرهنگ می باشد.

سریال افسوس



در آیندهء نه چندان دور، سریال افسوس از شبکهء تلویزیون ملی به نشر خواهد رسید.

آقای امین رحیمی کارگردان سریال « افسوس » در مورد گفت:

این سریال ازخشونت، زور، فشار های روحی بر زنان ودختران که بیشتر در خانواده های کشاورزان دیده شده را به تصویر می کشد.

رحیمی افزود: سناریو را با داکتر عبدالواحد نظری یک جا نوشته وترتیب کردیم . تصویر برداری را قاسم نیکزاد و تدوین آن عادل رحیمی به دوش دارد.

صدیقه تمکین ، نجیب الله جبارخیل، همایون کوه کن ، شکیب ایمل ، پری غلامی ، عابد فروتن ، ولید صدیقی ودیگران بازیگران این سریال اند.

قرار است ده قسمت سریال تکمیل و سپس بخش های بعدی آن نیز تصویر برداری شود. هر قسمت ۲۵ دقیقه می باشد . و به زودی از تلویزیون ملی پخش خواهد شد.

د افغان سینما فلم د اسکار د گلوبه درشل کی

د لومړی حل لپاره یو افغان فلم اسکار جایزی ته کاندید شوی دی.د «جنگ تریاک» په نوم فلم چی د افغان فلم جوړوونکي صدیق برمک کار دی، د اسکار نړیوالی جایزی د تر لاسه کولو په درشل کی درېدلی دی.

د غه فلم په یوه لری پراته کلی کی د ژوند انځورونه باسی. د دی کلی په پټیو کی کوکنار کرل کیږي.

د اسکار د جایزی وړونکی فلم به د یرژر به اعلان شي خو د یوه فلم لپاره دا هم لویه کامیابی ده چی د اسکار جایزی ته د کاندیدانو په لسټ کی راشي.

رویا یا حقیقت

رویا یا حقیقت فلم هنری کوتاه اسلامی انتباهی است.

آقای بهرام بریال نویسنده و کارگردان این فلم به مسایل همچون : هوس ، حرص ، دروغ ، غفلت ، اهمیت و توجه به صداقت و راستگویی در امور زنده گی می پردازد.

تهیه کننده دستگیر اعظمی و فلمبردار ی آنرا محمد قاسم نیکزاد به انجام رسانیده است . میر احمد قادری ، غفار ظلام ، اسدالله میرزاد، جعفر نوابی ، سلما، ملالی نسیرزاده ، راتب ندیم ، عبدالجمیل جوینده و عزیز الرحمن بینا بازیگران این فلم است .

این فلم از تلویزیون ملی به نمایش گذاشته شد.

سناريو به څنگه ليكو؟

د کرکټر د ظاهري بني او فزيو لوژيک وضعیت د معلومولو په وخت دغو پوښتنو ته ځوابونه په کار دي:

نارینه که ښځه؟ څوکلن دی؟ قد يې څومره دی؟ چاغ دی که ډنگر؟ د پوست، وېښتو او سترگو رنگ يې څنگه دی؟ جسماني عيب لري؟ څنگه جامې اغوندي؟ د کرکټر د اجتماعي حالت د معلومولو لپاره دارنگه پوښتنو ته ځوابونه په کار دي: اقتصادي حال يې څنگه دی؟ څه کار کوي؟ زده کړه يې څومره ده؟ کورنۍ ژوند؟ (مور و پلار يې ژوندي دي؟ مجرد دی؟ اولادونه لري؟ د کور له غړيو سره يې روابط څنگه دي؟) په کوم دين او مذهب دی؟ د کوم قوم او ملت دی؟ سياسي باورونه او تړاوونه يې څنگه دي؟ په ذوقي لحاظ له څه سره دلچسپي لري؟ (فوټبال کوي، مطالعه يې خوښيږي؟ او که) د کرکټر د روحي حالت د مطالعې په وخت بايد وگورو چې د جنسي مسايلو په هکله کي څه نظر لري؟ له ژونده څه غواړي؟ څنگه خويونه لري؟ په قهرېږي؟ بدبینه دی؟ په ځان غره دی؟ وسواسی دی؟ په روحي لحاظ مراوي دی؟ له نامعلوم غليمه وېرېږي؟ ... استعداد يې څنگه دی؟ ايا له مورنۍ ژبې پرته نورې ژبې يې زده دي؟ په څه شي کي استعداد لري؟ ځيني ډېر پټ او شخصي عادتونه يې کوم دي؟

موږ کولی شو کرکټر له نورو زاويو هم مطالعه کړو.

دا ضروري نه ده چې د کرکټرونو په هکله کي معلومات په سناريو کي ټکي په ټکي شامل کړو. د معلوماتو له لرلو منظور

دا دی چې د کرکټرونو په هکله کي يو شعور ولرو او د سناريو لپاره داسي کرکټرونه وپنځوو چې د مخاطبانو زړه ته پريوځي. بنياد د بل هر ژوي غوندي محتاج مخلوق دی او چي څو پوري يې سا په بدن کي وي د خپلو غوښتنو او اړتياوو په پوره کولو پسې لالهنده گرځي خو دغه اړتيا وي بي منطقه نه وي. که د چا اولادونه وري وي او ورته ژاري، دی په دی شېبه کي د خپل ښار لپاره د يو پارک د جوړولو هوس نه شي کولی.

کرکټر چي هر څه کوي د اړتيا په بنياد يې کوي. ممکن بدرنگي وي غواړي لوی کارونه وکړي چي ځان په نورو ومنې. ممکن د دښمن له ويرې پټ وگرځي خو که يې دښمن ووژل شو بيا بايد د څه کولو لپاره نورې انگېزي ولري.

د داستان په يوه صحنه کي که دوه کسه خبرې کوي او دريم ناست وي، لوستونکی له دريم کسه چندان نه په تنگېږي، ځکه نه يې وېښ خو د فلم په صحنه کي که کرکټر غير فعال وي او يا يې فعاليت بي مقصده او بي علت وي، د ليدونکي زړه ورته تنگېږي.

کله چې د سناريو هدف معلوم کړو (يعني په دي ځان پوه کړو چي موږ د خپل فلم له لاري د کوم حقيقت ثابتول غواړو) او کرکټرونه وپېژنو بيا د ډراماتيک جوړښت (Dramatic Structure) او يا په بله ژبه د پېښو د ترتيب نوبت رارسېږي. موږ ته بايد معلومه شي چي کومه پېښه چېرته په کار ده؟ له هغه مقصد سره څه مرسته کوي چي فلم يې د ثابتولو نيت لري؟ او له کرکټرونو سره يې تعلق څنگه دی؟ په يوه ښه ډراماتيک جوړښت

کي هره پېښه په بلي اثر پرېباسي او د مخکينو پېښو (چي د لېدونکي په حافظه کي دي) معنا بشپړوي. د فلم د کيسې خلاصه (سناپس Synopsis) د فلم له هدف، مهمو کرکټرونو او د پېښو له ترتيب څخه جوړېږي. د جزئياتو تر ليکلو دمخه بهتره ده د فلم د کيسې خلاصه برابره کړو. په خلاصه کي دا نه وي څرگنده چي يو عمل څنگه تر سره کېږي بلکي د يوه عمل او پېښې علت بيانېږي او په دي شي رڼا اچول کېږي چي يو عمل له بل عمل سره څه رابطه لري؟

د سناريو خلاصه موږ له جزئياتو څخه نه خبروي او د کرکټرونو په احساساتو او عواطفو کي مو نه شريکوي. په دي پړاو کي موږ هر څه ته له لري گورو. د سناريو د خلاصي او لنډي کيسې يو مهم توپير همدلته دی. لنډه کيسه که لنډه هم ده خو پېښي او کرکټرونه په کي له نژدې وینو.

د سناريو له خلاصي وروسته خامه سناريو (treatment) ليکو. په خامه سناريو کي ډېر جزئيات راغلي وي خو بيا هم کامل متن نه وي. د خامي سناريو د صفحه بندۍ لپاره بهتره ده د هرې صحنې د پېښو خلاصه په کارتونو کي وليکل شي. ددي کار گټه دا ده چي د صحنو وروسته وړاندې کول، اوږدول او لنډول او د نويو صحنو ليکل به آسانه وي. د هرې صحنې اصلي مطلب که په يو، دوو کلمو کي د کارت په څنډه وليکو، گټه به يې دا وي چي کله وروسته کارت ته مراجعه کوو هر څه به سمدستي رايادېږي. په يوه ښه فلم کي صحنې داسي سره تړلي وي چي لېدونکی يې بېلېدا ته نه متوجه کېږي ځکه صحنې له يو بله

زېربدلي وي.

هر فلم له شپېته، اويا صحنو او يا ډېرو جوړ وي. د خامي سناريو په حالت کي ممکن پنځوس، شپېته صحنې ولرو چي تعداد يې د سناريو په بشپړه بڼه کي شايد اويا، اتيا صحنو ته ورسېږي.

د فلم تر ټولو وړوکی جز شات (shot) دی خو د سناريو تر ټولو وړوکی بشپړ جز بايد صحنه (Scene) وبولو. صحنه هغه خبرو اترو او پېښو ته وايي چي په يوه زمان او مکان کي پېښېږي او معمولاً يوه موضوع بيانوي.

د څو پرله پسې صحنو له مجموعي څخه د سناريو او فلم "فصل" جوړېږي. د فلم يو فصل (Sequence) ممکن له لس، پنځلس يا شلو صحنو جوړ وي.

فصل د هغو صحنو مجموعي ته وايي چي هم په زماني لحاظ سره تړلي وي او هم د موضوعاتو په لحاظ يو بل ته نژدې وي. د هرې صحنې د ليکلو په وخت لازمه ده هغه ډراماتيک اصول وساتو چي په ټوله سناريو کي بايد ورته پام وکړو.

په حقيقت کي هره صحنه يو کوچنی فلم دی.

د سناريو په ابتدا کي د بل هر ډراماتيک اثر د ابتدا غوندې لوستونکو ته ځيني ضروري معلومات ورکوو.

په سناريو کي او ډرامه کي د معلوماتو د ورکولو دي برخي ته پېژندگلوي (exposition) وايي. په دي برخه کي ليدونکی پوهېږي چي څوک، څه غواړي؟ ستونزه يې څه ده؟ ولي ستونزه لري؟ مخالف يې څوک دی؟

د يو فلم يا ډرامې په ټولو برخو کي دغسې معلوماتو ته اړتيا وي خو په سر کي زياته او په وروستيو برخو کي کمه. د سناريو هره صحنه هم د پېژندگلوي برخه لري.

د هرې صحنې د پېژندګلوي برخه بايد د هماغې صحنې اصلي موضوع رامنځته کړي او دلانجې دواړه غاړې راوپېژني.

د سناريو په ابتدا کې چې کوم معلومات ورکول کېږي که څه هم په کمې لحاظ زيات وي خو ترډېره حده د ظاهري مسايلو په هکله وي. هر څومره چې د سناريو پای ته نژدې کېږو، پېژندګلوي د کرکټرونو له روحي حالتونو او پټوګ کیفیتونو سره تعلق نيسي. پېژندګلوي بايد هم د سناريو په ابتدا او هم په هره صحنه کې په داسې انداز نه وي چې لېدونکي ته مصنوعي ښکاره شي.

دا به ښه نه وي چې يوه صحنه ټوله د پېژندګلوي لپاره بېله کړو او يا پېژندګلوي د صحنې غالبه برخه وګرځي.

پېژندګلوي ګڼې لارې لري. مثلاً د کرکټرونو د خبرو او عملونو له لارې. داسې هم کېدای شي چې د يو کور چوکۍ، فرشونه او کوچونه په پېژندګلوي کې برخه واخلي.

په هره صحنه کې د ټول فلم غوندې هارموني په کار ده. له هارموني څخه منظور د کرکټرونو داسې ترکيب دی چې ټکر او حرکت او ناګراري ځنې پيدا شي. په عالي هارموني کې هر کرکټر د بل کرکټر د خواصو ښودونکي دی. يو انسان په عادي حالت کې خپل فطرت نه رابښي خو که له خپل مخالف لوري سره مخامخ شي نو احساسات يې پارېږي او خپل حقيقت څرګندوي. کرکټرونه که هر څومره هم ژوندي او جالب وي خو چې ترکيب يې سم نه وي، ښه نتيجه نه ورکوي.

په صحنه او ټوله سناريو کې د کرکټرونو دا رنگه ترکيب په کار

دی چې ناکـ (disturbance) رامنځ ته کړي، يعنې کرکټرونه په ذهني او روحي لحاظ ناګراره شي او په خپله ګټه د حالاتو د سمون لپاره هڅه پيل کړي. ناګراري له لويه سره په دوه ډوله وي: يا د هغو کسانو له يو ځای کېدو او مخالفتو پيدا کېږي چې يو بل نه شي زغملی خو شرايطو مجبور کړي وي چې سره و اوسي او يا د هغو کسانو له بېلېدو پيدا کېږي چې د يو بل وصال غواړي. لومړي حالت ته د تضادو وحدت (Unity of opposites) وايي او دوهم حالت ته د جوړې بېلولی (pair separation of)

په لومړي حالت کې بايد دوه کسان يا دوه لوري له يو بل سره دومره وړان وي چې د يوه لوري د ناګراري د ختمولو لپاره د بل ماتول لازمي وي. البته، په عمل کې د بل لوري ماتول ټوکی نه وي، وخت او زحمت غواړي.

هر څومره چې د دوو کسانو د ضدیت رېښې ژورې وي او ورسره يې له يو بله رغېدن هم نه وي هغومره به د دوی کشمکش جالب او پياوړی وي. د کشمکش نتيجه خامخا دا نه ده چې مخالف لوري به په فزيکي لحاظ يو بل ختموي. د کشمکش په پای کې ممکن سره روغه وکړي يا کومې بلې نتيجې ته ورسېږي خو په هر حال کې لېدونکي بايد تر وروستو شېبې پوه نه شي چې نتيجه به څه وي.

په هغه ناګراري کې چې له بېلتونه پيدا کېږي، د دواړو غاړو فاصله بايد د دوی تر وس زياته نه وي، ځکه ناهيلي ترې پيدا کېږي، البته د بېلتون لارې بايد دومره هم اسانه نه وي چې لېدونکي سمدستي د نتيجې اټکل وکړي.

دلته ددې ټکي يادونه ضرور ده چې نفـرت او محبت بې حده رنگونه او ډولونه خپلولی شي. ممکن يو سړی په نجلی مين وي خو نجلی بد واپسي. ممکن دوه کسه په ځينو مسايلو کې د يو بل دوستان او په ځينو نورو کې د يو بل مخالفان وي.

په يو ډراماتيک اثر کې ناګراري هغه ځای دی چې تعادل له منځه ځي او حالات خپل عادي لوری بدلوي. په دې پړاو کې اصلي کرکټر خان مجبور وينی چې د تعادل د راستنولو لپاره اقدام وکړي او کشمکش پيل شي.

په لويو ډراماتيکو اثارو کې ناګراري او کشمکش معمولاً د کرکټرونو له خويونو، فکرونو او عادتونو سرچينه اخلي خو په ګڼو عادي اثارو کې وينو چې ناګراري او کشمکش له يو تصادفه زېږي.

په ډراماتيک اثر کې هره موضوع د کشمکش (Conflict) په ترڅ کې بيانېږي.

ډراماتيک اثر چې سم ورغول شي اوله عناصرو يې په ځای استفاده وشي، لېدونکي ته تلوسه (Suspense) ورپيدا کولی شي.

تلوسې ته که د ډراماتيک اثر يو عنصر ووايو ممکن سمه خبره نه وي. تلوسه هغه کيفيت دی چې د ډراماتيکو عناصرو په ځای استعمال يې، لېدونکو په ذهن کې رامنځ ته کوي. که د فلم لېدونکي ته سودا ورپيدا شي چې څه به کېږي، معنایي داده چې فلم تلوسه رامنځ ته کولی شي. تلوسه له لويه سره په دوه ډوله زېږي:

۱- د فلم ښه کرکټر غواړي يو د خير کار وکړي او له لېدونکي سره تشويش پيدا شي چې هسې نه بدکرکټر يې مخه ونيسي او

جنجال ورته جوړ کړي.

۲- د فلم بدکرکټر غواړي منفي کار وکړي او د فلم ښه کرکټر هڅه کوي مخه يې ونيسي. لېدونکي په تشويش کې شي چې هسې نه ښه کرکټر د بدو چارو په مخنيوي کې پاته راشي او بد کرکټر خپل هدف ته ورسېږي.

د تلوسې د رامنځ کولو لپاره تر هرڅه رومي لازمه ده چې زموږ سناريو څرګند هدف ولري. لېدونکي که د کرکټرونو په هدف او مقصد پوه نه وي د هغو د عملونو له نتيجو سره يې دلچسپي نه پيدا کېږي. بله دا چې کرکټرونه بايد روښانه انځور شي. کرکټر که روښانه انځور نه شي او لېدونکي د هغه له خصوصياتو سر په لازمه اندازه بلد نه شي، لېدونکي ته نا اشنا ښکاري. موږ په واقعي ژوند کې هم د هغه چا له سرنوشت سره دلچسپي نه ښو چې نه يې پېژنو. دغه راز د کرکټرونو مناسب ترکيب په کار دی، که کرکټرونه په خپلو منځونو کې د منافعو، مقصدونو، ذوقونو يا عقيدو تضاد ولري نو کشمکش نه پيدا کېږي او تلوسه نه زېږي.

د تلوسې د رامنځ ته کېدو لپاره بايد هغه ځانونه چې د کرکټر په لاره کې وي، ناڅاپي او تصادفي راپيدا نه شي. تصادفي پېښه يوازې په هاغه شېبه کې چې واقع کېږي تلوسه پيدا کوي خو هغه پېښه چې د واقع کېدو وېره يا اميد يې راسره وي، د اوږد وخت لپاره مو په انتظار کې ساتي.

هر انتظار بايد منطقي وي او د ډراماتيک اثر له منځه راولاړ شي. دا سمه نه ده چې لېدونکي ته د يوې نتيجې د معلومېدو تلوسه پيدا شي خو بيا تر پايه پورې د نتيجې په هکله کې هېڅ ونه ويل شي.

پاڼی ۵۸

حرفه خبرنگاری

زیادی جالب و قابل فهم باشد. در حقیقت خبرنگاران ما را در گذار از جنگل اطلاعات راهنمایی میکنند! برای انجام این وظیفه، خبرنگاران میکوشند با پرسش های زیرکانه هر چه بیشتر درباره موضوع گزارش شان اطلاعات به دست بیاورند.

خبرنگاران غالباً میکوشند شرح وقایع را بدون تعصب، به دور از نظرات و عواطف خودشان، عرضه کنند. در برخی جوامع، خبرنگاران خود را دارای نقش ویژه ای میدانند: نقش واسطه میان دولت و مردم. خبرنگاران سیاست ها و اعمال شاخه های مختلف دولت را به مردم اطلاع میدهند و در مقابل، نظرات و پرسش

های مردم را به اطلاع دولت میرسانند. خبرنگاران نظر يك گروه خاص، حتی دولت را تبلیغ نمیکند، بلکه تمام نظرهای رقیب را منعکس میکنند تا اعضای يك جامعه دمکراتیک بتوانند با توجه به ماهیت آن نظرها، در باره شان تصمیم بگیرند:

در بهترین حالت، رسانه ها باید تمام اطلاعات لازم برای تصمیم گیری در مورد تمام مسایل زندگی مانند امور سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را در اختیار مردم بگذارند. خبرنگار حرفه ای کسی است که بتواند حس کند چه مسایلی از نظر مردم مهم است و بتواند با پیگیری و جمع آوری اطلاعات بیشتر، موضوع را بهتر درك کند.

خبرنگاری که هم با جامعه ارتباط داشته باشد و هم مسایل را از دید گسترده تری دنبال کند، خواهد توانست با توجه به پیوند میان پدیده ها تصویر دقیق تر و جامع تری را به مردم عرضه کند.

خبرنگار کجا کار میکند؟

زمینه های کار خبرنگاران متنوعند و همواره بر تعداد آنها افزوده میشود. خبرنگاران با این ابزار ها و منابع سروکار دارند:

* رونا مه ها ، مجله ها و نشریات تخصصی

* ایستگاه های رادیو

* ایستگاه های تلویزیون

* خبرگزاری ها

* دفتر های روابط عمومی

* «خبرنوشته» های تلویزیونی

* اینترنت

* نمایشگاه های عکس

برخی خبرنگاران که عنوان آزاد درمورد آنها به کار میرود، برای خودشان کار میکنند و مطالبشان را به رسانه های متعددی عرضه میکنند.

بیشتر خبرنگاران درباره مسایل متنوع گزارش میدهند؛ اما برخی از آنان در زمینه های مشخص تخصص پیدا میکنند، مانند:

* امور سیاسی (داخلی یا بین المللی)





مشکل می آفریند: از یکسو، ممکن است فردی نویسنده یا مجری بسیار توانایی باشد، اما به کار با کامپیوتر علاقه ای نداشته باشد. چنین فردی حس خواهد کرد که در مسابقه پیشرفت فنی عقب خواهد ماند؛ اما این روزها تقریباً هرکس میتواند مهارت های اولیه طراحی صفحات اینترنت یا ویرایش ساده صدا و تصویر را فرا بگیرد.

خبرنگاران باید همواره بکوشند دانش حرفه ای و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارند. مهارت های فنی را همواره میتوان افزایش داد؛ اما هدف اصلی آن است که خبرنگارتوانایی تشخیص، گردآوری، تفکیک، ارزیابی، و نتیجه گیری از اطلاعات را داشته باشد. به دست آوردن این مهارت کاری است که عمری طول میکشد و به پایه ای استوار نیاز دارد. رسیدن به این هدف، بسیار دشوار تر از کسب مهارت فنی است.

باشد، و با تمام بخش ها ولایه های جامعه تماس و ارتباط داشته باشد. در برخی کشورها، برخی؛ اما نه همه، خبرنگاران معتقدند برای موفقیت در کارشان باید بایک جناح قدرتمند، مثلاً یک قبیله یا گروه مسلح، هم ارتباط داشته باشند تا بتوانند کارشان را در امنیت انجام بدهند.

خبرنگار باید همواره بکوشد دانش حرفه ای و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارد.

البته هرشاخه ای از کار خبرنگاری به مهارت های خاص خود نیاز دارد. خبرنگار رادیو باید صدای صاف، گوش نواز و اطمینان بخشی داشته باشد: در یک روزنامه کوچک، ممکن است از خبرنگاران انتظار برود که صفحه بندی بدانند. باگذشت زمان، خبرنگاران بیش از پیش وظایفی را بر عهده میگیرند که در گذشته بر عهده کارکنان فنی بود از جمله تصویر برداری در تلویزیون و ویرایش صدا در رادیو. توانایی کار در رسانه های متعدد، مثلاً در رادیو و تلویزیون، یا در مطبوعات و اینترنت، نیز می تواند امتیاز بزرگی باشد.

این وضع برای بسیاری خبرنگاران

* امور اجتماعی

* طبی

* فرهنگ و هنر

* بازرگانی و اقتصاد

* ورزش

ویژگی های خبرنگار حرفه ای چیست؟

آیا خبرنگار «حرفه ای» باید ویژگی های خاصی داشته باشد؟ اگر پاسخ مثبت است، این ویژگی ها کدامند؟ مربیان بی بی سی همواره با این پرسش روبه رو میشوند. به نظر میرسد بیشتر اشتراک کننده گان در دوره های آموزشی عقیده دارند که یک خبرنگار خوب باید خصلت های خاص داشته باشد. این خصلت ها عبارتند از:

* کنکاوی غریزی

* بلوغ فکری و احساس مسئولیت

* اطلاعات عمومی گسترده

* خلاقیت

* بردباری و پشتکار

* شجاعت

* انصاف، صداقت و شخصیت

* ذهن مستقل و پرسشگر

همچنین از یک خبرنگار خوب انتظار میرود برای این کار استعداد داشته باشد، به مخاطبان خود واقعاً علاقمند

آوازخوان و آهنگ ساز کشور

انگلیسی انرا (چنت) میگویند، مانند " باباه زنجیر باف "، " قوقو برگ چنار " و " دویدم دویدم ".

این نکته هم گفتنی است که در این مجموعه ترانه ها، برای اولین بار آهنگ الفبا یا با الفبای زبان دری آهنگ ساخته و ترانه های پشتو، ازبکی و هزاره گی را نیز شامل آن نمودم.

پرسش: آیا از این مجموعه ی ترانه ها که مجدداً به چاپ رسیده، به افغانستان هم فرستاده شده است ؟

پاسخ: بلی، به تعداد سه هزار جلد آن به وزارت معارف سپرده شد تا در اختیار کودکان افغانستان قرار داده شود.

پرسش: چنانکه هموطنان عزیز ما مطلع هستند، شما از چندین سال تا

اکنون، در بخش های نوازنده گی، تنظیم موسیقی، آواز خوانی و آهنگسازی اشتغال دارید، لطفاً بگویید

علاوتاً از آهنگهایی که شخصاً آنها را خوانده اید، چه تعداد کمپوز یا ساخته های خود را در اختیار سایر آواز

خوانان قرار داده اید و در این زمینه، چه اصل و معیاری را در نظر دارید ؟

پاسخ: در موقع آفرینش هر اثر هنری، بیش از همه به این نکته می اندیشم که

شنونده اثر، جوهر، مایه و فرم های موسیقی اصیل سر زمین ما را در آن

احساس نماید. علاوتاً، همیشه سعی میکنم تا اثر آفریده شده از تراوش های ذهنی خودم باشد تا بتوانم بدون کوچکترین وسواس، کار خودم را در برابر موسیقی شناسان افغانی، ایرانی، هندی، تاجیکی و امثالهم، کار و اثر شخص خودم معرفی کنم. من حیث مثال

باید بگویم که وقتی بخواهیم مضمون یا مطلبی را به زبان دری یا پشتو و یا هر زبان دیگر انشاد نماییم، ناگزیر خواهیم بود از واژه های زبان مورد نظر با رعایت قواعد و ضوابط شناخته شده ی آن استفاده به عمل آوریم. پس، موسیقی هم واژه ها، ویژه گیها، سبکها و ظرافتهای موسیقایی خاص خودش را دارا می باشد. مثال دیگر: هرگاه بخواهیم یک آهنگ افغانی به سبک موسیقی پشتو بسازیم، باید در کلیت آن، شناختی از سبکهای موسیقی پکتیا، لوگر، مشرفی، وردک و جا های دیگر داشته باشیم و مقام های مروج سبکهای مذکور را بدانیم تا فرم موسیقی خودمان را نگهداری کرده بتوانیم.

پرسش: تاکنون کدام هنرمندان از

ساخته ها و کمپوز های شما استفاده کرده اند ؟

پاسخ: تا اکنون، این آواز خوانان عزیز از کمپوز های من استفاده

نموده اند: استاد مهوش، خانم سلما، خانم پرستو، خانم هنگامه، خانم سیما ترانه، ماریا عیار،

وجیهه رستگار، سپیده، مریم وفا، ناهید، مرده، احمد ولی،

رحیم مهریار، محبوب، الله محبوب، وحید صابری، خسرو، مختار مختار،

احمد طاهر، سید عمر، حبیب قادری، مامون، سیر عزیزی، خالد ناصری،

یما لودین، رامین شریف و عمر شریف، شکیب عثمانی، تیمور جلالی،

وحید فضلیار، فردین روستا، ویس عندلیب، نصیر احمد و از هنرمندان غیر افغانی مانند نوش آفرین (ایرانی)، انورادا پودال (هندی) و اشابهوسلی (هندی).

پرسش: فکر میکنم صحبت ها آرام آرام به عمق موضوع موسیقی نزدیک و نزدیکتر می شود. حال که چنین است، بهتر خواهد بود اندکی روی الفبای موسیقی روشنی انداخته و باز به اصل مطلب بپردازید ؟

پاسخ: الفبای موسیقی در سراسر جهان، همان هفت پرده ی موسیقی است و بدین گونه:

(Do Re Mi Fa Sol La Si)

که اجرای قطعات موسیقی سازی و آوازی روی پرده، نیم پرده و کوچکتر



پرسش: وضعیت موسیقی افغانی در داخل و خارج از کشور را چگونه ارزیابی می کنید؟ چه کمبود هایی را در یافته اید؟ و چه نظر یا پیشنهادی عرض بهبود وضعیت موسیقی اصیل افغانستان دارید؟

پاسخ: وضعیت موسیقی امروز افغانستان، پریشان تر از وضعیت سیاسی و اجتماعی آن است. در داخل و خارج کشور هیچ مرجع و کانون هنری وجود ندارد تا آثار تولید شده هنری را از مرحله آفرینش تا مرحله بی که به دست نشر سپرده میشود؛ نظارت کرده و در رفع کمبود ها و نقایص کار کند و همه به این باوریم که موسیقی خوب و شعر خوب، ذوق ها را می نوازند و ارتقا میدهد و هرآنچه خلاف آن باشد، ذوق و ذهن شنونده را می آزارد. الیوم های هنر مندان نامدار و سابقه دار ما، در مغازه های سراسر دنیابه گونه غیر قانونی کاپی شده و به فروش میرسد و یا از طریق سایت های انتر نیتی کاپی برداری می شود. در سالهای پسین، اثر یا تولید جدید از هنرمندان تثبیت شده مردمی به دسترس قرار ندارد. زیرا همه آنان متأسفانه از حمایت و پشتیبانی مادی و معنوی محروم می باشند. نشرات تلویزیونی برون مرزی هم در این عرصه برنامه های منظم نشراتی در راه جلب حمایت از موسیقی اصیل افغانی، هنرمندان و سبک های موسیقی وطنی ندارند. نشرات مربوط به موسیقی را خود مشاهده می کنید و ضرورت به توضیح بیشتر نخواهد داشت. با تأسف باید گفت که ما هنوز از شناخت درست موسیقی خودمان

عاجز هستیم. همچنان از توضیح و معرفی موسیقی زنده کشور مانند: موسیقی هزاره، پکتیا، نورستان، ترکمنی و ده های دیگر ناتوانیم، زیرا اطلاع نداریم که ریشه ها و پیوند های اصلی موسیقی ما تا کجا ها میرسد. به قول مولانا که فرمود:

گفتم ز کجایی تو؟ تسخر زد و گفت
ایجان نیم ز ترکستان، نیم ز فرغانه
پرسش: منظور شما از شناخت درست موسیقی خودمان چیست؟

پاسخ: بلی، منظور م اینست که بخش بزرگ موسیقی کشور عزیز ما، یعنی همان سبکهای موسیقی که تا اکنون مورد شناسایی و پژوهش قرار نگرفته و با تات های موسیقی کلاسیک هند مطابقت کامل ندارند، ریشه در دوازده مقام قدیم سر زمین افغانستان داشته و تا جایی که نتایج تحقیق و پژوهش علمی کشور های همسایه نشان داده است، این سبکهای موسیقی، در واقع با هفت مقام موسیقی امروز ایران و نه مقام امروز موسیقی تاجیکستان پیوند دارند، حتی یک بخش از موسیقی هزاره افغانستان با موسیقی چین هم ریشه می باشد، یعنی موسیقی ما با موسیقی سر زمین های همجوار به نوعی پیوند و ارتباط دارد.

پرسش: در مورد موسیقی خرابات کابل چه نظر دارید؟ آیا پیوندی با اصالت های موسیقی خراسانی دارد و یا کلا از هند وارد شده است؟

پاسخ: سبکی را که در کشور عزیز ما به نام سبک هندی می شناسیم، بر خلاف تصورات عده یی از مردم، از دوران سلطنت امیر شیرعلیخان آغاز نشده، بلکه ریشه در ادوار بسیار دور

سر زمین ما دارد که سینه به سینه تا امروز شنیده می شود و آمیخته یی از سبک خراسانی و سبک هندی می باشد. هرگاه چنین نمی بود، استادان موسیقی هندوستان می بایستی فرم های موسیقی خرابات کابل را چشم بسته و بدون تفاوت اجرا می نمودند. مثلاً، وقتی آهنگ معروف استاد شیدا به مطلع: " این قافله و عمر عجب میگذرد " را از نظر علم موسیقی شناسی مورد مطالعه قرار دهیم، در واقع، به آهنگهای فلک بدخشان که در مایه مقام " شور " خوانده می شود، مطابقت بیشتر دارد تا راگ بهرو. و یا آهنگ معروف هرات به نام " سیاه موی و جلالی " که در مقام " شور " است، نه بهروی و یا، آهنگ " جامه نارنجی " که در مقام " چارگاه " بیشتر مایه دارد تادریهرو. بنابراین، برای شناخت موسیقی سر زمین ما، دانستن ده تات هندی و راگها و راگنی ها به تنهایی کافی نیست. بلکه ریشه یابی موسیقی دوازده مقام در پهلوی سبک هندی و سبکهای موسیقی مناطق همجوار، جوابگوی شناسایی موسیقی نا شناخته مانده یی ما بوده میتواند.

همچنان تذکر بایست داد که نمونه های بیشماری را سراغ داریم که اگر در مایه موسیقی وطنی خود ما اجرا نشود، از طرف شنونده وطنی مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت. مثل آهنگ " یا مولا دلم تنگ آمده " چون، از گذشته ها تا اکنون، پدیده موسیقی در جامعه سنتی ما متأسفانه به دیده حقارت نگریسته شده است، بنابراین، اگر اساسات موسیقی خرابات از استادان این ساحت برای ما باقی نمی ماند، به عقیده بقیه ۵۶

جغرافیای یک غزل

در بیت ششم (مصراع نخست) پارادوکس لفظی (و تلویحاً معنایی) در شعر است:

«گاه سوی «وفا» روی، گاه سوی «جفا» روی»

و یا هم کاربرد واژه های «زند ه گی» و «مرده گی» در مصراع نخست بیت دوازدهم، پارادوکس است.

«بی تو نه «زنده گی» خوشم، بی تو نه «مرده گی» خوشم».

یکی از ویژگی های برتر پارادوکس در شعر - به خصوص در این غزل - روش بر انگیختن «اعجاب» و «شگفتی» در مخاطب است. مولانا با بر هم زدن هنجارهای متعارف زبانی به وسیله ایجاد پارادوکس در شعر و یا آوردن مفاهیم به ظاهر تناقض نما اما در باطن هنجارمند به این مسأله توجه شگرفی داشته است.

پساساختار گرایی در غزل:

نکته دیگر در رویکرد های شعری مولانا - به ویژه در غزل مورد نظر - توجه به جنبه پاساساختار گرایی (Structuralism Post) است. در این شعر، مسأله «در زمانی» زبان (بر خلاف «ساختار گرایان») با هویت بیشتری دستیاب میگردد. به گونه مثال:

«جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند»

عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود» از بیت نخست تا پایان غزل، زبان به حیث نظامی از نشانه ها با جنبه «در زمانی» آن در محراق توجه قرار دارد و هر واژه در بافت موضوعی اش، نمادی از مفاهیم «در زمانی» در زبان است (جان، جوش، دل، عقل و ...)

شالوده شکنی:

با تأمل ژرف می توان گفت (و شاید هم گراف نباشد) که مولانا از مهمترین شاعرانی در حوزه زبان پارسی است که شعرش با رویکرد «شالوده شکنی» (Deconstruction) همخوان است؛ زیرا مولانا با شعرهای مست و موج و جوشانش در برابر هر گونه محور گرایی (Centralism) می ایستد و با از میان بردن نقطه مرکزی، کوشش می کند حوزه های محور گرایانه را بشکند.

با توجه به تعریفی که در کتاب «ساختار گرایی، شالوده شکنی و هرمنوتیک» اثر Gerard Burns آمده است: «شالوده شکنی، رویکردی است به خاطر شکستادن مرزهای دست و پا گیر مفهوم محور گرایی - و به نحوی هم سنت شکنی - است.»

شعر مولانا با استناد بر این مسأله در بسیاری از موارد، نفی کننده مفهوم محور گرایی است.

شعر «بی همگان...» بدون تردید، یکی

از ویژگی های بارزش، نفی مفهوم محور گرایی و تقابل شالوده شکنانه در برابر این مسأله است.

درد مولانا چیست:

سخن گفتن در باره «درد مولانا» با نگارش یک صفحه و دو صفحه و سه صفحه، پایان نمی یابد، بل حجمی میخواد به اندازه «هفتاد من کاغذ».

فکر میکنم این حجم و مقدار هم کفایت نمی کند؛ زیرا به قول آن فرزانه:

«گر بریزی بحر را در کوزه بی *

چند گنجد قسمت یک روزه بی»

و درد مولانا، در دیست که در کوزه الفاظ و تعبیر نمی گنجد؛ ولی اشاره دردمندانه - اما جذاب - بهتر از سکوت به اصطلاح فاضلانه - اما بی خاصیت - است.

درد مولانا، درد فراق انسان از مبداء است؛ درد «جدایی نی» از "نیستان" است.

گاهی هم درد گمشدن «معشوق» در هاله بی از تردید و توهم نفس است:

«بروید ای حریفان، بکشید یار مارا

به من آورید یکدم، صنم گریز پارا»

درد جانگاہ فراق و گمشده گی معشوق در هیأت «شمس»، اندوه سراسری

مولانا در پهنه پندار است. غزل «بی

همگان...» با همین چاشنی تلخ آغاز

می شود و سپس در بیت های دیگر،

گسترش موضوعی می یابد:

ور بروی عدم شوم، بی تو بسر نمی شود»

... و این هم ، دردی ناشی از همان

پنداشت آسمانی از عشق:

« خواب مرا بیسته ای ، نقش مرا بشته ای

وز همه ام گسسته ای ، بی تو بسر نمی شود»

مولانا شاعر پایان ناپذیر:

مولانا، به دلیل اندیشه فراخ و وسعت

نظر فکری اش، از پایان ناپذیرترین

شاعران جهان است. یکی از مولفه

های عامل این پایان ناپذیری در

رویکردهای جهانی شدن مولانا،

موجودیت وسعت نظر وی در گستره

فکری است. دوری مولانا از محور

«قبضیت اندیشه» و جهانی اندیشی در

حوزه فکر و فرهنگ، عامل مهم

دیگری در قرائت جهانیان از اندیشه

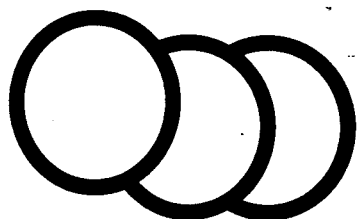
این شاعر متفکر است. بنا بر این ،

موضوع پایان ناپذیری اندیشه مولانا و

توجه جهانی نسبت به او، بازگو کننده

میزان ارزش بزرگ مولانا در دهکده

جهانی است.



قشنگترین تأثیر ماندگار در فرایند باز

نمایی مسأله «درد» است.

درد مولانا در این غزل، درد

آسمانیست؛ از این رو عشق مولانا ،

عشقی از جنس عالم لاهوت است و نه

دردی از جنس روزمرگی و

شکمبارگی های عالم ناسوت:

« گر تو سری قدم شوم، ور تو کفی علم شوم

"بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود

داغ تو دارد این دلم، جای دگر نمی شود

بی تو اگر بسر شدی، زیر جهان زیر شدی

باغ ارم سقر شدی، بی تو بسر شدی

بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مردگی خوشم

سر زغم تو چون کنم، بی تو بسر نمی شود..."

تأکید موضوعی مولانا در کاربرد

ردیف « بی تو ————— و بسر نمی شود»

آوازخوان و آهنگ ساز کشور

من، شاید از موسیقی گوشه های دیگر سر زمین خویش هم بی خبر می بودیم. نمیدانم که هنرمندان ما در گذشته تا کدام عصر و زمان، در مورد موسیقی دوازده مقام چیزی میدانستند و شاگردان آن ها کی هاند؟ آنچه قابل مکت است اینست که نمونه های موسیقی محلی یا روستایی وطن عزیز ما، ریشه های موسیقی اصیل ما را می سازند. من، طی سفری به میهن عزیز در سال ۲۰۰۶، به اساس تلاشهای شخصی یی که در این زمینه انجام دادم، و نیز با تماس ها و تفاهماتی که با یک عده از هنرمندان سبکهای مختلف موسیقی وطن حاصل شد، توضیحات لازمه را برای مقامات با صلاحیت کشور به خاطر پژوهش لازم در این زمینه ارایه کردم. پرسش: لطفا در همین زمینه توضیحات بیشتری بدهید؟

پاسخ: منظور این بود که به آنان تفهیم شود برای تحقیق و مطالعات مزید در بخش ریشه یابی، شناخت و شناساندن موسیقی اصیل وطن، جلب پشتیبانی مردم و بخصوص همکاری دولت، اشد نیاز است. باید پیرامون حد اقل یکصد سال کار کرد های هنرمندان و سبکهای خاص موسیقی هر گوشه و بیشه میهن بررسی و مطالعه دقیق صورت گیرد. این کار گسترده و بزرگ از عهده فرد بیرون است. پیشنهاد من اینست که غرض پیشبرد این کار، باید کمیسیونهایی که مشمول شخصیت های مجرب و مسلکی در عرصه های موسیقی، تاریخ، ادبیات و زبان باشد، تأسیس گردد. همچنان، از مقامات مسوول خواشمندم تا در قسمت جمع آوری آثار هنرمندان محلات و سبکهای کار شان به گونه تهیه نوار های صوتی و تصویری وزنده گی نامه آنها

اقدام به عمل آورند.

پرسش: میخواهم نظر تان را در مورد " اتن ملی " بپرسم؛ یعنی می خواهم بدانم که این آهنگ، چه نوع اصالت مقامی دارد؟

پاسخ: نغمه " اتن ملی " را که ما می شناسیم، در گوشه یی از مقام " شور " به نام " دشتی " نواخته میشود که اگر آنرا جبرا در قالب یکی از تات های موسیقی هندی به اجرا در آوریم، تأت آسآوری می شود، ولی در آن صورت جوهرش را از دست میدهد. چه خوبست نغمه " اتن ملی " و سایر نمونه ها را که بیانگر احساس و عاطفه مردم ما اند، به صورت فنی و علمی بشناسیم و آنرا پاس داریم.

پرسش اصطلاحی در میان نوازنده گان و موسیقی دانان ما وجود دارد که آنرا " لاریه " می نامند، این چه صیغه یی است؟

پاسخ: تا چهل سال پیش، اجرای موسیقی " سازی " به شکل دسته جمعی در خرابات به نام " لاریه " رواج داشت. " لاریه " نمونه هایی اند که در ولایات کشور تا امروز، مخصوصا در بدخشان نواخته می شود.

ویا به عباره دیگر، لاریه پیش درآمدی است برای آغازچاشنی موسیقی دریک مقام و یا مقام های نزدیک به هم.

پرسش: باید پرسید که پرده هایی از موسیقی را که برای هر تازه کاری می آموزانند به نام " سا - ری - گه - مه - په - ده - نی - سا " معروف است آیا می شود این پرده های معروف هشت

هجایی یا مفهوم این هشت هجا در پرده های موسیقی را توضیح نمایید؟

پاسخ: بلی. هر هجای بالا، در زبان فارسی، معنی خاص خودش را دارد. مثلا:

سا: پرده

ری: رو پرده

گه: میانی

مه: زیر نمایان

په: نمایان

ده: رو نمایان

نی: محسوس

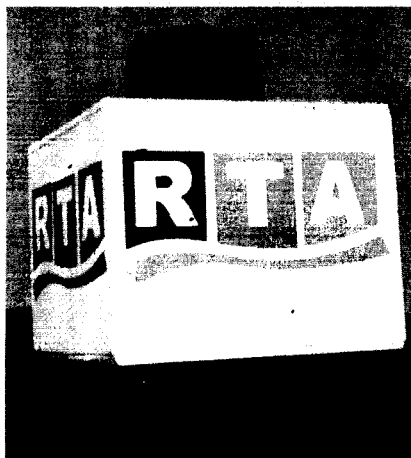
سا: هنگام

آسمایی را که تذکر دادم، در متون موسیقی امروزی موجود بوده و به قول دوست دانشمند «احمد یاسین فرخاری» که گفت در کتاب " الفارابی و الموسیقی " که در دهه شصت هجری شمسی در مصر چاپ شده، توضیحات کافی در مورد موسیقی و اصطلاحات آن ارایه شده است.

پرسش: در اخیر، این صحبت اختصاصی باید افزود که شاید خواننده گان ارجمند و علاقه مندان موسیقی اصیل افغانی بخواهند بدانند که آیا شما صنف یا صنوف آموزش موسیقی هم دارید؟

پاسخ: بلی، من از یک سال بدینسو کورس آموزش موسیقی را گشوده ام که دران یک تعداد شاگردان مصروف آموزش می باشند و افتخار دارم که از این طریق در خدمت جوانان و علاقه مندان موسیقی قرار دارم.

محترم وحید قاسمی! از صحبت های مفید و ارایه ی معلومات علمی تان در برابر سوالهای مطروحه اظهار تشکر میکنم.



ژورنالېزم څه شی دی؟

مالومات راټولـوي، کيسې تياروي، په ورځپاڼو، راډيو او تلويزيون کې خبرونه وړاندې کوي، او ولس په سيمه ييزو، ملي او نړيوالو پېښو خبروي. د دې تر څنگ پر ټولو پېښو تبصرې کوي، خلک په ټوليزو چارو خبروي او دوی د خپل اندو واند څرگندولو ته هڅوي. خبريال همدارنگه د دولتي کارمنو کره وړه څاري، د سياسي او دولتي کړيو کره وړه او تصميمونه ملت ته په روانه، ساده او څرگنده ژبه ژباړي او د ملت غړي دولت ته رسوي.

هېره ده نه وي: دا چې ژورنالېزم رواني پېښې خبري او هغوۍ ثبتوي، نو ځکه په اوسني وخت کې د تاريخ لمېسنه (تسويد) هم ورته وايي.

ټولنې د ټوليزي روحيې يا (دود او کلتور) سره اړخ ولگولای شي. دلته له ټوليزي روحيې سره غاړه لگول په دې مانا چې په افغانستان کې د لويديځ سندرېولو يا فلمي هنرمندانو د لوڅو فلمونو، عکسونو ښکارول او ان په دې هکله خبر ورکول نامناسب دي او د افغانانو له ټوليز دود سره په ټکر کې دي.

ژورنالېزم ټوليزوالی يا عموميت رامنځته کوي، ټولنه څاري او پايلې يې بېرته ټولنې ته وړاندې کوي چې په دې ډول سره يوه ټولـېزه رښتينولي يا حقيقت راجـوړوي. ژورنالېزم هغه څانگه ده چې د پېښو په هکله يوازې او يوازې څرگند حقيقت وړاندې کوي. مانا دا چې د ژورنالېزم رښتينولۍ ته هېڅ ډول رنگ نه ورکوي، بلکې په خپله آر (اصلي) بڼه يې ولټه ته وړاندې.

ژورنالېست يا خبريال چې په لوېديځه نړۍ کې ورته راپورټر او خبرخبرونکی هم وايي،

چې اغيزمن وي، زموږ د ادب نړۍ او په همدې ډول د نورې نړۍ پر ادب او هڅوبي راڅرخي. هر گوره (البته)، دغې ټولې ليکنې او همدارنگه د راډيو او تلويزيون خپرونې د يوه ځانگړي څانگيز دوی (قانون) پر بنسټ ليکل شوي او تيارې شوي دي. او همدا يوازې دوی دي چې مسلكي او اماتور (شوقي) ژورنالېست پي توپيرېدای شي. مانا دا چې مسلكي ژورنالېست به د دغه دوی درناوی کوي او کاروي به يې، خو اماتور به ترې انکار او هېروي به يې. د پام وړ دا ده چې دغه ټولې ليکنې چې د ورځپاڼې، اوونيزي يا هم مياشتنۍ خپرونې له لارې لوستونکيو ته وړاندې کېږي او په همدې توگه دغه ټولې راډيويي او تلويزيوني خپرونې پر څېـرنه، شننه، ارزونه، امـرنه او غوراوي ولاړې دي، نو ځکه ويلای شو چې:

ژورنالېزم دپېښو په هکله د مالوماتو راټولولو، څېړنو، ارزولو، شنلو او په ځانگيز (مسلكي) ډول ليکلو ته وايي. ژورنالېزم هغه پېښې څېري او پر هغو (موضوعاتو) خبرې کوي چې نوې او تازه، په ورځنيو پېښو پورې اړوند، رښتيا او د

ژورنالېزم له فرانسې ويي (کلمې) ژورنال څخه اخستل شوی دی چې د ورځني کتابت يا د ورځنيو پېښو د ليکلو او ثبتولو مانا لري. د لاسه ترا پوهاوې لپاره راځي چې دی پوښتنې ته چې ژورنالېزم څه شی دی، په لاندې توگه ځواب ووايي. کله چې سهار له خوبه پاڅېږو، له لمانځه وروسته ژر لـرغـرون (راډيو) ته لاس وراوړد کړو. د راډيو ستنه د پر څپو راولو چې د تېرو يا روانو پېښو په اړه مالومات تر لاسه کړو. کله چې د دفتر پر لـسـور روان شو او د کومې غرفې مخ ته تېرېږو چې ورځپاڼې پلوري، نو يو ټوک له ځان سره اخلو او د پاڼو په اړولو يې پيل کوو. هر سرليک مو چې خوښ شو، هغه ليکنه لولو. کله کله هم اوونيزه يا مياشتنۍ خپرونه له ځان سره د دفتر يا کورته ورو چې د تېرو پېښو په هکله څېړنيز راپورونه، مرکې، شننې، ارزونې، د کارپوهانو او سياستوالو اندو واند، د ادب نړۍ څېړنې، کره کتنې او يا هم پر نورو نويو او په زړه پورې مالوماتو خپله تنده ماته کړو. که ښه خبر شو، دغه ټولې پاڼې او ليکنې لوستونکي د ملک د ننه پر پېښو، د حکومت پر دريځ او کړو وړو، او يا هم پـر هـغو موضوعاتو خبروي چې د لوستونکيو لپاره اړين، نوي اود لېوالتيا وړ وي. دغـه ليکنې همدارنگه د نړۍ پـر نورو ملکونو، په ځانگړي ډول هغو

سناريو به څنگه ليكو؟

که یو عاشق خپلې معشوقې ته حال واستوي چې یو داسې پټ پیغام درته لرم چې یوازې تا ته یې باید واوروم او معشوقه حاضرې نه وي چې عاشق وگوري او پیغام واورې، دا بحران او کشمکش دی، خو کله چې معشوقه د عاشق لېدو او د پیغام اورېدو ته حاضرې شو، دا د بحران اوج دی.

دا هغه پړاو دی چې بحران ختمیږي. دغه پړاو باید تر وښه وښه لنډ وي ځکه د بحران او لانجې له ختمېدو سره تلوسه ختمیږي او لېدونکي دلچسپي نه لري چې د بحران اوج اوږد شي. البته که سناريو ادامه لري نو د بحران له ختمېدو سره سم یو بل کشمکش او بحران پیلېږي.

په سناريو او بل هر ډراماتيک اثر کې د ورستې بحران اوج د پخوانو اوجونو په نسبت شدید وي.

د بحران اوج باید دوه ځانگړنې ولري: له یوې خوا د لېدونکي لپاره ناڅاپي وي، یعنې داسې څه نه وي چې ده یې دمخه لا اټکل کړی وو او بله دا چې کله لېدونکي فکر ورباندې وکړي نو زړه ته یې ولوېږي چې هو، په داسې حالاتو کې خو باید همداسې شوي وای.

په سناريو یا بل ډراماتيک اثر کې د بحران له اوج وروسته د نتیجې (Conclusion) نوبت رارسېږي.

دنتیجې په پړاو کې دغه دوه کاره تر سره کېږي:

۱- د هغه حالت انځورول، بیا نول، معرفي کول او توجیه کول چې د بحران د اوج په وجه رامنځ ته شوی وي.

۲- د سناريو راتلونکو پېښو، کشمکشونو او بحرانونو ته لاره اوارول او له راتلونکي پړاو سره د تېر پړاو تړل. که چېرته د بحران وروستی اوج وي نو نتیجه یوازې لومړۍ دنده تر سره کوي. دلته ددې خبرې یادونه ضروري ده چې که اوج ډېر هیجان انگېزه وي بیا بهتره ده نتیجه لږ اوږده شي څو په دې ډول لېدونکي د روحي آرامتیا وخت ومومي.

د ډراماتيک اثر د جوړښت په هکله کې مو چې تر اوسه څومره خبرې کړي دي دغه جوړښت باید نه یوازې سناريو بلکې د سناريو هره صحنه هم ولري. د صحنې تعریف ته په پام سره په هغې کې دوه اړخه وینو: فزیکي او ډراماتيک اړخونه.

له فزیکي اړخه صحنه د زمان او مکان هغه لوبښی دی چې پېښې په کې لېږدول کېږي. په فزیکي لحاظ یوه صحنه هغه وخت پای ته رسېږي چې زمان یا مکان په کې بدل شي.

د سناريو یوه صحنه د هغې تر ټولو کوچینې کامل جز دی، یعنې هغه ټول ډراماتيک جوښت چې له پېژندگلوي پیلېږي او په نتیجې پای ته رسېږي، په یوه صحنه کې هم موجود وي.

په سناريو لیکنه کې معمولا هڅه کېږي چې په هره فزیکي صحنه کې یوه ډراماتيکه صحنه ځای شي خو په ډرامه کې هره فزیکي صحنه معمولا د څو ډراماتيکو صحنو ډگر دی. که په یوه فزیکي صحنه کې یوازې یوه ډراماتيکه صحنه ولرو نو په سناريو کې به تحرک او تنوع زیاته وي. البته، کله نا کله داسې هم کېږي چې د سناريو په یوه فزیکي صحنه کې څو ډراماتيکې صحنې او یا بالعکس په څو فزیکي صحنو کې

یوه ډراماتيکه صحنه ځای شوی وي. په سناريو لیکنه کې چې صحنه یا دوو معمولا ور څخه منظور د صحنې فزیکي اړخ دی. هره صحنه د فلم د کیسې لږ تر لږه یوه کړۍ لېدونکې ته څرگندوي او دا د یوې صحنې اصلي هدف دی.

یوه صحنه که څه هم مستقل وجود لري خو له وروسته وړاندې صحنو سره باید دومره تړلی وي چې لېدونکي یې بېلېدو ته متوجه نه شي.

د صحنو د تړون لپاره دوو خبرو ته توجه په کار ده: یو دا چې صحنې باید داسې سره ترتیب شي چې یو له بله وزېږي یعنې د محتوا له اړخه سره پېیل شوي وي. بله دا چې د تصویري اوصوتي شباهتونو او مختلفو تداعي گانو په مرسته، صحنې د شکل او فورم په لحاظ له یو بل سره وصل شي.

د صحنو د تړلو لپاره له تضاد او شباهت څخه استفاده کېدلې شي. مثلا په یوه صحنه کې به تصور کوو چې د (الف) د نیولو وخت رارسېدلی دی خو په ورپسې صحنه کې به وینو چې (ب) نیول شوی دی.

د فلم صحنې د پېښو، عملونو او حوادثو تر ټولو ډراماتيکه برخه رااخلي.

په فلم کې د ژوند انتخاب شوی شېبې د یو بل څنگ ته اېښودل کېږي، ځکه خو دلته صحنې له یو بل سره هاغسې خود په خوده تړون نه پیدا کوي لکه په واقعي ژوند کې وینو. دلته مجبور یوو د صحنو د تړون لپاره ځواکي وکړو.

د سناريو د هرې صحنې د رامنځ ته کولو لپاره اول په کار ده چې د هغې ظرف رامنځ ته کړو یعنې

په دې ځان پوه کړو چې دا صحنه په کوم زمان او مکان کې ده او مقصد په کې څه دی او وروسته له هغه د صحنې محتوا ولیکو یعنې دا چې په صحنې کې به څه کېږي. د صحنې د لیکلو یوه معمولي بڼه دا ده چې د پاتې په سرباندې د صحنې نمبر، داخلي والی یا خارجي والی (یعنې سر پوښلی ځای او که ازاده فضا) او دغه راز وخت (ورځ شپه، ماسپښین، اته نیمې بجې) لیکو. د هغو کړنو اوږدوالی چې خبرې په کې را اخلو تر هغو کړنو یو څه کم وي چې هدايات په کې لیکو.

که د خبرو اترو د ډول یا د کرکټرونو د حالت په هکله کې لنډه توضیح لرو، کولی شو هغه د کرکټرونو تر نوم لاندې په لینډیو کې ولیکو.

د صحنې د لیکلو په وخت کله نا کله سناريو لیکونکي لازمه گڼي چې د کرکټر خبرې د هغه عمل د توضیح لپاره چې باید له خبرو سره همزمانه تر سره شي، قطع کړي. دغسې توضیحات چې د یوه کس د خبرو په منځ کې یا د دوو کسانو د خبرو په منځ کې ورکول کېږي، باید د هدايتونو په څېر په اوږدو کړنو کې ولیکل شي، ددغو توضیحاتو او د صحنې د وروسته وړاندې برخو تر منځ کرښه دی سپینه وي. دغه راز د دوو کسانو د خبرو ترمنځ سپینه کرښه بهتره ده.

دلته د یوې صحنې د لیکلو طرز ته پام وکړئ.

۱۲ صحنه. خارجي - په کابل کې د یوې خارجي موسسې د دفتر مخه - سهار

"یو پیره دار د موسسې د مخې د غرفې څنگ ته په چوکۍ ناست دی. توپک یې په ورنو نو اېښی دی.

او با خامه سناريو شروع کړي، له هماغه ځايه بشپړه سناريو هم پيل کړو.

په اوله صفحه کې موږ پېژندگلوي ته ډېره اړتيا لرو خو که يو څه کشمکش په کې نه وي، يوازې پېژندگلوي به د ليدونکي زړه په تنگ کړي. دغه راز که په سر کې کشمکش ډېر وي ممکن تر پايه يې ونه ساتلی شو. له ډراماتيک اثره خو تقاضا کېږي چې کشمکش او بحران او تلوسه په کې وار په وار زياته شي. دغه راز که کرکټرونه ونه پېژنو او د هغوی د هڅو په مقصد ونه پوهېږو، ممکن د هغو له کشمکش څخه خوند وانه خلو.

د سناريو ابتدا دغسې خبرو ته په پام سره پيلوو.

د فلم د پای په هکله کې هم ډېری خبرې کېږي. زما په خيال سناريو ليکونکي بايد دا دوه خبرې هېرې نکړي. يو دا چې د بشپړې سناريو اوحتي د خامې سناريو تر ليکلو دمخه د پای په هکله کې د روښانه تصور لرل ضروري دي. د پای په هکله کې د بشپړ تصور لرل د سناريو ليکنې کار آسانوي او سم لوري ته يې سېځوي.

بله دا چې که د پای په هکله کې دوه زري اوسو او هېڅ نتجی ته ونه رسېږو بيا بهتره دا ده چې خوشحالوونکي پای ته تـسـرجـيح ورکړو.

اسدالله غضنفر



بله بېل خو يو نه، بېل موقوفونه او متضادي دلچسپي لري. د داسې کسانو يو ځای کول مناسب ترکيب گڼلی شو.

دواړه غاړې غواړي چې خپله ناکراري ختمه کړي خو عبدالروف په دې طريقه چې له چوکيداره د خپل مقصد لپاره استفاده وکړي او چوکيدار له دې لارې چې عبدالروف ژر لار شي، دې پرېږدي. کله چې عبدالروف يوازې د عريضې په ورکولو اکتفا کوي او ميدان پرېږدي دا د هغه بحران اوج دی چې د کشمکش په نتيجه کې رامنځ ته شوی وو.

د بحران اوج بايد هم منطقي وي هم ناڅاپي. ناڅاپي خو ځکه دی چې موږ هېڅ نه پوهېږو چې عبدالروف به په دې طريقه ستېږي او منطقي ځکه دی چې که يې داسې نه وای کړي نو څه به يې کول؟

د نتيجه په وخت کې يعنی کله چې چوکيدار له نعيمې سره په تلفون خبرې کوي، دې حقيقت ته رسېږو چې چوکيدار ځکه عبدالروف ته بې اعتنا وو چې نعيمې په خپله د خپلو اشنايانو په غم کې نه دی. د نتيجه په پړاو کې وينو چې د بلي صحنې رامنځ ته کېدو ته هم لاره اواره شوی ده، ځکه عبدالروف نه پوهېږي چې نعيمې يې د مقرري په غم کې نه دی يا يې په وس کې نه ده نو څرنگه چې عبدالروف ډېر مجبور معلومېږي هغه به خامخا د خپل پخواني ټولگيوال ډ موندلو هڅه کوي.

په يوه ښه ډراماتيک اثر کې هره صحنه د ځينو صحنو لور او د ځينو نورو مور ده.

د سناريو د ليکلو په وخت کې دا ضرور نه ده چې خپل کار خامخا له لومړي صحنې پيل کړو. دغه راز دا لازمي نه ده چې له کوم ځايه سناپس (د سناريو خلاصه)

عبدالروف د خدای په امانی لپاره په دواړو لاسونو د چوکيدار لاس نيسي او روانېږي.

چوکيدار

(په غـرفه کې د ايښي تلفون غوړی راپورته کوي، نمره وهې) نعيمې صاحب، هغه عبدالروف راغلی وو، خواب مي ورکړ، يوه عريضه يې راکړی ده، د مقرري، دريې وړم.

نعيمې

نه، څيری يې کړه.

په پاسنی صحنه کې موږ د بشپړ ډراماتيک جوړښت ضروري عناصـر ليدلی شو. په لمری سرکی پيره دار او عبدالروف چې د صحنی اصلي کرکټرونه دي، وينو، له موضوع سره بلډېرو او زمان (سهار) و مکان (د موسسې مخه) پېژنو. دا ټول د پېژندگلوي عناصر دي، خو د فلم روح له کشمکش څخه جوړه وي. ليدونکي په کشمکش پسې گرځي او غواړي تلوسه احساس کړي.

عبدالروف غواړي له پيره دار څخه د خپل مشکل د اواړي لپاره استفاده وکړي مگر هغه دلچسپي نه ښيي، لکه خان چې تېروي. دا کشمکش دی او ورسره تلوسه هم پيلېږي.

صحنه د پيـسـره دار په خواب شروع شوی ده. دی چا ته خواب ورکوي؟ دا بل څوک دی؟ د چا پوښتنه کوي؟ ليدونکي ته چې په دې خبرو د پوهېدو شوق پيدا شي، معنا يې دا ده چې تلوسه پيل شوی ده. د صحنې په ابتدا کې د کامری حرکت او شاته کېدل د خوند او تنوع سبب گرځي. موږ وويل چې د کرکټرونو سم ترکيب او هارموني، د ناکراري د رامنځ ته کېدو او د ناکراري د ختمولو لپاره د کرکټرونو تر منځ د کشمکش د واقع کېدو لازمي شرط دی. دلته دواړه کرکټرونه له يو

پيره دار

نعيمي صاحب نشته.

کامره لږ شاته ځي. عبدالروف راښکاري. لکه څوک چې د خپل امر مخی ته په تواضع ولاړ وي. د پيره دار مخی ته ولاړ دی.

عبدالروف

له ما سره يې وعده وه.

پيره دار

(په داسی حال کې چې بلی خوانته گوري)

نشته.

عبدالروف.

(ساعت ته گوري)

ويل يې په اته نيمی بجی راشه زه به يم، اوس اته نيمی بجی دي.

عبدالروف انتظار باسي چې پيره دار به څه ووايي خو هغه هېڅ نه وايي. لکه د عبدالروف خبره چې نه غواړي واورې. عبدالروف له جبهه يوه پاڼه راباسي، چوکيدار ته يې نيسي.

عبدالروف.

ته څه فکر کوی، بيا کله پسې راشم.

پيره دار.

ولا هېڅ نه پوهېږم.

عبدالروف له جبهه عريضه راباسي. پيره دار ته وروراندی کېږي، هغه ته يې نيسي.

عبدالروف.

نعيمي صاحب ته به ووايي چې هغه هم صنفی عبدالروف دی راغلی وو، ته نه وی، دا يې عريضه ده.

چوکيدار.

په سترگو، ته بې غمه څه، زه يې ورکوم.

عبدالروف.

ډېر تشکر، خير يوسی، کور دی ودان.

چوکيدار

(لاس وراوردوي)

دخدای په امان، څه، بې غمه.

پیلان نشراتی

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه
برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰
اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰
سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
ادامه صبح بخیر ۸/۰۵	ادامه صبح بخیر ۸/۰۵	ادامه صبح بخیر ۸/۰۵	ادامه صبح بخیر ۸/۰۵
تن به تن ۸/۳۵	دستاورد ۸/۳۵	ورزش ۸/۳۵	پیشکسوت ورزش ۸/۳۵
اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰
دانش برای همه ۹/۰۵	زنگ مکتب هفته اول و سوم ۹/۰۵	اردی مل ۹/۰۵	کلکین ۹/۰۵
آینده نسل ها ۹/۳۰	بیلوریم تا بیلوریم انیم هفته دوم و چارم ۹/۰۵	آه واه ۹/۳۰	به سوی خوشبختی ۹/۳۰
موسیقی ۹/۵۵	از هر جاز هر رنگ ۹/۳۰	موسیقی ۹/۵۵	موسیقی ۹/۵۵
اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰
بحث هفته ۱۰/۰۵	سخن و اندیشه ۱۰/۰۵	مباحثه ۱۰/۰۵	آینه شهر ۱۰/۰۵
موسیقی محلی ۱۰/۳۵	موسیقی محلی ۱۰/۳۵	موسیقی محلی ۱۰/۳۵	موسیقی محلی ۱۰/۳۵
پشه پی و ترکمنی ۱۱/۰۰	پشه پی و ترکمنی ۱۱/۰۰	پشه پی و ترکمنی ۱۱/۰۰	پشه پی و ترکمنی ۱۱/۰۰
گزارش ۱۱/۴۰	گزارش ۱۱/۴۰	گزارش ۱۱/۴۰	فرهنگ مردم کتاب ۱۱/۴۰
اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
گزارش ۱۲/۱۰	گزارش ۱۲/۱۰	سریال ۱۲/۰۵	نیمه دیگر ۱۲/۰۵
آذان ظهر و درسهایی از قرآن ۱۲/۳۰	آذان ظهر و برنامه والعصر ۱۲/۳۰	آذان و معارف اسلامی ۱۲/۳۰	آذان و یسوی نور ۱۲/۳۰
نورستانی ۱/۰۰	نورستانی ۱/۰۰	نورستانی ۱/۰۰	نورستانی ۱/۰۰
در جستجوی حقایق ۱/۲۰	هفت کله هفت شهر هنر ۱/۲۰	پرسشهای طبی - کاروان حله ۱/۲۰	یک چمن گل تلویزیونی مجله ۱/۲۰
موسیقی ۱/۵۰	اخبار خارجی ۲/۰۰	اخبار خارجی ۲/۰۰	اخبار خارجی ۲/۰۰
اخبار خارجی ۲/۰۰	مردم و موسیقی ۲/۰۵	هوا نوا ۲/۰۵	بحث سینما ساعتی با شما ۲/۰۵
کنسرت ۲/۰۵	بلوچی و ازبکی ۲/۰۰	بلوچی و ازبکی ۲/۰۰	موسیقی ۲/۳۵
بلوچی و ازبکی ۲/۰۰	کارتون ۲/۴۰	کارتون ۲/۴۰	بلوچی و ازبکی ۲/۰۰
کارتون ۳/۴۰	اخبار ۴/۰۰	اخبار ۴/۰۰	کارتون ۳/۴۰
اخبار ۴/۰۵	کلکین ۴/۰۵	صحت ۴/۰۵	اخبار ۴/۰۵
آینده سازان ۴/۰۵	جهان ما ۴/۳۰	شهر ماخانه ما ۴/۳۰	نونهالان بشارتگر ۴/۰۵
آه واه ۴/۳۰	اعلانات ۴/۵۵	اعلانات ۴/۵۵	جهان حیوانات ۴/۳۰
اعلانات ۴/۵۵	اخبار ۵/۰۰	اخبار ۵/۰۰	اعلانات ۴/۵۵
اخبار ۵/۰۰	جوانان ۵/۰۵	به سوی نور ۵/۰۵	اخبار ۵/۰۰
والعصر ۵/۰۵	صلح و امنیت هفته چارم ۵/۳۰	پیشکسوت ورزش ۵/۳۰	پرسش های دینی ۵/۰۵
دستاورد ۵/۳۰	موسیقی ۵/۳۰	اعلانات ۵/۵۵	قانون ۵/۴۰
اعلانات ۵/۵۵	اعلانات ۷/۰۵	صدای آشنا ۶/۰۰	اعلانات ۵/۵۰
صدای آشنا ۶/۰۰	صدای آشنا ۶/۰۰	انعکاس ۷/۰۰	صدای آشنا ۶/۰۰
سریال ۷/۰۰	نیمه دیگر ۷/۰۰	موسیقی ۷/۲۵	به سوی خوشبختی ۷/۰۰
موسیقی ۷/۳۰	گزارش ۷/۳۰	گزارش ولایتی ۷/۴۰	گزارش ۷/۲۵
گزارش ۷/۴۵	موسیقی غزل ۷/۴۰	اعلانات ۷/۵۰	کلیو الی سندر ۷/۳۵
اعلانات ۷/۵۰	اعلانات ۷/۵۰	اخبار ۸/۰۰	اعلانات ۷/۵۰
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اعلانات ۸/۵۰	اخبار ۸/۰۰
اعلانات ۸/۵۰	اعلانات ۸/۵۰	اعلانات ۸/۵۰	اعلانات ۸/۵۰
موسیقی ۸/۵۵	موسیقی ۵/۵۵	۹/۰۰	روانی چاری ۹/۰۰
سخن و اندیشه ۹/۰۰	مباحثه ۹/۰۰	۹/۳۰	۹/۳۰
۹/۳۰	کتاب فرهنگ مردم هفته اول و سوم ۹/۳۰	سوم ۹/۳۰	روانگین کمان چشم انداز ۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی هفته دوم و ۱۰/۰۰	۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی ۱۰/۰۰
۱۰/۰۰	چارم ۱۰/۰۰	۱۰/۱۰	ادامه برنامه ۱۰/۱۰
۱۰/۱۰	فلم هنری ۱۰/۱۰	سینما ۱۰/۱۰	سریال ۱۰/۳۰
۱۱/۴۰	شب مهتاب ۱۱/۴۰	کلاسیک ۱۰/۴۰	زمزمه ها ۱۱/۰۰
۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰	شب مهتاب ۱۱/۴۰	غزل ۱۱/۳۰
۱۲/۵۰	موسیقی ۱۲/۵۰	اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
۱/۰۰	سلام صبح بخیر ۱/۰۰	موسیقی ۱۲/۵۰	موسیقی ۱۲/۵۰
۲/۰۰	اخبار انگلیسی ۲/۰۰	صبح بخیر ۱/۰۰	صبح بخیر ۱/۰۰
۲/۱۰	مباحثه ۲/۱۰	اخبار انگلیسی ۲/۰۰	اخبار انگلیسی ۲/۰۰
۲/۴۰	آه واه ۲/۴۰	آینه شهر ۲/۱۰	سخن و اندیشه ۲/۱۰
۳/۰۵	سریال ۳/۰۵	به سوی خوشبختی ۲/۴۰	اردی ملی ۲/۴۰
۳/۳۰	کنسرت ۳/۳۰	سریال ۳/۰۵	ساعتی با شما ۳/۰۵
۴/۳۰	۴/۳۰	نیمه دیگر ۴/۳۵	هوا نوا ۴/۰۵
۵/۰۰	آذان صبح ۵/۰۰	آذان صبح ۵/۰۰	آذان صبح ۵/۰۰
۵/۰۵	معارف اسلامی ۵/۰۵	به سوی نور ۵/۰۵	درسهایی از قرآن ۵/۱۰
۵/۳۰	آینده سازان ۵/۳۰	کلکین ۵/۳۰	زنگ مکتب ۵/۳۰

تلویزیون ملی افغانستان



عبدالکریم عبدالله زاده
کارگردان موفق RTA



شبنم غوری، سلیزه منصوری و نذیر کوهستانی



نور اکبرانی، ملین نظری



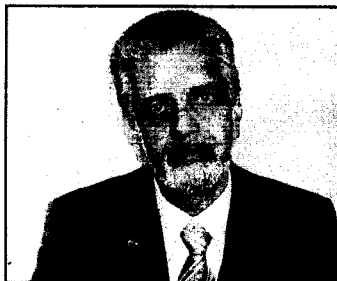
لجنیر ان سکنوی تلویزیون

چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه
برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰
اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰
سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
ادامه برنامه ۸/۰۵	ادامه برنامه ۸/۰۵	ادامه برنامه ۸/۰۵
نو نهالان بشارتگر ۸/۳۵	مستطیل سبز ۸/۳۵	ورزش هفته ۸/۳۵
اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰
آینده سازان ۹/۰۵	زراعت و مالداري پولیس ۹/۰۵	اخبار ۹/۰۵
جوانان ۹/۳۰	شهر ما خانه ما ۹/۳۰	فلم هنري براي اطفال ۹/۰۵
موسیقی ۹/۵۵	موسیقی ۹/۵۵	اخبار ۱۰/۰۰
اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰	لاپاي ارشیف ۱۰/۰۵
رواني چاري ۱۰/۰۵	انعکاس ۱۰/۰۵	پشه ني وترکمني ۱۱/۰۰
موسیقی محلي ۱۰/۳۵	لر غوني مينه ۱۰/۳۰	گزارش ۱۱/۴۰
پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰	پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
گزارش ۱۱/۴۰	گزارش ۱۱/۴۰	سريال ۱۲/۰۵
اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰	اذان ۱۲/۳۰
سريال ۱۲/۰۵	گزارش ۱۲/۰۵	اذان و برنامه والعصر ۱۲/۳۰
اذان و پرسش هاي ديني ۱۲/۳۰	اذان و برنامه والعصر ۱۲/۳۰	نورستاني ۱/۰۰
نورستاني ۱/۰۰	نورستاني ۱/۰۰	پرسشهاي ديني ۱/۲۰
مرچ سرخ ۱/۲۰	رنگين کمان چشم انداز ۱/۲۰	اخبار خارجي ۲/۰۰
موسیقی ۱/۵۰	اخبار خارجي ۲/۰۰	هوا نوا ۲/۰۵
اخبار خارجي ۲/۰۰	مردم و موسيقي ۲/۰۵	بلوچي و ازبکي ۳/۰۰
موسیقی دوقي ۲/۰۵	بلوچي و ازبکي ۳/۰۰	کارتون ۳/۴۰
بلوچي و ازبکي ۳/۰۰	کارتون ۳/۴۰	اخبار ۴/۰۰
کارتون ۳/۴۰	اخبار ۴/۰۰	۴/۰۵ زنگ مکتب هفته اول و سوم
اخبار ۴/۰۰	۴/۰۵ آيينه نسل ها هفته اول و سوم	بياموزيم تا بياموزانيم هفته دوم و چارم
دانش براي همه ۴/۰۵	اه واه ۴/۳۰	از هر جا از هر رنگ ۴/۳۰
زراعت پولیس ۴/۳۰	اعلانات ۴/۵۵	اخبار ۵/۰۰
اعلانات ۴/۵۵	اخبار ۵/۰۰	در رهگذر نور ۵/۰۵
اخبار ۵/۰۰	درسهاي از قران ۵/۰۵	تن به تن ۵/۳۰
آيينه زنده گي ۵/۰۵	ورزش هفته ۵/۳۰	اعلانات ۵/۵۵
مستطیل سبز ۵/۳۰	اعلانات ۵/۵۵	اردوي ملي ۶/۰۰
اعلانات ۵/۵۵	صدای آشنا ۶/۰۰	پرسش هاي طبي ۶/۳۰
صدای آشنا ۶/۰۰	وکیل ومو کل ونگاه ۷/۰۰	گزارش ۷/۰۰
سريال ۷/۰۰	گزارش ۷/۳۰	موسیقی محلي ۷/۳۰
فلکور بک سندرې ۷/۳۰	موسیقی محلي ۷/۴۰	اعلانات ۷/۴۵
۷/۴۵ اعلانات	اعلانات ۷/۵۰	اخبار ۸/۰۰
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اعلانات ۸/۵۰
اعلانات ۸/۵۰	اعلانات ۸/۵۰	لر غوني مينه ۹/۰۰
لر غوني مينه ۹/۰۰	در جستجوي حقایق ۹/۰۰	هفت شهر هنر هفته اول و سوم ۹/۳۰
هفت شهر هنر هفته اول و سوم ۹/۳۰	پنجره هفته اول و سوم ۹/۳۰	کاروان حله هفته دوم و چارم ۱۰/۰۰
۹/۳۰ هفت کلک هفته دوم و چارم	۹/۳۰ هفت کلک هفته دوم و چارم	اخبار انگلیسي ۱۰/۰۰
اخبار انگلیسي ۱۰/۰۰	اخبار انگلیسي ۱۰/۰۰	صور خیال ۱۰/۱۰
فلم هنري ۱۰/۱۰	فلم هنري ۱۰/۱۰	بزم غزل ۱۱/۱۰
شب مهتاب ۱۱/۴۰	شب مهتاب ۱۱/۴۰	اخبار ۱۲/۰۰
اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰	موسیقی ۱۲/۵۰
موسیقی ۱۲/۵۰	موسیقی ۱۲/۵۰	صبح بخیر ۱/۰۰
صبح بخیر ۱/۰۰	صبح بخیر ۱/۰۰	اخبار انگلیسي ۲/۰۰
اخبار انگلیسي ۲/۰۰	اخبار انگلیسي ۲/۰۰	رنگين کمان چشم انداز ۲/۱۰
در جستجوي حقایق ۲/۱۰	در جستجوي حقایق ۲/۱۰	سريال ۳/۰۰
زراعت و مالداري ۲/۴۰	زراعت و مالداري ۲/۴۰	به سوي خوشبختي ۳/۳۰
لر غوني مينه ۳/۰۵	لر غوني مينه ۳/۰۵	سريال ۴/۰۰
موسیقی دوقي ۳/۳۰	موسیقی دوقي ۳/۳۰	نو نهالان بشارتگر ۴/۳۰
آيينه زنده گي ۴/۳۰	آيينه زنده گي ۴/۳۰	غزل ۴/۵۵
اذان صبح ۵/۰۰	اذان صبح ۵/۰۰	اذان ۵/۰۰
درسهاي از قران ۵/۰۵	درسهاي از قران ۵/۰۵	پرسش هاي ديني ۵/۰۵
دانش براي همه ۵/۳۰	دانش براي همه ۵/۳۰	قوالي ۵/۴۰

پلان نشراتی هفته وار

دو تنځه	یکتنځه	دو تنځه	یکتنځه
۴ر۵۸ ارم رادیو سرود ملي ومعرفي نشرات رادیو	۴ر۵۸ ارم رادیو سرود ملي ومعرفي نشرات رادیو	۴ر۸ ارم رادیو سرود ملي ومعرفي نشرات رادیو	۴ر۸ ارم رادیو سرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۵ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید	۵ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید	۵ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید	۵ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خپرونه	۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خپرونه	۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خپرونه	۵ر۳۲ سیرت النبی (ص) خپرونه
۵ر۴۲ درسهای از حدیث شریف	۵ر۴۲ درسهای از حدیث شریف	۵ر۴۲ درسهای از حدیث شریف	۵ر۴۲ درسهای از حدیث شریف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي	۵ر۵۰ مثنوي معنوي	۵ر۵۰ مثنوي معنوي	۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پیام صیگاهان	۶ر۰۰ پیام صیگاهان	۶ر۰۰ پیام صیگاهان	۶ر۰۰ پیام صیگاهان
۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان	۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان	۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان	۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان
۷ر۳۰ کورني ژوند	۷ر۳۰ کورني ژوند	۷ر۳۰ کورني ژوند	۷ر۳۰ کورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پښتو	۸ر۰۰ اخبار پښتو	۸ر۰۰ اخبار پښتو	۸ر۰۰ اخبار پښتو
۸ر۰۰ از خواب تا واقعیت	۸ر۰۰ از خواب تا واقعیت	۸ر۰۰ از خواب تا واقعیت	۸ر۰۰ از خواب تا واقعیت
۸ر۳۰ زنگ مکتب	۸ر۳۰ سیمای شاعر در آینه شعر	۸ر۳۰ دنیای جوانان	۸ر۳۰ دنیای جوانان
۹ر۰۰ اخبار دري	۹ر۰۰ اخبار دري	۹ر۰۰ اخبار دري	۹ر۰۰ اخبار دري
۹ر۰۰ مسئولین و رادیو افغانستان	۹ر۳۰ اسلام و نظام خانواده	۹ر۰۰ از ارفیفت نشراتی	۹ر۰۰ از ارفیفت نشراتی
۹ر۳۰ موسیقی رنگه رنگ	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۹ر۳۰ نیش و نوش	۹ر۳۰ نیش و نوش
۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۱۰ر۰۰ در آینه هنر	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو
۱۰ر۰۰ رادیو صدای مردم	۱۱ر۰۰ اخبار دري	۱۰ر۰۰ رادیو صدای مردم	۱۰ر۰۰ رادیو صدای مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري	۱۱ر۰۰ آهنگهای فرمایشی	۱۱ر۰۰ تحفه از ارفیفت	۱۱ر۰۰ تحفه از ارفیفت
۱۱ر۰۰ حرف خوش آهنگ خوش	۱۲ر۰۰ اخبار پښتو	۱۲ر۰۰ اخبار دري	۱۲ر۰۰ اخبار دري
۱۲ر۰۰ اخبار پښتو	۱۲ر۰۰ آموزش قرآن کریم	۱۲ر۰۰ مرورې به روزنامه ها و نرخ اسعار	۱۲ر۰۰ مرورې به روزنامه ها و نرخ اسعار
۱۲ر۰۰ مسروري به روز نامه ها و نرخ اسعار	۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی	۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی	۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی
۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین و انوار الهی	۱ر۰۰ اخبار دري	۱ر۰۰ اخبار دري	۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۰۰ اخبار دري	۱ر۰۰ موسیقی اماتور	۱ر۰۰ موسیقی غزل	۱ر۰۰ موسیقی غزل
۱ر۰۰ موسیقی غزل	۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن	۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن	۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن
۱ر۳۰ برنامه های صدای هموطن	۴ر۰۰ اخبار پښتو	۴ر۰۰ اخبار پښتو	۴ر۰۰ اخبار پښتو
۴ر۰۰ اخبار پښتو	۴ر۰۰ اعلانات	۴ر۰۰ اعلانات	۴ر۰۰ اعلانات
۴ر۰۰ اعلانات	۴ر۳۰ دانش بزرگیست	۴ر۳۰ دانش بزرگیست	۴ر۳۰ دانش بزرگیست
۴ر۳۰ دانش بزرگیست	۵ر۰۰ اخبار دري	۵ر۰۰ اخبار دري	۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۰۰ اخبار دري	۵ر۰۰ دنیای اطفال	۵ر۰۰ اخبار دري	۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۰۰ اخبار دري	۵ر۳۰ اردوي ملي	۵ر۰۰ یاد نامه مردان خدا	۵ر۳۰ یاد نامه مردان خدا
۵ر۳۰ تعلیمات رادیونی	۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان	۵ر۳۰ سره میاشت	۵ر۳۰ سره میاشت
۵ر۳۰ موسیقی	۷ر۰۰ اخبار پښتو و تبصره	۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان	۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان
۵ر۳۵ زراعت و مالداري	۷ر۳۰ گزارشها و گفتگو ها	۷ر۰۰ اخبار پښتو و تبصره	۷ر۰۰ اخبار پښتو و تبصره
۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان	۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره	۷ر۳۰ موسیقی	۷ر۳۰ موسیقی
۷ر۰۰ اخبار پښتو و تبصره	۸ر۳۰ وحدت ملي	۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره	۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره
۷ر۳۰ آهنگهای محلي	۹ر۰۰ پرنیان	۸ر۳۰ ما و کشور ما - مشاهیر جهان (مقناب)	۸ر۳۰ ما و کشور ما - مشاهیر جهان (مقناب)
۸ر۰۰ اخبار دري و تبصره	۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار	۹ر۰۰ ما و صحت ما	۹ر۰۰ ما و صحت ما
۸ر۳۰ ماشونده گان	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار	۹ر۳۰ داستانهای دنباله دار
۹ر۰۰ میراثهای گرانبها	۱۰ر۰۰ ستاره های از کهکشان موسیقی	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۱۰ر۰۰ اخبار پښتو
۹ر۳۰ آهنگهای انتخابی	۱۱ر۰۰ سیمای شاعر در آینه شعر	۱۰ر۰۰ گنجینه سخن	۱۰ر۰۰ گنجینه سخن
۱۰ر۰۰ اخبار پښتو	۱۱ر۰۰ دغانیه	۱۱ر۰۰ بزم غزل	۱۱ر۰۰ بزم غزل
۱۰ر۰۵ زمزمه های شهنیگام	۱۱ر۰۵ دغانیه	۱۱ر۰۵ دغانیه	۱۱ر۰۵ دغانیه
۱۱ر۰۰ جلوه گاه ذوق	۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات	۱۲ر۰۰ سرود ملي و پایان نشرات	۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات
۱۱ر۰۵ دغانیه			
۱۲ر۰۰ سرود ملي و ختم نشرات			

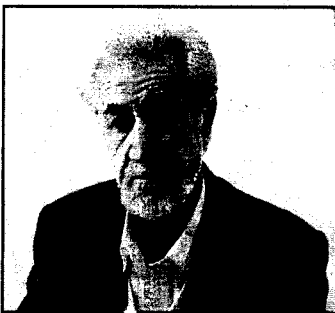
راديو افغانستان



محدثين لويي ميريت املات لويون



فيض محمد ليني ميريت عمومي ترانسپورت



غلام رضا ميريت تحريرات نشرات راديو



تاج محمد لاند لويي ميريت موسيقي راديو

جمعه

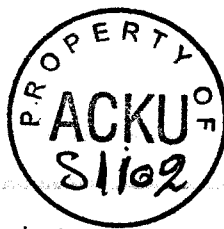
۴ر۵۸	ازم راديو سرود ملي ومعرفي نشرات راديو
۵ر۲	تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۶ر۲	سيرت النبي (ص) خبرونه
۶ر۲۲	مثنوي معنوي
۶ر۳۰	پيام صباگان
۷ر۳۰	صبح بخير افغانستان
۸ر۳۰	ميرزا قلم
۹ر۰۰	اخبار پښتو
۹ر۳۰	دنياي كتاب - مشعلداران سخن (متنواب)
۱۰ر۰۰	ايپنه (دجمعي دالي متنواب)
۱۱ر۰۰	راډيوني مجله
۱۱ر۰۵	اخبار دري
۱۲ر۰۰	از هرچمن سمني
۱۲ر۰۰	اخبار پښتو
۱۲ر۰۰	به سوي نور واذان نماز ظهر
۱۲ر۳۰	صدای منبر
۱۳ر۰۰	قوالي
۱۳ر۰۰	شروع برنامه هاي صدای هموطن
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	اعلانات
۱۴ر۰۰	سپيني خبري
۱۴ر۰۰	اخبار دري
۱۴ر۰۰	آهنگهاي امانور
۱۴ر۰۰	برنامه اطفال
۱۴ر۰۰	ماينام مويه خير افغانستان
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو و تبصره
۱۴ر۰۰	صدای معارف
۱۴ر۰۰	اخبار دري و تبصره
۱۴ر۰۰	مروري به وقايع مهم هفته
۱۴ر۰۰	ديري مجلس
۱۴ر۰۰	در امتداد شب
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	زمزمه هاي شهننگام
۱۴ر۰۰	راډيوني مجله
۱۴ر۰۰	دعائيه
۱۴ر۰۰	سرود ملي و ختم نشرات

پنج شنبه

۴ر۵۸	ازم راديو سرود ملي ومعرفي نشرات راديو
۵ر۲	تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۵ر۳۲	سيرت النبي (ص) خبرونه
۵ر۴۲	تفسير شريف
۶ر۰۰	پيام صباگان
۶ر۳۰	صبح بخير افغانستان
۷ر۳۰	کورني ژوند
۸ر۰۰	اخبار پښتو
۸ر۰۰	از خواب تا واقعيت
۸ر۳۰	پيام سرباز
۹ر۰۰	اخبار دري
۹ر۰۰	صفحه ۲ از تاريخ
۹ر۳۰	گزیده هاي از نشرات راديو
۱۰ر۰۰	اخبار پښتو
۱۰ر۰۰	راديو صدای مردم
۱۱ر۰۰	اخبار دري
۱۱ر۰۰	کاروان حله
۱۲ر۰۰	اخبار پښتو
۱۲ر۰۰	۱۲مروري به روز نامه ها و نرخ اسعار
۱۲ر۳۰	اذان نماز ظهر و انوار الهي
۱۳ر۰۰	اخبار دري
۱۳ر۰۰	از ارسيف نشرات راديو
۱۳ر۰۰	برنامه هاي صدای هموطن
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	اعلانات
۱۴ر۰۰	دانش بزرگيست
۱۴ر۰۰	اخبار دري
۱۴ر۰۰	ورزش
۱۴ر۰۰	به سوي باز سازي
۱۴ر۰۰	زن و جامعه
۱۴ر۰۰	ماينام مويه خير افغانستان
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو و تبصره
۱۴ر۰۰	زير اسمان کبود
۱۴ر۰۰	اخبار دري و تبصره
۱۴ر۰۰	موسيقي
۱۴ر۰۰	اضرار مواد مخدر
۱۴ر۰۰	راديو درام
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	زمزمه هاي شهننگام
۱۴ر۰۰	موسيقي فلکلور
۱۴ر۰۰	دعائيه
۱۴ر۰۰	سرود ملي و ختم نشرات

چهارشنبه

۴ر۵۸	ازم راديو سرود ملي ومعرفي نشرات
۵ر۲	تلاوت كلام الله مجيد
۵ر۳۲	سيرت النبي (ص) خبرونه
۵ر۴۲	ترسهاي از حديث شريف
۶ر۰۰	مثنوي معنوي
۶ر۳۰	پيام صباگان
۷ر۳۰	صبح بخير افغانستان
۸ر۰۰	کورني ژوند
۸ر۰۰	اخبار پښتو
۸ر۰۰	از خواب تا واقعيت
۸ر۳۰	ميراثي گرانپا
۹ر۰۰	اخبار دري
۹ر۰۰	نسوي باز سازي
۹ر۳۰	هنرستان دهه يادونه
۱۰ر۰۰	اخبار پښتو
۱۰ر۰۰	راديو صدای مردم
۱۱ر۰۰	اخبار دري
۱۱ر۰۰	ترانه ها و سخنها
۱۲ر۰۰	اخبار پښتو
۱۲ر۰۰	مروري به روز نامه ها و نرخ اسعار
۱۲ر۳۰	اذان نماز پيشين و انوار الهي
۱۳ر۰۰	اخبار دري
۱۳ر۰۰	موسيقي - رنگارنگ
۱۳ر۰۰	برنامه هاي صدای هموطن
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	اعلانات
۱۴ر۰۰	سپيني خبري
۱۴ر۰۰	اخبار دري
۱۴ر۰۰	صحت براي همه
۱۴ر۰۰	پوليس خدمتگار جامعه
۱۴ر۰۰	ماينام مويه خير افغانستان
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو و تبصره
۱۴ر۰۰	در گذرگاه اندیشه
۱۴ر۰۰	اخبار دري و تبصره
۱۴ر۰۰	جامعه و قانون
۱۴ر۰۰	صفحه ۲ از تاريخ
۱۴ر۰۰	جام جم
۱۴ر۰۰	اخبار پښتو
۱۴ر۰۰	آهنگهاي فلکلوريك
۱۴ر۰۰	از هر چمن سمني
۱۴ر۰۰	دعائيه
۱۴ر۰۰	سرود ملي و ختم نشرات



لړل شلمه سړم و چهلم سل ۱۳۸۸

د طنز نن او پرون ته ځغلنده نظر

خپرونو څخه درې کاله تېرېدل د محترم جلال نوراني، جېخوف، مولير، عزيز نسين او څو نورو بلغاريایي ليکوالو طنزی ليکنې مې په پښتو وارولې او د تلویزیون د تمثیلي پارچو په چوکاټ کې مو لیدونکو ته د تلویزیون د پردې له لارې وړاندې کړې او هم په ځېنو سټېډي نندارو کې مو خلکو ته وښودې. په همدغه کلونو کې د طنز سره نږدې بلد شوم او دغه هنري - ادبي فورم مې د ټولنې د ناخوالو او فسادونو څخه په ټولنیزې بڼې او څه په انفرادي بڼې ډېر سېره کولو ښه وسیله وگڼله. نو ځکه خو مې سترگې سپینې کړې او د یو نیم طنز په لیکلو مې پیل وکړ چې په دغه برخه کې مې د هېواد پیاوړي طنز لیکونکي جلال نوراني او خدای بښلي د پښتو ژبې وتلی لیکوال امین افغانپور پوره لاس نیوی کړې دی. په دغه کلونو کې مې ښایسته ډېر طنزونه ولیکل د راديو تلویزیون په میاشتني مجلې آواز، دانيس په ورځپاڼې، ژوندون مجلې، دکار په جريدې او د راديو په نورو خپرونو کې خپاره شول. ددغو طنزونو څخه یو د پردې په نامه په کال ۱۳۶۴ کې دویمه ادبي، هنري جایزه هم وگټله.

د همدغو کلونو لیکل شوي

د افغانستان د تياتر او سینما په اوسني پرېشانه بازار کې چې د لوی بحران سره مخامخ دی، ولې مو هغه پېښود؟

خواب - تياتر چې د ټولنې هېنداره هم ورته ویل کېږي، زموږ په هېواد کې د خپلې ودې ښایسته تاریخي پړاوونه وهلي دي څومره چې زما ذهن راسره ملتیا کوي څلورینتم او پنځوسم کلونه په افغانستان کې د تياتر طلايي دوران دی، تياتر د ښارونو نه تر کلیو پورې لار وهلي وه په خلکو کې یې ښایسته ځای موندلی وه. همداشان داوو هنرونو موږ یانې سینما څه نا څه په همدغو دوو لسیزو کې ځان ښوولی وو، خو په لنډه توګه ویلی شم دهغه وخت د حکومتونو کلتوري پالیسي د پخوا هنرونو د ودې له پاره ښه زمینه مساعده کړې وه، اما له بده مرغه خاصا د سینما په برخه کې ناروغه شخصي روابطو د سینما دودې جوړې هغو ښاغلو ته ورسپارلې وو چې د سینما د مسلکي او علمي پوهنې سره پردي ول. او هغه کسانو چې په دې برخه کې مسلکي او تحصیلي پوهنه لرله دکار له چاپېریال څخه څنګ ته شوي ول. هغه ښاغلو به هم د فلم سناریو لیکل، هم یې دایرکت کاوه او هم یې د پرېکښ چارې پر مخ بیولې او ډېر ځلي یې د مخکښ لوبغاړي رول هم لوباوه چې ددې ټولو چارو څخه یې حق الزحمه اخېسته. همدا وجه وه چې زموږ په سینما کې کوم وتلی د پام وړ فلم چې لږ تر لږه دګاونډیو هېوادونو د سینما پیره سیالي وکړای شي موږ ونه لید. همدا شان نن سبا زموږه تياتر او سینمالکه په هېواد کې دنورو اجتماعي، فرهنگي چارو په څېر د خفګان وړ دی ځکه څه هم سینمايي چارې د کمیت له مخې پراخي شوي خو بیا هم څه په

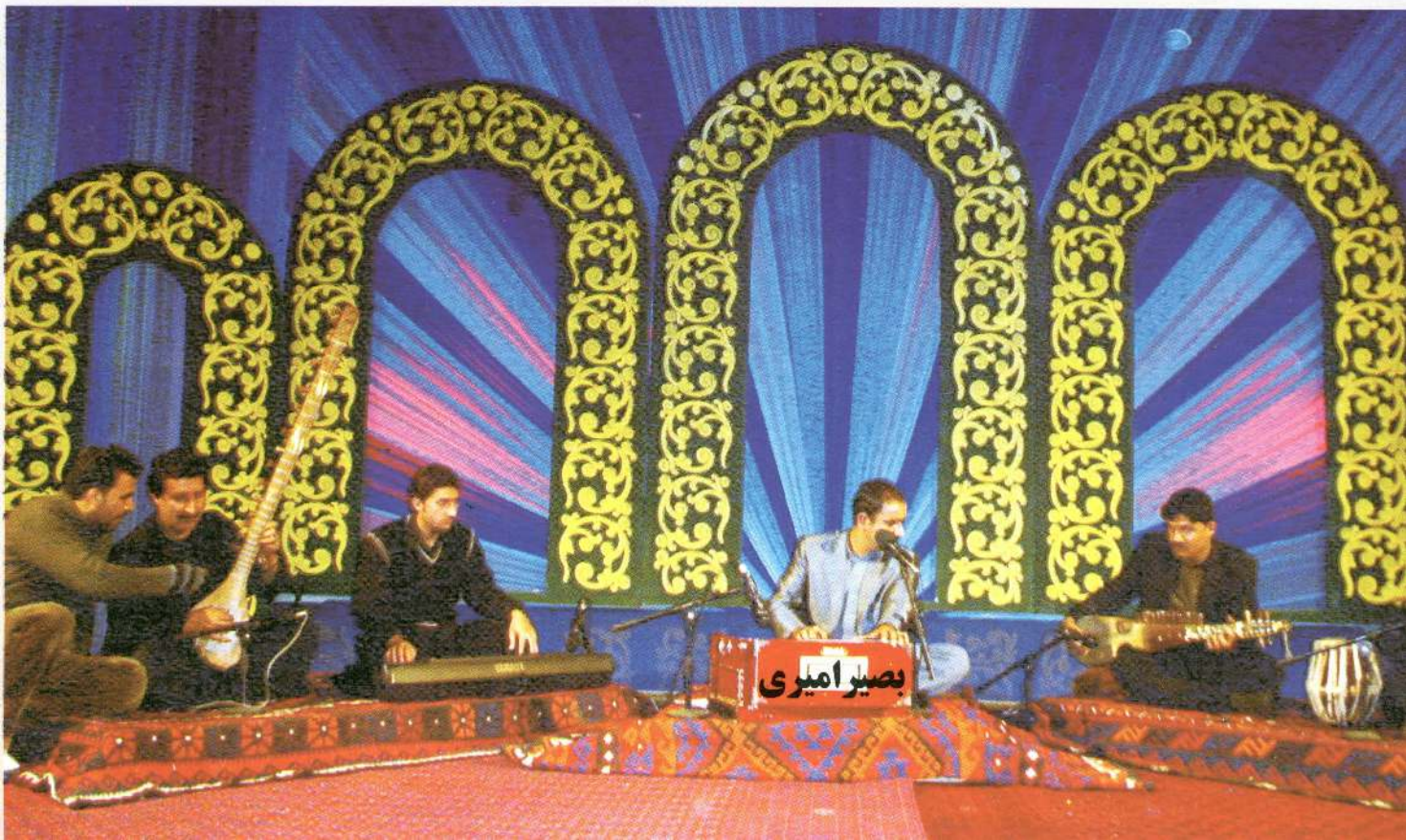
وطن کې دننه او څه دوطن نه دباندې کوم فلمونو چې جوړ شوي دي، پرته دیو نیم نه د سینما د مسلکي پوهنې نه پرته ډېری د هغه کسانو له خوا جوړ شوي دي چې د سینما دهنر په وړاندې هیڅ ډول مسوولیت ځانته نه مني او نه هم کومه مسلکي مرجع شته چې دا جاري وځاري او ددغو ښاغلو سترګې ترې وسوزي نو ځکه خو هر چا چې د فلم اخیستلو کامره تر لاسه کړه دا چې په سلگونه هندي فلمونه یې لیدلي ډېر ژر دهغو په مرسته د فلم جوړولو بند وېست کوي او په لږ زمانې واټن کې فلم جوړوي او نندارې ته یې وړاندې کوي چې موږ او تاسې په دغو څو کلونو کې د دشان په لسګونو فلمونو دلیدو خپګان سره کړي دي.

پوښتنه: څرنگه کولای شو د افغانستان تياتر ته هویت ورکړو او د افغانستان سینما له دی بحران څخه راوباسو؟

خواب - آيا په مهاجرت کې هم څه کولای شو؟

داچې نن سبا وطن دغټ سیاسي - اجتماعي بحران سره مخامخ دی نشي کولای چې فرهنگي چارې د هغه نه گوښي وي. که څه هم د ګوتو په شمار د سینما دهنر مسلکي کادرونه په وطن کې مېشت دي چې باید د سینما په وړاندې خپل مسوولیت هېر نکړي خو وینو چې همدا یو دوه کسان په اداري پستونو کې نښتي دي او بیا هم غېر مسلکي کسانو ته د سینما د ودې میدان پاتې دی چې د سینما غميزې بیا بیا تکرارېږي. هیله ده چې په لومړي سر کې ټولو هنرونو په تېره بیا تياتر او سینما ته د علمي کادرونو روزنې ته د هېواد دننه او بهر کې پاملرنه وشي. د ډېرو فلمونو د جوړېدو پر ځای د ډېرو کادرونو د روزنې په هیله.

فرارسیدن بهار نوسال ۱۳۸۹ خورشیدی به هم میهنان گرامی مبارکباد.



ACKU

مجله

HE

8700.9

الف 77

29.7



داکتر عبدالواحد نظری رئیس عمومی وسید نادر احمدی معاون ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان
حین تفویض مدال افتخاری استقلال به کارمندان موفق R.T.A

چاپ : مطبعه آزادی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library